

Jaroslav Pokorný

Eskadra obětovaných

Z dále se ozvalo řehání kulometů
a pak daleko vpravo roztrhl
se ve výši granát a vyryl na okamžik
do tmy světelnou díru.
(→ 481)

Jaroslav Pokorný (30. 8. 1899 Miskovice – 9. 2. 1940 Praha) se narodil jako deváté dítě do rodiny Jana a Marie Pokorných, otec byl dělníkem. Obecnou školu začal navštěvovat v rodišti. V jeho deseti letech se rodina přestěhovala na nedaleké Bojiště, takže školní docházku dokončil v Červených Pečkách, pod něž osada spadala. Do Peček – městyse položeného mezi Kutnou Horou a Kolínem – se vracel na letní byt i na zotavenou až do posledních dní, měl zde rodinu. Vyrůstal v katolickém prostředí a v dětství a dospívání se aktivně zapojoval do církevního života, v létě 1912 navštívil při příležitosti 23. mezinárodního eucharistického kongresu Vídeň.

Od roku 1911 studoval Jaroslav Pokorný na reálném gymnáziu v Kolíně. Po absolvování nižšího gymnázia přestoupil na kolínskou obchodní akademii, kde v roce 1919 složil maturitu. Jeho studia přerušila první světová válka. V osmnácti narukoval jako jednoruční dobrovolník k 14. pěšímu pluku do Lince. V armádě strávil tři čtvrtě roku, během nichž byl údajně perzekvován za protirakouské básně. Po maturitě odešel do Prahy, kde našel první zaměstnání jako bankovní úředník. Studium na Vysoké škole obchodní, která byla součástí české techniky, nedokončil (absolvoval pouze akademický rok 1919–1920), ale složené dílčí zkoušky mu umožnily nastoupit dráhu suplujícího profesora na obchodních akademiích ve Vysokém Mýtě, Mladé Boleslavi, Kutné Hoře, Hradci Králové a Praze. Podle některých pramenů navštěvoval na počátku 20. let 20. století také přednášky na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Snad právě zde navázal celoživotní kontakt se svými literárními vrstevníky, spisovateli a kritiky Milošem Jirkem a Josefem Knapem.

V srpnu roku 1920 mu Josef Hora otiskl v literární příloze *Práva lidu* povídku Duše, pokládanou za Pokorného debut. V příštích pěti letech pak Jaroslav Pokorný sporadicky publikoval básně či povídky v *Rudém právu*, *Cestě*, *Proletkultu*, *Kmeni*, v *Národním osvobození*, *Českém slovu* a *Venkovu*, především však vydal v nakladatelstvích Fr. Borový, Alois Srdce a Vortel a Rejman pět sbírek: *Smutek mládí* (1920), *Neděle* (1922), *Knihla lásky a bolesti* (1922), *Otevřené okno* (1923), *Bolestné vykoupení* (1924). Přestože se dostal do blízkosti periodik a nakladatelství důležitých pro nastupující avantgardu, k žádnému

z generačních uskupení nepatřil. Kritika od prvních chvil vytýkala jeho elegantně líbivé poezii nepůvodnost. „Pokorného Neděle jsou včerejší dým, který zbyl v kavárně nad stolem mladých básníků,“ napsala v deníku *Tribuna* Marie Pujmanová, „všechno tu najdete z druhé ruky a o den později, bez osobní vůně, vyvařeného...“ Dnešní literární historie pokládá sbírky Jaroslava Pokorného za vzorník tendencí mladé poezie v letech po první světové válce, v nichž autor eklekticky reprodukoval podněty sahající od symbolismu Karla Hlaváčka po proletářskou poezii Jiřího Wolkerá.

V roce 1926 se Jaroslavu Pokornému rozpadlo první manželství. Založil je jako dvacetiletý s dcerou lékaře z Červených Peček, která po sňatku zůstala u rodičů. V manželství se narodily dvě děti, syn a dcera. Rozvod Pokornému údajně způsobil psychický otřes, který ho na delší dobu vyřadil z běžného života. V období, kdy byl neschopen práce a přežíval díky příležitostným sociálním podporám a příspěvkům od literárních spolků, přátel a rodiny, se u něj projevila tuberkulóza. Kolem roku 1930 se vrátil k psaní. Ve Švejdově divadelním sborníku, v edicích *Thalia*, *Matic* divadelní a pod hlavičkou dalších nakladatelů specializujících se na literaturu pro ochotnické soubory začal vydávat veselohry, frašky a dramata jako *Statek*, *Zrcadlo světa*, *Manželská výchova*. Další hry zřejmě dodával agenturám, v obchodním kontaktu byl například s divadelním ústředím OKO při smíchovském divadle Aréna.

V roce 1934 se seznámil se svou druhou manželkou Julií, sňatek se uskutečnil v červenci následujícího roku. Manželství zůstalo bezdětné, dodalo však Pokornému nový elán: otiskl několik povídek v literárním časopise nejstarší, realistické generace *Zvon* a začal psát romány. Sám si cenil jedné ze svých prvních delších prozaických prací, která mu údajně přivodila ústrky v občanském životě, klíčového románu odkazujícího ke kolínské politické scéně. Jednalo se o monografické vyprávění o vzestupu pokryteckého a zjištěného poslance sociálně-demokratické strany, jenž svůj okres ovládá systémem služeb a protislužeb, intrikami, vydíráním a úplatky tak dlouho, dokud mu pomsta žen, jejichž lásky po celý život zneužíval pro svůj chtíč, nepřivodí pád. Mužskou a ještě častěji ženskou sexualitu zde Pokorný podobně jako ve svých dalších populárních románech pojímal v konvenčně naturalistickém duchu jako animální sílu rozvracející lidský život. Oponentem politika, který se tváří jako dělnický vůdce a ve skutečnosti se již dávno stal komplicem peněz, je v Pokorného politicko-erotickém románu druhý mužský protagonist, středoškolský profesor-komunista vyhnaný ze školství. Vizi demokratické politiky jako hluboce zkorumpované instituce vyjádřil Pokorný titulem románu: *Bažina* (b. d., 1935).

V jiném svém tendenčním románu, situovaném do prvních let po světové válce, kdy Češi hojně vystupovali z katolické církve a kdy se z odštěpeného proudu modernisticky smýšlejících kněží odmítajících mimo jiné celibát konstitovala Církev československá, Jaroslav Pokorný podobně interpretoval konflikt dvou farářů, kolegů ze semináře, z nichž jeden v kritickém čase setrval u katolického přesvědčení a druhého načas žena nevalných mravů svedla do církve „národní“. Román *Kořeny víry* byl napsán pro vystřihovací přílohu ústředního

deníku lidové strany *Lidové listy* (12. 8. 1936 – 27. 2. 1937, 118 částí), po dokončení seriálu ho nakladatelství Vyšehrad vydalo také knižně. Pro sbírky lidových románů vydávaných tímto podnikem psal Pokorný dále sentimentální melodramata s hrdinkami a hrdiny zmítajícími se v konfliktech poctivosti a neřesti, chudoby a bohatství, duše a těla (prvním z nich byl román odměněné ctnosti *Marta a Marie*, b. d., 1934, pseudonym Pavla Dvořáková).

V druhé polovině 30. let 20. století se Jaroslav Pokorný zařadil k ústředním spolupracovníkům komerčních pražských nakladatelství zábavné četby Zmatlík a Palička a Ladislav Janů. Do jejich paperbackových edic a brožurkových řad napsal desítky dobrodružných příběhů, westernů a novelek pro dívky. V těchto letech byl enormně produktivní, jen v roce 1936 mu vyšlo nejméně 28 knižních publikací, nepočítaje v to romány ze sešitových edic nebo texty v periodikách. K hektické aktivitě ho údajně nutila vlastní i manželčina onemocnění, spojená s mimořádnými výdaji na zdravotní péči. Vlastní jméno v tomto období používal zřídka, a to obvykle v kontextech, které byly z jeho hlediska prestižnější (pod vlastním jménem mu vyšly například výše zmíněné tendenční romány). Běžně používal pseudonymy volené podle žánru: pro ženy a dívky psal hlavně jako Pavla Dvořáková (pseudonym si zvolil podle dívčího jména své první manželky), sporadicky jako J(ulie) Chotěbořská, westerny mu vycházely pod jmény Ch(arles) P(atterson) Whitte (příběhy z Divokého západu), Rex Carrey (příběhy ze severských oblastí Kanady), dobrodružné romány pod jmény J. W. Warren, Ralph Kennedy či Axel Johanson, detektivní romány pod jmény James Lewington a Petr Kalina.

Se sešitovou románovou edicí *Romány do kapsy* začal Pokorný spolupracovat hned při jejím založení. Do kontaktu s ní se mohl dostat prostřednictvím Československé akciové tiskárny, která vyráběla katolický tisk, úzce spolupracovala s Vyšehradem a současně produkovala *Rodokapsy*. S jinými románovými magazíny podle našich znalostí nespolečně pracoval. V osmém čísle ze srpna 1935 vyšel jeho erotický román *Nic než tělo* (pseudonym Pavla Dvořáková), následovalo několik kriminálních či dobrodružných románů (na souvislost s aktuální mezinárodně politickou situací aspirovala *Bouře nad Habeší*, pseudonym Axel Johanson), poté dlouhá řada westernů. Mezi ně se vklínila *Eskadra obětovaných*, letecký román ze zahraničního československého odboje za první světové války, evidentně napsaný k dvacátému výročí založení republiky; šlo o první dílo, které Jaroslav Pokorný otiskl v *Rodokapsu* pod vlastním jménem. Celkem dodal tomuto románovému magazínu 27 románů. Předzámobil jimi redakci natolik, že je po jeho smrti postupně vydávala ještě další rok a čtvrt, poslední z jeho westernů byl otištěn až v květnu 1941. Honorář, který dostával za jeden román, činil 1500–1900 korun.

V roce 1936 se manželé Pokorní odstěhovali do Zlonic (u Slaného), aby unikli drahým pražským činžím. O dva roky později Jaroslav Pokorný přestál první kritické zhoršení svého zdravotního stavu. K plicní tuberkulóze se v jeho případě přidala tuberkulóza v kostech levé ruky, kvůli níž mu byl v listopadu 1939 v okresní nemocnici v Kolíně amputován palec. Po vánocích téhož roku byl pak

přiját do nemocnice U Milosrdných bratří v Praze na Františku, odkud se pro ne-souhlas s fatální diagnózou nechal převézt na Bulovku. Zde ho nedlouho před smrtí navštívili Josef Knap s Milošem Jirkem a slíbili mu postarat se mimo jiné o jeho honorářové nároky u Zmatlíka a Paličky. Knap poté napsal do deníku *Venkov* článek nazvaný Skutečný případ. Pokorného sice nejmenoval, ale popsal ho jako oběť pokoutních nakladatelů, které vyzval k veřejnému složení účtů. Příběhu mučedníka spisovatelské profese se rychle chopily další listy, zejména když zájem o něj v příštích dnech rozvířila spisovatelova smrt. Redaktor *Lidových novin* Jan Drda nazval Pokorného „kulim Morzakoru“.

V době stalinismu bylo více než šedesát Pokorného knih včetně *Bažiny* zařazeno jako „brak“ na seznamy závadné, nepřátelské, nežádoucí a zastaralé literatury a vyloučeno z veřejných knihoven. Po roce 1989 byla naopak autorova bibliografie bohatě vytěžena pro reedice v nově zakládaných sešitových edicích. Znovu vyšlo nejméně 28 jeho románů. V drtivé většině šlo o westerny vydávané pod pseudonymy Ch. P. Whitte a Rex Carrey, okrajově byl Jaroslav Pokorný připomenut i jako autor románů pro ženy (reedice *Dvojí cesty*, původně 1939).

Literatura: es (Eva Strohsová): Jaroslav Pokorný, in Jiří Opelík a kol.: *Lexikon české literatury*. Díl 3, svazek 2. P–Ř. Praha, Academia 2000, s. 980–982; Robert Marek: *Kolínští beletristé. Životopisná a literární data 53 básníků, romanopisců, povídkářů a dramatických spisovatelů*. Kolín, Museum Legra a Machara 1940, s. 16–17; František Hampl: *Dobrodružství Jaroslava Seiferta a jiné vzpomínky na známé i méně známé spisovatele*. Praha, Středočeské nakladatelství a knihkupectví 1969, s. 165–168; Marie Pujmanová-Hennerová: Tři hubené knížky, *Tribuna* 4, č. 152, 2. 7. 1922, s. 12 – Nedělní besídka, s. 2; Jiří Flaišman: *L. P. 1920. Nástup nejmladší básnické generace na počátku 20. let 20. století*. Disertační práce, FF UK 2010, on-line, <<https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/24424/?lang=en>>, přístup 19. 11. 2016; Josef Knap: Skutečný případ, *Venkov* 35, č. 22, 23. 1. 1940, s. 8; jd (Jan Drda): Začarovaný kruh, *Lidové noviny* 48, č. 77, 13. 2. 1940, s. 5; Pavel Janáček: *Literární brak. Operace vyloučení, operace nahrazení, 1938–1951*. Brno, Host 2004, s. 86–87; Petr Šámal: *Soustružníci lidských duší. Lidové knihovny a jejich cenzura na počátku padesátých let 20. století (s edicí seznamů zakázaných knih)*. Praha, Academia 2009, s. 393–395.

Prameny: Regionální muzeum v Kolíně, fond Jaroslav Pokorný, zejména: XXIII. Internat. Eucharistischer Kongress – Kongresskarte pro Jaroslava Pokorný-ho, studujícího z Bojiště u Kolína, Čechy + Direktorium der Offentliche Handelsakademie an das Ersatz-Bataillons Kommando des I. R. 14 11. 5. 1918 + Česká vysoká škola technická v Praze – Vysoká škola obchodní, přihláška řádného studenta Jaroslava Pokorného do přednášky (cvičení) o komerčním dopravnictví, letní semestr 1919/20 + Julie Pokorná: Jar. Pokorný, nar. 30. VIII. 1899... [životopis sepsaný rukou nedlouho po smrti manžela] + Bibliografické soupisy sestavené Julií Pokornou pro potřeby organizátorů výstavy Kolínští beletristé [rukopisy] + Jaroslav Pokorný Pavle Dvořákové 1. 10. 1919 [pohlednice]; Miloš Jirko Jaroslavu Pokornému 23. 2. 1933 [dopis]; Divadelní ústředí OKO Jaroslavu Pokornému 22. 8. 1933 [dopisnice]; Nakladatelská smlouva mezi *Romány do kapsy* (nakladatelství Zdeněk Holfeld) a Jaroslavem Pokorným na vydání *Bouře nad Habeší* ze 7. 11. 1935 + Nakladatelská smlouva mezi vydavatelstvím a nakladatelstvím

Vyšehrad a Jaroslavem Pokorným na vydání *Kořenů víry* z 27. 9. 1936 + Nakladatelské smlouvy mezi *Romány do kapsy* (nakladatelství Sběratel) a Jaroslavem Pokorným na vydání *Pod oblohou Mexika* a *Na cestě mlčení*, nedatováno, 1939; Archiv ČVUT, Katalog posluchačů Vysoké školy obchodní 1919–1920 (L–R).

Hra se smrtí

Dvacet kilometrů od ústí Soče do moře je zrádná slatina, rozkládající se na ploše více jak tisíce hektarů. Jedovatě zelený mech, ostrice, lekníny na plochách malých hladin, obrovské listy lopuchů a zahořklá vůně puškvorců, promísená s charakteristickým pachem tlení, to nelákalo nikoho, ani dezertéry, aby se pustili do toho zrádného koutu. Rakouské vojenské velitelství proto také vzalo existenci slatiny jen na vědomí a nenamáhalo se, aby ji nějak střežilo, přesvědčeno, že nevede jí ani jediná cesta, po níž by se mohl člověk dostat na druhou stranu. A přece několik místních usedlíků, kteří zůstali, třebaš fronta nebyla dále jak patnáct kilometrů, vědělo o stezkách, po nichž se bylo možno dostat až do středu bařiny. Střežili se však, aby mluvili s někým o tomto tajemství, protože měli velmi závažný důvod, aby rakouské vojenské velitelství neobrátilo zbytečně svou pozornost k tomu místu. Měli k tomu velmi závažný důvod. Byli to Italové a nenáviděli říši dvojhlavého orla tak hlubokou nenávistí, jakou si možno jen představit, a od prvních dnů, kdy Itálie vypověděla Rakousku válku, začali svou velmi nebezpečnou hru, hru se smrtí — vyzvědačství opatřováním zpráv o transportech materiálu a lidí na tento nejdůležitější úsek fronty, který, kdyby byl proražen, otevřela by se tím italským vojskům cesta k Terstu. Nebyly jejich zprávy sice valné důležitosti, ale čekala je jistá smrt, kdyby byli přistiženi a usvědčeni. Neobávali se však této možnosti, protože byli to všichni starci, kteří překročili již šedesátku. Kdo z rakouské výzvědné služby by jich podezřival, když i jinak se snažili, aby se zdáli těmi nejloajálnějšími občany?

Byl sychravý podzimní večer, větrný, a na slatině, kde to všechno šumělo, přímo strašidelný. Celý den drobně přšelo a vál studený vítr od severozápadu, dýchající chlad sněhu, jenž napadl nahoře na horách. Za takového počasí, a zvláště v noci, bylo velmi nebezpečné odvážit se do slatiny. A přece jí šly tři postavy. První chvílemi bleskla elektrickou lampičkou na cestu, a tu ošidné okolí, žvachtající, šplouchající a šumějící, ukázalo svou truchlivou tvářnost, zapadlou hned nato ještě do hlubší tmy. Po půl hodině cesty, kdy ani jeden z těch tří nepromluvil, ukázalo se ve tmě cosi, podobající se balvanu. Byla to chata, postavená na jediném sušším a pevném místě na slatině.

„Rozdělej oheň, Benito, drkotám zuby. Stejně, podaří-li se dostat kapitána Cattanea z rukou těch stvůr, bude potřebovat se zahřátí.“

„Nevím, Giuseppe, dokáže-li to signor Randa, ač se nebojí ani samotného ďábla. A prozradí-li se to, bude z toho větší škoda, než kdyby kapitán Cattaneo zůstal v jejich rukou. Nemohou mu dokázat, že by byl vyzvědačem, když ho chytili v uniformě.“

„Mýlíš se,“ promluvil první. „Nechytili ho před, ale za frontou a jistě vznikne u nich podezření. Věřím však v signora Randu. Je to hrdina.“

V chatrči bez oken, jen s otvorem ve střeše pro dým, zazářilo světlo, jak jeden z těch tří, kteří do ní vešli, rozškrtl zápalku. Plamínek olízl suché chrastí, vznítit je, až na ohništi z kamenů vzplála hranička. Benito pečlivě

zakryl vchod do chatrče dehtovanou plachtou. Ani z letadla, kdyby zabloudilo nad slatinou, nemohl nikdo vypátrati tuto ideální skrýš, jež kdysi sloužila podloudníkům. V září ohně bylo si možno prohlédnouti tři odvážné starce. Byli oblečeni jako všichni venkované v tomto kraji a přes svých šedesát dosud neshrbení. V tváři všech tří byla vepsána odhodlanost.

„Někdo z nás by měl jít na stezku, tam, kde se prosmyká mezi vodou,“ ozval se po chvíli nejvyšší z nich. „Signor Randa sice zná stezku stejně dobře jako my, ale dnes je chmurný čas a snad bude také třeba pomoci kapitánovi. Jdi ty, Giuseppe.“

Oslovený jen kývl a vyšel do dušičkové noci. V chatrči nastalo ticho, rušené jen praskotem suchého dříví, jehož značná zásoba byla v rohu.

„Jen jestli se podaří ten odvážný plán, Benito?“ starostlivě promluvil stařec prošedivělých vousů a bílých vlasů.

„Signoru Randovi věřím jako samotnému Bohu, Antonio. Vzpomeň si na všechno, co pro nás udělal. Přál bych si, abych měl syna a podobal se mu jen z poloviny. Madono, vždyť se odvažuje skoro každého dne smrti, když létá přes frontu hluboko do zázemí, a naši jdou po něm jako sršni.“

„Neměli by to však dělati, Benito.“

„Musí to dělati, protože tam u štábu,“ mávl stařec rukou, „brzy prohlédli odvážnou hru signora Randy. Proto nám kladl tak na srdce, abychom nikomu z našich se nezmínili o jeho práci pro nás ani slovem. Má pravdu, že jeho činnost zůstane utajena, jen když u štábu bude pokládán za nejodvážnějšího letce. Nesmí proto také ani šetřiti našich. Co znamená několik životů proti tomu, co pro nás vykonal a ještě vykoná.“

„A že nikdy nepřijme ani liru?“

Benito pohlédl na svého druha téměř útrpně.

„Signor Randa není špion, je to hrdina svého národa, který chce setřásti pouta, do kterých se dostal před třemi sty lety. Což jsi již zapomněl, co nám zde jednou vykládal? Vyrovná se nejlepším z nejlepších, kteří bojovali s Garibaldim.“

„Statečný a veselý národ,“ pokývl zamyšleně Antonio. „Poznal jsem jich dosti, když jsem byl v Tridentu před třiceti lety.“

Nastalo znovu ticho, do kterého zaléhalo štěkání kulometů, slyšitelné až sem, jak zvuk nesl vítr, jenž každou chvíli sílil. Do toho štěkotu zalehlo břeskné staccato děl. Benito popošel ku plachtě a odhrnuv ji trochu, vzhlédl do tmy. V dálce uviděl světelné pruhy světlometů, pátrajících ve tmě, a když na chvíli ustal vítr, zaslechl i hukot motorů.

„To naši shazují pozdravy,“ řekl. „Způsobili jistě řádný poplach. Pracují, aniž o tom vědí, pro signora Randu. Mohl by však zde již pomalu býti. Kolik je hodin?“

„Půl dvanácté.“

„Slíbil, že přivede kapitána o půlnoci. Nemusíme se tedy znepokojovali. Může se ostatně také opozditi.“

Štěkot kulometů a dunění děl ustalo a ponurá tma nad slatinou byla rušena jen šuměním ostřice a křoví. Čas oběma mužům zdál se vléci jako

hlemýžď a začala je prostupovati znenáhla úzkost. Dovedli si představit celou nesnadnost a šílenou odvážnost podniky českého poručíka Randy, jenž chtěl vysvobodit zajatého kapitána Cattanea a přivést ho sem. Pojednou oba muži byli elektrizováni cizím zvukem, který postřehli zároveň. Nebylo pochyby. Byly to kročeje.

„Podařilo se,“ vydechl vzrušeně Benito a vyběhl ven. Za ním Antonio. Ve tmě uviděli tři postavy, jež právě dostihly suchého místa a otíraly si zablácené boty o hustou travu.

„Signor Randa?“ otázal se Benito.

„Já sám, Benito. Všechno v pořádku,“ odpověděl mu první muž.

„A co kapitán?“

„Vždyť jsem již řekl, že je všechno v pořádku.“

Benito zmlkl, protože ho přemohl údiv. Věřil sice ve zdar Randova podniku, ale přece se nemohl ubránit tomu citu.

„Jak jste to provedl, signore?“

„Bylo to lehké,“ zasmál se Randa. „Dělal jsem horší věci, když jsem byl klukem. Nemám však mnoho času. Chci býti zpět, než bude zpozorován útěk kapitánův.“ Při té řeči vešli všichni v chatrč. Randa měl přes uniformu přehozen nepromokavý plášť, takže jenom podle čapky bylo v něm možno poznati rakouského důstojníka. Byl to mladý člověk, téměř chlapec, jasné modrých, nevelkých očí a pravidelné tváře. Když sňal čapku, aby si přihladil vlasy, padl na ně odraz ohně, že zasvítily jako zlato. Kapitán Cattaneo, pravý italský typ, nepřilíš vysoký, černovlasý, černoooký a na prvý pohled temperamentní, prohlížel si svého zachránce s netajeným zájmem.

„Jsem vám zavázán, signore, životem,“ promluvil vřele. „Mám v botě,“ usmál se, „ukryty poznámky, na něž by jistě přišli, a pak by to byla kulka.“

„Je dobře, že na ně nepřišli, bylo by z toho vašeho úniku příliš nevhodného rozruchu. Ale musím jít. Jste mezi svými, kapitáne, a nějak se dostanete odtud. Zítřka se podívám přes frontu a shodím vašim zprávu, že jste zde a aby pro vás poslali letadlo. Díváte se na mne udiveně?“ usmál se. „Tady Benito vám všechno vysvětlí. Je zde pruh vody, na tři sta metrů dlouhý, kde může hydroavion pěkně přistati a stejně pěkně odstartovati — a vede k němu stezka.“

„Mohu aspoň vědět, komu jsem tolik zavázán?“

„Randa, Jiří Randa, kapitáne. Prosím vás však, abyste o mně s nikým nemluvil. Jména jsou někdy osudná. Nemluví také ze mne skromnost, je to opatrnost, jež v tomto případě je velmi na místě. Benito, můžete kapitánovi to blíže vysvětliti.“

Randa podal kapitánovi ruku, kývl starcům, a než ho mohl kdo zadržeti, byl již z chatrče venku. Všichni čtyři naslouchali jeho krokům, až se ztratily v šumu. Kapitán se rozhlédl nerozhodně, pak utkvěl pohledem na Benitovi.

„Nikdo vás zde nenajde, kapitáne, protože nikdo netuší, že v tomto močále jsou stezky. Víme o tom jen my tři a pak signor Randa. Ten pruh vody zde je také, ukážu vám jej zítřka. Řeknete sám, že lehčí stroj může tam přistati bez jakéhokoli nebezpečí.“

„Raději bych slyšel o tom Randovi,“ řekl kapitán. „Je z těch, které platíme?“
„Ne, kapitáne, nevzal ani centesimo. Nenávidí Rakousko a snaží se mu, kde může, uškodit. Není sám, většina Čechů je stejného smýšlení, jenomže on je šíleně odvážný. Je to ten tajemný letec, který shazuje pro nás tak důležité zprávy, odvažuje se při tom až padesát kilometrů za frontu.“

„Můj Bože, mluvíte pravdu?“ vydechl kapitán.

„Nic než pravdu, kapitáne. Proto vás žádal, abyste o něm, až se vrátíte, s nikým nemluvil. Musí býti opatrný, protože v hlavním našem stanu sedí ropucha, která nás zrazuje. Ano, kapitáne, signor Randa mi to řekl, a signor Randa by to nikdy neřekl, kdyby to nebyla pravda. Je ostatně přidělen se svou letkou ke štábu třetí armády a požívá tam naprosté důvěry, protože sundal, třebaš nerad, třicet našich. Stokráte to však vyvážil tím, co pro nás udělal.“

Kapitán Cattaneo mu naslouchal s ustrnutím.

„A vysvobodí ještě mne. Kdyby na něho padlo podezření, bylo by po jeho práci pro nás, a ta má větší cenu mne.“

„Och, signor Randa je chytrý. Je orlem i hadem zároveň. Jak vás z toho dostal?“

„Nemohu vám to říci. Ležel jsem v jakési komoře bez oken a přede dveřmi stála stráž. Usínal jsem, když jsem zaslechl jakýsi šramot, pak se dveře otevřely a někdo mne vzal za ruku a šeptal ‚Pojďte‘. Vedl mne přes hodinu klikatě, nemluvě po celou tu dobu. Teprve když jsem uviděl močál, řekl, že jsme vyhráli.“

Dva kamarádi

Randa sice řekl Benitovi, že vysvobození kapitána Cattanea nic nebylo, ale byl to vpravdě šíleně odvážný kousek, protože kapitán byl uvězněn nedaleko domu, kde byl stan třetí armády. Každý rozumný člověk by si řekl, že s pravděpodobností jedna ku stu potká ho nezdar, ale Randa věřil ve svou šťastnou hvězdu. Když se loučil ve čtrnáctém roce s plačící matkou, slíbil jí, že se vrátí. Slíbil — jako by bylo možno něco takového slibovati. Ale Randu nikdy neopustila ta zvláštní jistota, o níž by mohli vyprávěti vojáci z front stejně jako o neblahém tušení, že se vrátí. A ta jistota mu dodala leckdy klidu v situacích, v nichž by každý selhal. Když se rozhodl vysvobodit italského kapitána, a k tomu se odhodlal ve chvíli, kdy mu vždy navoněný hejtman Wiedemann řekl, že ten chlapík dostane olovo, protože je to jistě vyzvědač s velmi důležitým posláním, zašel ke svému příteli Fouskovi, jenž byl nejobratnějším mechanikem letky. Pokývl mu, a když poodešli stranou, kde nemohli býti nikým vyslechnuti, zadíval se na něho Fousek pobízivě. Třebaš byl Fousek poddůstojníkem a Randa důstojníkem, nic se nezměnilo na jich přátelském poměru. Byli z jednoho městečka, spolu chodili do obecné školy, pak do města. Randa do gymnázia. Fousek do řemeslnické školy a později

do učení, jeden den byli odvedeni a stejného dne narukovali. A již tehdy se jim v hlavách zrodil plán, i odvážný a těžko proveditelný, dostat se k leteckému oddílu a utéci i s aparátem na druhou stranu. Štěstí jim však přálo. Třebas byli Čechy, dosáhli toho, po čem toužili. Randa našel si cestičku, jak se dostat do letecké školy v Novém Vídeňském Městě, zatímco Fousek se „ulil“ do vídeňského arzenálu, kde brzy nato po svém příchodu byl přidělen jako velmi zdatný mechanik a montér leteckému oddělení. Tam vydržel Fousek rok, když však se dověděl, že jeho kamarád Jirka byl přidělen na jižní frontu k desáté letce, dal se přeložit tam, když si předtím promluvil se štábním šikovatelem a vtiskl mu na konci rozmluvy do dlaně pěkně modrou storkorunu. S Jirkou to táhli nyní již rok a Fousek také věděl o všem, co Randa dělá. Když se mu o tom Randa poprvé zmínil, zamrazilo ho trochu v zádech, ale hned se za to zastyděl a přihlásil se ke spolupráci. Randa se vesele usmál. „Věděl jsem, že do toho půjdeš. Tahle věc je více než uprchnouti se strojem — a konečně, na to budeme mít vždy dosti času, až zpozorujeme, že nás pálí půda pod nohama. A ty můžeš ledacos vyzvědět. Ale chytře, Pepíku.“

„Nemusíš mi to připomínati. Nedal jsem se ani jednou chytiti na luskách jako kluk, což nyní.“ Od té doby Fousek slídil, jak mohl a kde se dalo, a vyzvěděl leckdy věci nemalé důležitosti. Jeho široký dobrácký úsměv a pověst čarodějného doktora dýchavičných strojů probouzely v každém, kdo ho viděl, důvěru.

„Co je?“ zeptal se Fousek a následuje příkladu Randova, zapálil si cigaretu.

„Všiml sis toho italského důstojníka?“

„Nejsem přece slepý. Bojíš se ho?“

„Ne, ale o něho. Mluvil jsem s Wiedemannem a z toho, co mi napověděl, jsem uhádl, že jeho život nestojí ani za papírovou dvoukorunu. A je to nějaký sympatický chlapec. Poslouchej mne proto. Já zajdu k Benitovi a promluví si, může-li toho chlapíčka ukryti ve slatině.“

„Boj se Boha, Jirko,“ trhl sebou zděšeně Fousek. „Snad ho nechceš dostat ven?“

„Právě to. A neděs se. Nebude to tak těžké, jak se ti to zdá. Co nevidět se dá do deště a v noci bude tma jako v pytli. A víš, jak to chodí zde. Dávej pozor, kam ho dají. Já se vrátím před večerem. Zastavím se zároveň u setníka Mariče, aby mi dokázal, že jsem byl u něho, kdyby snad začali věřit.“

„Ty zbojníku,“ řekl jen Fousek, ale v tom jediném slově bylo více obdivu než v oslavné přednášce.

„Neboj se, na tebe se dostane pořádný díl té zábavy,“ zasmál se Randa a odešel. Vrátil se, jak slíbil, před večerem a rovnou vyhledal Fouska. Zastihl ho, proklínajícího, u jednoho z aparátů v hangáru. „To byl Wolf?“ zeptal se s úsměvem Randa. Wolf byl postrach letky. Nestalo se ještě, aby hladce přistal. Přesto měl z pekla štěstí. Ač létal tři měsíce, a létal prabídne, neškrábla jeho stroj ani jediná kulka. Randa s nepokrytým výsměchem, a byla to pravda, již několikrát prohlásil, že Wolf za to štěstí vděčí jen tomu,

že sotva zahlédne italské letadlo, přidá na plný plyn, ovšem až tehdy, kdy nepříteli ukázal ocas svého letounu. Nebylo divu, že Wolf Randu nenáviděl. Nenáviděl by ho ostatně stejně, i kdyby neměl k tomu záminky rázu osobního. Předně, že Randa byl Čechem, a hlavně proto, že byl nejlepším a nejdovádčivějším letcem, obávaným a uctívaným na druhé straně. Jeho nenapodobitelné rolování, přemety a lety střemhlav dráždily již dávno Wolfa do žlutosti.

„Kdo jiný. Jak může takové nemešlo a k tomu zbabělec létat?“

A Fousek si odplivl a pak si otřel ruce, zamaštěné olejem, o kalhoty. „Ten chlapík je v baráku naproti velitelství,“ řekl, když vyšli ven.

Randa se rychle rozpomínal na ten dům. Byl tam asi třikrát, když tam bylo velitelství divize, jež před třemi měsíci, když fronta se posunula o tři kilometry kupředu, se nastěhovalo o dva kilometry dále, aby bylo z očí štábu třetí armády.

„A kam ho zavřeli?“

„Do sklepa. Bude to po čertech zlá práce, protože nahoře bydlí ten jankovitý plukovník s brkem za protěží.“

„Ten nám překážet nebude,“ mávl Randa rukou. „Opije se jistě, jako každého dne. Důležitější je, postavili tam stráž?“

„Ano, stoupl si tam před hodinou. Je to Maďar. To mne těší jedině na té věci.“

„Tak to ještě jednou obhlédni, tak k deváté. Před desátou se do toho dáme. Nezapomeň na pakliče, možná že stráž nemá u sebe klíč.“

„A jak to chceš navléknout?“ starostlivě se otázal Fousek.

„Ponechme to náhodě, stejně je zbytečno vymýšlet plány, když nevíme, jak bude vypadat pro nás situace. Obhlídku vykonej opatrně, aby si tě náhodou někdo nevšiml.“

Krátce před desátou se sešli Randa a Fousek v uličce, jež vedla mezi kamenitými zdmi, ohrazujícími vinohrady.

„Měnila se stráž?“ zeptal se tiše Randa.

„Dosud ne a asi tak nebude.“

„Tak se dáme do toho. Pojď.“

„Strkáš krk do tlamy smrti, Jirko,“ řekl ještě Fousek.

„To dělám již rok. Ostatně, jaký strach? Stráže a hlídky jsou na druhé straně.“

Teprve nyní si Fousek všiml, že Randa nese nějaký balík.

„Co to máš?“ zeptal se zvědavě.

„Důstojnický plášť a čapku. Musím počítat s možností, že nás někdo zastaví. Ty zde počkej,“ poručil, když došli k rohu vesnického domu, v jehož důkladném, ale nyní vyrabovaném vinném sklepě byl uvězněn italský kapitán.

„Pro pět ran, snad tam nechceš jít veřejně?“

„A proč ne? Znáš přece heslo. Bude si myslet, že jsem inspekční důstojník. Ne, vím, co chceš říci. Dám si pozor, aby mne poznal, až snad začnou pátrat. Oslepím ho, že mu vrhnu do očí světlo z elektrické lampičky a pak ho klepnu pěkně do spánku. Nevodil jsem vás přece jako kluky marně na ‚indiánštinu‘.“

Randa se odtrhl od svého kamaráda a šel pevným a rozhodným krokem k zejícímu otvoru dveřnímu, patrnějšímu ve světlejší barvě zdi. Věděl, že dává v sázku život, protože kdyby byl dopaden, čekala ho oprátka, ale jeho srdce bilo jen o několik tepů rychleji než jindy. Věřil ve zdar svého odvážného kousku, protože koho by napadlo, že někdo může jen pomyslet na vysvození Itala z vesnice, kde byl armádní štáb, plno důstojníků, hlídek a kurýrů. „Horší bude cesta ke slatině,“ říkal si, vchází do tužově černé tmy chodby, dlážděné přihlazenými kameny. Něco ve tmě se hnulo a hned nato se ozval hlas: „Stát! Kdo zde?“

„Služba, ty dromedáre.“

„Heslo!“

„Videň.“

„Parola!“

„Vino.“

To již Randa sestupoval po schodech dolů, svitě si elektrickou lampičkou, v jejíž záři mohl zahlédnouti vojáka, držícího v rukou pušku.

„Otevři, chci se podívat na toho chlapíka.“

Stráž k jeho nemalému uspokojení měla klíč. Když Randa, štítek stažený do čela, míjel nešťastného vojáka, vylétla pojednou jeho ruka a pažba pistole dopadla na vojákovu skrář. Voják škytl, vytřeštil oči, pak je zavřel a bezhlasně se svezl na zemi. Randa se přesvědčil, že se z omráčení neprobere jen tak brzy, a pak vešel do sklepa, kde to páchlo plísní. Paprsek jeho svítilny přejel sklepem, až se zastavil v rohu, kde na primitivní pryčně seděl ten, pro koho si přišel. Neklidně se díval na Randu.

„Přišel jsem pro vás, kapitáne. Doufám, že dokážete jíti dvě hodiny.“

„Kdo jste?“ vydechl Ital.

„Na to není nyní kdy. Každá minuta je drahá. Pojdte! Tak pojdte, k řasu,“ opakoval již netrpělivě. „Nebo chcete zde čekati na kulku či provaz?“

Ital se poslušně zvedl a Randa, vzav ho za ruku, vedl ho po schodech, vyhnuv se bezvládně ležící stráž. Když s ním došel k Fouskovi, jenž čekal za rohem, navlékl bez mluvení Italovi rakouský plášť a podal mu důstojnickou čapku.

„A nyní sebou hoď, Pepíku,“ obrátil se na Fouska. „Před sklepem leží voják. Je v mdlobách, omráčil jsem ho. Vtáhneš ho do sklepa, dáš mu roubík, aby nemohl křičeti, až přijde k sobě, a zamkneš ho. Klíč jsem nechal trčet v zámku. Doufám, že to dokážeš za pět minut. Počkám zde na tebe.“

Fousek se ztratil do tmy a Randa s Italem se vtačili ve stín zdi.

„Kdo jste?“ zašeptal kapitán. „Jste náš?“

„Mlčte,“ drsně ho přerušil Randa. Ital neodvážil se již ptáti. Po krátké době, jež však Randovi zdála se věčností, vrátil se Fousek.

„Klíč jsem vzal s sebou,“ zašeptal.

„Otři jej pořádně a zahoď jej do vinice,“ nařídil Randa a vyzval Itala, aby se připojil k jeho boku.

„Slyším, že umíte dobře německy. Jsem tomu rád, protože nevíme, s kým se srazíme. Tvařte se však klidně, ať se stane cokoli. Heslo dnešního dne je

Vídeň a parola víno. Doufám však, že se mi podaří dostatí vás z kruhu hlídek, aniž bychom museli s někým mluvití.“

Když uběhla půlhodina, co šli rychlou chůzí — kapitán Cattaneo obdivoval se jistotě svého průvodce —, promluvil Randa znovu.

„Vyhráli jsme, kapitáne, za námi je ticho, nevědí tedy, co se stalo, a před námi noc a bažina. Až se k ní dostaneme, povedu vás za ruku, protože na některých místech stezka není širší půl metru a stačí jediný chybný krok, aby vás zrádná bařina pohltila.“

Poručík Randa se vracel z chatrče uprostřed slatiny spokojen sám se sebou, třebaš věděl, že osvobození Italovo vzruší pořádně blahobytně a vždy čistě vypadající důstojníky štábu. Pociťoval pouze trochu lítosti, když si vzpomněl na svázaného vojáka, zavřeného v kleci, protože věděl, že se stane hromosvodem prvního návalu vzteku. Zapudil však myšlenky na něho, když ucítil pod nohama pevnou půdu. Bylo mu přemýšletí o něčem jiném, jak zahladití za sebou všechny stopy, kdyby se snad stalo a byl podezříván. První jeho starostí bylo, že si omyl důkladně boty v potoku, jenž se vléval do bařiny, aby na nich nezůstaly stopy po bahně. Těžko by mu bylo vysvětlovatí, jak se to bahní na boty dostalo, když vápencový kraj, dalo-li se již do deště, zabělil všechno svým řídkým nemazlavým blátem. Skončiv tuto práci, dal se rychle ke skupině domů, jež odběhly od vsi na kamenitou stráň. U jednoho z nich, v němž bydlil Marič, o němž se Fouskovi zmínil, se zastavil a zaklepal na okenici.

„Hned,“ ozvalo se uvnitř a za chvíli se tiše otevřely dveře. Randa vešel do nich a ten, který ho vpustil, stejně tiše dveře zavřel, jak je otevřel.

Randa po paměti zamířil do místnosti vpravo a tam počkal, až setník Marič rozsvítil. Setník Marič byl dosud mladý člověk, nebylo mu více jak třicet, a byl bezesporu krásným mužem. Vysoký, urostlý, černovlasý, snědý, krásných, jako porculán bílých zubů.

„Svařím víno. Mám zde náhodou muškát a skořici. Ten neřád Schwarzbach má tohle ohavné pití k smrti rád. Sotva vlezí do dveří a ucítí to, vrazí sem, jako by zde byla ta nejkrásnější žena. Přijde, jak má ve zvyku, podroušen a nebude těžko ho opítí. Zítřa, až se vyspí, odpřísáhne, žes u mne seděl od večera až do rána.“ Marič se ušklíbl.

„Kdyby ta potvora tak věděla, s jakými rakouskými vlastenci to občas pije.“

„A nevíš, kdy přijde?“ zeptal se Randa. „Znepokojuje mne trochu, že již zde není.“

„Což nevíš, že dnes jsou u generála Grubera dvě zpěvačky z Vídně? Kabařetní umělkyně. Přemlouval mne, abych šel také, že jedna z nich je blondýnka a že udělám na ni dojem.“

Mluvě to, připravoval na samovaru převařené víno. Chtěl ještě něco říci, když se ozvaly pod oknem nejisté kroky a hned nato zarachotil klíč ve dveřích, vedoucích do síně.

„Už je zde a ve veselé náladě. Neřekl jsi mi však dosud, co je?“

„Všechno v pořádku,“ chvatně řekl Randa a otočil se ke dveřím, do nichž vchází asi pětatřicetiletý důstojník.

„Servus, Mariči,“ řekl přátelsky a pokývl trochu velkopansky Randovi. Byl to major generálního štábu Schwarzbach, jenž bydlil společně s Maričem. Byl jistě kdysi velmi hezkým mužem, ale hýření a ženy poznamenaly ho nesmazatelným cejchem. Oči se mu leskly a Randa, třebaš Maričův lektvar ostře voněl, cítil, jak z něho páchne víno.

„To zde chvíli počkám. Je tam psí čas, a než se sem člověk dostane, důkladně provlhne. A co děláte vy, poručíku? Dostal jste již svého třicátého Itala?“

„Před týdnem, pane majore.“

„Jste čertův chlapík, jenomže málo společenský. Nikde vás není viděti. Druzí důstojníci od vaší letky jsou jiní chlapíci. A není to dobře, poručíku, věřte zkušenému. Je dobře, když se ukazujeme a připomínáme těm, kteří mohou nebo by mohli nás protlačiti výš. Pohleďte na takového Wolfa od vás, zdaleka se vám nevyrovná, víme to všichni, a je navržen pro Leopoldův řád a do týdne bude nadporučíkem.“

„Přeji mu to,“ usmál se Randa. „Na jeho prsou se bude ten řád opravdu vyjímati, pane majore. A zaslouží si ho jistě spíše než já, protože se stará, aby měli mechanici stále co dělati.“

Major se díval na něho chvíli svýma vyžilýma očima a krčil čelo.

„Neměl byste takhle mluvit, poručíku, neměl,“ řekl pak a sáhl po sklenici svařeného vína a pomalu, vychutnávaje je, je usrkoval.

„Náčelník štábu vás nemá rád, nevím proč. Snad proto, že se nelíbíte setníkovi Wiedemannovi a starý si na Wiedemanna potrpí. Ne, neměl bych vám tohle říkat.“

„Vím to sám dobře,“ řekl se studeným úsměvem Randa. „Wiedemann mne nemůže vystáti od prvního dne, co sem přišel. Je tam od nás, vím, že pochází odkudsi z Chomutova, a jsem Čech — to přece mu stačí, aby mne nenáviděl.“ Randa se suše zasmál a pak pokračoval, přestože mu Marič dával znamení, aby mlčel. „A pak, je to důstojník informační služby a u našeho štábu se dějí podivné věci.“

„Jak to?“ zeptal se major.

Randa, než odpověděl, si zapálil cigaretu. „Jak to? Je přece nám všem známo, že někdo ze štábu zrazuje i ty nejdůležitější dispozice. Poslední výpad, ač byl připraven v největší tajnosti a s mimořádnou rychlostí, ztroskotal, protože Italové věděli o všem. Wiedemann od té doby je přímo zuřivý a chtěl by někoho chytiti za límec. Nestaral by se ani příliš, vytáhl-li by ze své potrháné sítě toho pravého. Potřebuje prostě úspěchu, aby dosáhl stříbrného límce.“ Poslední slova Randova vyzněla posměšně.

„Nu, vás přece, poručíku, nepodezřívá. Vy jste mimo jakékoli podezření.“

„To se mýlíte, pane majore, vím dobře, že se již kolikrát vyjádřil, že co Čech, to zrádce. Ostatně, co bychom o Wiedemannovi mluvili. Nestojí za to. Budete míti, pane setníku, pro mne ještě trochu té své dobroty?“

Marič mu mlčky nalil.

„Připravuje se něco velikého, dověděl jsem se to včera. Všechny rezervy jsou posunovány do úseku od Gorice až k Doberdu. A posuny se provádějí

v noci, takže Italové budou překvapeni. Von Gruber nepochybuje, že se nám tentokráte podaří rozbít jejich frontu. Víte, začneme naoko my zde dole, abychom upoutali co nejvíce jejich sil, a pak druhá armáda, zesílená na dvanáct divizí, uhoď do nich. Velmi dobrý plán. Byl již schválen hlavním stanem. Náčelník štábu to dostal včera.“

Major Schwarzbach mluvil již těžkým jazykem a opile škytal. Dvě sklenice horkého vína mu dodaly, že si neuvědomil, jak důležitou zprávu prozrazuje. Marič mu přistrčil třetí sklenici.

„Nebude to trochu mnoho, kamaráde?“ zeptal se major článkovaně, usmívaje se opile.

„Bude se vám po tom dobře spátí, pane majore.“

„Ano, spátí. Chce se mi hrozně spát. Jak to dopiji, jdu si lehnout. Nespal jsem pořádně již měsíc.“

Po čtvrté hodině ho odvedl Marič polospícího a vrávorajícího přes síň do druhé místnosti, kde se Schwarzbach svalil na polní lůžko tak, jak byl oblečen, a sotva se trochu srovnal, usnul. Marič díval se na něho chvíli s odpořem, pak zhasl elektrickou lampičku a vrátil se k Randovi.

„Je v takovém stavu, že až se zítra probudí, nevzpomene si, o čem mluvil. Ale s tím Wiedemannem před ním podruhé nezačíněj, je to nebezpečné.“

Randa na to neřekl nic. Zamyšleně se díval do země.

„Mariči, tu zprávu, již zde ten opilec vyklopil, musíš mi ověřiti. Já sám to provést nemohu, protože Wiedemann po mně pase a číhá na každou mou otázku. Ví, že se vyptává každého od naší letky, o čem mluvím. A je to velmi důležité, protože na druhé straně jsou přesvědčeni, že se připravuje průlom na našem úseku. Řekl mi to i ten kapitán, jehož jsem dostal z Wiedemannových drápů.“

„Pokusím se vytáhnouti to z podplukovníka Nagyho. Zastav se zde zítra před večerem.“

„Dobře, půjdu, protože ráno si snad vzpomenou a pošlou mne někam.“ Randa podal Maričovi ruku a doprovázen jím, vyšel ven.

„Kdyby se snad stalo, že bych se musel po anglicku ztratit, pak se uchyl do bařiny, Mariči.“

Marič mávl rukou.

„Mně nic nedokážou a ani Wiedemann se neodváží zakročiti proti mně jen proto, že jsi byl mým přítelem.“

Randa zapadl do vlhké tmy, již neprobleskovalo ani jediné světlo. V mnohých domech se sice svítilo, protože pitky trvaly mnohdy až do rána, ale okenice zabraňovaly světlu, aby se dralo ven. Fousek na Randu čekal.

„Nic,“ šeptl jen a ztratil se jako stín.

Randa, shodiv jen boty a plášť a zbaviv se opasku, natáhl se s úlevou na kavalec.

„Kdes byl?“ zeptal se kdosi. Byl to Wolf, jenž spal s ním a ještě s dvěma. V jeho otázce bylo něco číhavého.

„U Mariče. Když jsem již odcházel, přišel major Schwarzbach, a to ostatní si domyslíš již snadno. Uf, jsem ospalý jako nemluvně. Chceš-li mi něco říci, nech to na ráno.“

Randa hlasitě zívá a zabalil se do pokrývky. Otevřeným oknem vál chladný a provlhlý vzduch. Někde v dálce se rozštěkaly osmičky. „Můj Bože, jaká ohavnost je tahle válka,“ myslil si Randa, usínaje.

Odvážný útěk

Ráno, sotva vstoupil do kanceláře velitele letky majora Langer, poznal Randa, že se něco stalo. To již věděl o poplachu, jaký se strhl, když před svítáním byl objeven útěk kapitána Cattanea, provedený s takovou odvahou a drzostí, že se nikdo neodvážil dosud to oznámiti armádnímu veliteli. To se dověděl od poručíka Wolfa.

„Dnes pro vás nic nemám,“ řekl mu velitel, podívaje se na něho. Randa měl pocit, jako by mu někdo přejel kouskem ledu po zádech. Znal svého velitele, jediného člověka, jehož si u letky opravdu vážil, byl přímý a jemu zvláště nakloněný. Až dosud nikdy s ním takto nemluvil. Vždy mu podal ruku a nabídl cigaretu.

„Nevzdalujte se však z letiště, snad vás budu potřebovat.“

Randa se zastavil u dveří a tázavě pohlédl na svého velitele. Ten uhnul očima k haldě papírů na stole. „Dovolíte, pane majore, abych se vás na něco zeptal?“

„Mluvte.“

„Vždy jsem si vás vážil, pane majore, protože jste muž v tom krásném slova smyslu.“

Major pohlédl na něho trochu udiveně a trochu rozpačitě. Pak vstal a přešel několikrát kanceláří.

„Rando,“ řekl vážně, zastaviv se posléze před Randou, „neměl bych vám to říci, ale když se na vás dívám, uvědomuji si, jaký je to všechno nesmysl. Wiedemann je blázen,“ vybuchl pojednou.

„Myslil jsem si hned, že je to Wiedemannova intrika. Nemůže mne vystátí.“

„Neberte to, Rando, na lehkou váhu. Wiedemann prý něco proti vám má,“ varovně řekl major.

„Něco, co se zrodilo v jeho hlavě.“

Major chvíli mlčel, jako by uvažoval o něčem. „Dobře, když jsem vám řekl a, řeknu i zet. Včera v noci přišel telegram z hlavního stanu od náčelníka výzvědné služby. Wiedemann mi ten telegram ukázal.“

Major přešel znovu několikrát místnost. „Někdo z našich letců shazuje Italům zprávy o přesunech našich záloh. Zradil i nástupní plán poslední ofenzivy a to nás stálo padesát tisíc mrtvých a za miliardu marně vyhozeného materiálu. Co tomu říkáte, poručíku? Není to však jen hádání, zprávu

o téhle neuvěřitelné věci má náčelník informační služby od našeho člověka, který sedí v Cadornově hlavním stanu.“

„A proč si myslí Wiedemann, že jsem to já?“ otázal se Randa, nedav na sobě znáti ani stopy vzrušení.

„Vy jste jediný Čech mezi námi, Rando.“

„Ale nejlepší letec,“ usmál se Randa.

„Ten, který shazuje zprávy Italům, je také dobrý, Rando, když se odvažuje až padesát kilometrů za frontu. Ovšem, já vám věřím. Znáám vás trochu lépe než Wiedemann a pak, což muž tak statečný jako vy by mohl býti zrádцем?“

Na Randu padla tíseň, jako již tolikráte dříve. Důvěra velitelova zařízla se do něho leckdy jako ošklivá výčitka. Kromě toho Randa z té duše nenáviděl lež a přetvářku.

„Děkuji vám za vaši důvěru, pane majore. Nikdy na vás nezapomenu.“ Dořekl to, rychle vyšel ven. Major se díval za ním, jak šel přes pracně srovnané letiště k maskovaným hangárům.

„Nedivil bych se, kdyby ho ta věc otrávil tak, že by žádal o přeložení. Prokletý Wiedemann, pro jeho mánii ztratím nejlepšího člověka,“ mrzutě uvažoval major. Teprve když se Randa ztratil v jednom z hangárů, vrátil se ke stolu.

Randa, vešed do hangáru, zamířil k Fouskovi, jenž prohlížel louku na jednom z osmi aparátů, jež zde stály. V hangáru bylo kromě Fouska ještě pět mechaniků, hlasitě po sobě pokřikujících. Randu přivítali přátelskými pohledy. Měli ho rádi pro jeho veselost a laskavost za všech okolností a obdivovali se mu.

„Hoří koudel, Pepíku,“ řekl Randa, podepřev se pohodlně o trup letadla, na němž Fousek pracoval. „Ten zrádce na druhé straně oznámil, že někdo z nás shazuje zprávy. Kdybych jen věděl, ví-li Wiedemann ještě více než tohle. Snad ne, protože jinak by mne dal zatknouti. Udělá to však i takhle co nevidět, proto měj na mysli, aby aspoň jeden z aparátů byl připraven odlepti se v minutě od země. Nepůjde-li jinak, vyjedeme přímo z hangáru. Ne však, aby tě napadlo vybrati si k tomu můj stroj! Nejlépe bude, když si vybereš tenhle Wolfův. Nebude to nápadné.“

„To je pěkná kaše,“ řekl Fousek. „Budou na nás střílet jako diví.“

„Nějak to dopadne a uvidíš, že dobře. Wiedemann, má-li i přesné zprávy, neví, které letadlo to bylo, z něhož padaly na Italy ty sladkosti. Musí si ověřovati a srovnávati lety a to zabere hodně času, protože odtud k Sedmi obcím je deset letek. Udělal nesmírnou hloupost, že se pochlubil, blázen, našemu starému s tím, co ví. Starý mi to řekl. Ale půjdu, aby někdo neměl velké oči.“

Když Randa vycházel, srazil se s Wolfem.

„Servus,“ nedbale se dotkl Wolf štítku čapky. „Jdu ze štábu. Je to tam hotový blázelec.“

„Proč?“ zeptal se lhostejně Randa.

„Ten Wiedemann je zvíře, zbil do krve vojáka, jenž hlídal toho italského důstojníka. A víš, co se u nás tvrdí? Že to byl důstojník, náš důstojník, který ho dostal a Itala odvedl. Zapřisahal se a plakal, že jsem se nemohl na to již dívat.“

„To se podobá Wiedemannovi, bítí bezbranného vojáka. Opravdu rytíř bez bázně a hany.“

Randa ani Wolf si nevšimli, že za rohem hangáru, jen deset kroků od nich, se ukázal bezvadně oblečený důstojník s odznaky setníka. Ta bezvadnost jeho zevnějšku v tomto drsném prostředí, poznamenaném blízkostí fronty, působila přímo groteskně. Tak chodili důstojníci po Ringstrasse, pro větší zajímavost v šedé polní, ale čistí a ulízaní a líbezní jako v dobách míru.

„O kom to mluvíte, pane poručíku?“ zeptal se ostře.

Poručík Wolf strnul, ale Randa, pozdraviv, řekl klidně, neskrýváje opovržení: „Myslím, pane setníku, že nebylo třeba téhle otázky.“

Setník Wiedemann, pobledlý nenávistí, sevřel ruku v pěst.

„Ten rytíř platil mně?“

„Jste přece rytířem,“ řekl Randa a významně pohlédl na modrobílou stužku, na níž visel Leopoldův řád. „Nepochybuji také, že je to zcela v pořádku, když ztlučete do krve bezbranného vojáka. Nemůže to být přece nesprávné, když to děláte vy!“

Bledost Wiedemannova přešla do zsinlosti a zášť v jeho očích se prohloubila až do vraždychtivosti.

„Pane poručíku!“ vynutil pak ze sebe.

„Jsem vám k službám, pane setníku,“ uklonil se Randa. „Vždy a jakýmkoliv způsobem,“ dodal chladně.

Wiedemann se díval na něho chvíli bez hnutí, pak se otočil a odešel.

„Tohle ti nezapomene,“ řekl Wolf. „Uvidíš, že se ti sveze při první příležitosti pořádně po kůži.“

Randa nedbale mávl rukou. „Nebojím se ho, ať ukáže, co umí.“

Wolf, jemuž bylo krajně nepříjemné, že byl očitým svědkem výstupu, v němž Wiedemann nehrál právě hrdinskou úlohu, odtrhl se od Randy, proklínaje svůj nápad zastavit se s ním a vypravovat mu o tom, co viděl. Může se ještě dostat do nesnázi, prohlásí-li Randa, že o tom surovém ztlučení vojákově se dověděl od něho. Wiedemann mohl ho také slyšet, a ten chlapík se nezdál z těch, kteří lehce zapomínají.

Randa šel zamýšleně k dřevěnému baráku, kde bylo velitelství letky. Nebyl to jen odpor, který cítil k Wiedemannovi, jenž ho nutil, aby se s ním tak ostře střetl. Vedla ho k tomu i chladná úvaha. Jeho odvážné vystoupení řádně Wiedemanna splete. Dovedl se vmyslet do myšlenkových pochodů toho člověka. Nadutý k podřízeným, podlízavý k nadřízeným, padne jistě v kličku, již mu Randa nastražil. Nedokáže si představit, že by se mohl Randa chovat tak, kdyby nebyl mimo jakékoli podezření. Wiedemannova jistota, měl-li ji již, bude důkladně otřesena a neodváží se proti němu něco podniknouti, dokud nebude mít proti němu aspoň jeden důkaz. A Randa věděl, že ať má jakékoli informace po ruce, bude trvat nejméně den, než se mu podaří opatřit si něco, co by se mohlo podobati důkazu. Rozhodl se však odletět večer. Jak to dokáže, s tím si hlavu nelámal. Vklouzl do pokojíku, kde byla

čtyři polní lůžka, a natáhl se na své. Za chvíli tvrdě spal. Major Langer nahlédl jednou dovnitř a chvíli ho pozoroval. Pak tiše zavřel a vrátil se do své kanceláře. „Ten Wiedemann je blázen a jistě je to tak, jak říká Randa. Kdo by dokázal spáti tak klidně, kdyby neměl čisté svědomí? A je mou povinností, abych se ho zastal. Ještě teď si zajdu k náčelníkovi štábu.“

„Rando,“ ozval se velitel letky, když bylo po společném obědě a Randa vstal, aby odešel. „Rando, byl jsem kvůli vám u štábu. Víte, nedopustím, aby můj nejlepší důstojník byl ostouzen nějakým fantastou. Víím již také, že jste měl s Wiedemannem ráno spor a vyšetřil jsem si, co jste mu řekl. Choval jste se zcela správně. Myslím, že mezi námi letci by se nenašel ani jediný, který by dokázal ztlouci bezbranného člověka. Vidíte, že беру vaši věc za svou.“

Randa cítil, jak mu něco drsně tiskne hrdlo při pomýšlení, že než uplyne čtyřicet hodin, musí major Langer odvolati snad veřejně svá slova, protože nebude pochyby, že on byl tou „zmijí“, jež se dostala až v samý mozek druhé armády. Až dosud nikdy nepocítil tak jasně, jak vyzvědačství je strašným povoláním, jako právě v této chvíli, kdy musel sebrati celou svou vůli, aby bezvadně hrál svou úlohu a klamal muže, jehož si vážil.

„Nikdy vám toho nezapomenu, pane majore,“ řekl pohnutě a ukloniv se, odešel.

„Wolfe, bude-li třeba, dosvědčíte, jak a proč došlo k tomu střetnutí,“ obrátil se major na Wolfa, když za Randou zapadly dveře.

„Podle rozkazu, pane majore,“ srazil podpatky Wolf.

„Myslím však, že setník Wiedemann s tím nikam nepůjde.“

„Myslím si to také,“ řekl major a pokynuv všem, ztratil se do své kanceláře.

Randovi ještě nikdy se nevělel tak líně čas jako toho odpoledne. Litoval, že neuprchl hned včera, když osvobodil kapitána Cattanea. Již proto, že by ušetřil velitele své letky hořkého zklamání a trapné situace, do níž se nutně dostane. Oddechl si, když začal se do údolí hrnouti soumrak.

„V deset poletí Wolf, Wagenknecht a Liszt přes s nákladem,“ řekl mu Foušek, když přišel v sedm za ním. „Nějaké nádraží nebo co, nemohl jsem se to dovědět. Fouká zde již od rána po čertech opatrný vítr. A je to zlé, že starý nevybral k tomu tebe.“

„Kdy vytlačíte stroje?“

„Půl hodiny před startem, obávám se však, že budou hlídány.“

„Pochybují, major mi věří.“

„Bez střelení se to neobejde.“

„Může se to přihoditi, ale doufám, že než se proberou z překvapení, budeme ve vzduchu. Nyní však doběhni k setníkovi Maričovi. Pověz mu, že sám k němu nemohu, neví-li to již sám a dopátral-li se jména toho zrádce na druhé straně. Nikde se však nezdrž, nevím, co se může státi.“

„Za hodinu jsem zpět. Pane, abychom byli již na druhé straně, mám pocit, jako bych seděl na sudu s ekrasitem se zapáleným doutnákem. Ti by nám uvázali kolem krku pěknou vázanku, kdyby nás dostali.“

Společná večeře uběhla klidně, major i ostatní chovali se k Randovi s nepředstíraným přátelstvím, a měl-li Randa jaké obavy, rozptýlil je velitel letky, když po večeři se obrátil k němu a vysvětlil mu, proč ho neposílá ven.

„Mám pro vás na ráno něco velmi důležitého. Odvážíte se až k Benátkám?“

„Musí-li to býti, proč ne?“ usmál se Randa.

„To rád slyším a věřím, že se vrátíte jako až dosud vždy, splniv to, co od vás bylo žádáno. Podrobné instrukce dostanete ráno.“

„A start, pane majore?“

„V šest hodin.“

„Pak jistě dovolíte, aby můj mechanik prohlédl a připravil stroj. Mělo se to státi již dříve,“ dodal s mírnou výčitkou.

Major rozpačitě zakašlal. „Máte pravdu, poručíku, ale náčelník štábu svolil, abyste letěl vy, teprve když jsem mu prohlásil, že nemám kromě vás jiného, komu bych mohl svěřiti ten úkol s nadějí, že ho splní.“

„Pane majore, jiný na mém místě, slyše tohle, odmítl by letěti, třeba by za to ztratil důstojnické hvězdy, ale poletím.“

„Tak, hochu, a dokažte, co umíte.“

Randa, když odcházel, měl pocit, jako by se z něho svalil balvan. Odletí a nevrátí se. Na druhé straně nebude mu obtížno postarati se, aby si zde mysleli, že ztroskotal na tom odvážném letu. Langer a ostatní budou ho vzpomínati jako dobrého kamaráda. Fousek se již dostane na druhou stranu. Může odletěti s kapitánem Cattaneem.

„Právě myslím na tebe,“ řekl svému příteli, jenž se odtrhl od skupiny mechaniků a zamířil k němu. Nikomu nebylo nápadným přátelství těch dvou. Celá letka věděla, že jsou z jedné vsi, a pak, poměr pilotů a mechaniků přes rozdíl hodnot se vyznačoval kamarádstvím, jehož u jiných zbraní nebylo.

„Jdi do hangáru a prohlédni důkladně můj stroj.“

Fousek pohlédl na něho překvapeně.

„Letíš s Wolfem?“

„Ne, ale ráno v šest a hodně daleko. Naplň i rezervní nádrže. Ty se, poslouchej, zítra večer ztratíš do slatiny. Zařídím, aby pro toho kapitána si přiletli. Poletíš s ním. A nyní mluv, jak jsi pořídil u Mariče.“

„Je to nějaký Agostini. Čím je a kdo je, to se Maričovi nepodařilo vypátrati. To ví jen výzvědné oddělení generálního štábu. Ale až budeme na druhé straně, bude hračkou vytáhnouti toho hada z díry. Ale jdu proklepat tu mašinku, nestůně-li někde.“

„Ale ať je v bezvadném pořádku, nebo až se vrátím, utrhnu ti obě uši.“

Major Langer, jenž ta slova slyšel, se spokojeně usmál. Bezstarostnost Randova přemohla v něm tísnivý dojem, že snad ho posílá na smrt, jako poslal před ním již kolik jiných veselých, v sebe důvěřujících chlapců.

Randa zašel na půl hodiny mezi ostatní piloty, již hráli karty nebo vzpomínali na domov a na svá mladá dobrodružství, jež pozorného posluchače přes úmyslnou obhroublost a přehánění dojímal.

V devět hodin Wolf položil karty a pohlédl na své spoluhráče.

„Abychom šli.“

Všichni tři se zvedli, rozloučili se několika žertovnými větami s ostatními a vyšli do sychravé noci. Randa šel s nimi. Když míjel vchod do velitelské kanceláře, zaslechl hlas, jenž ho přikoval k zemi. Byl to hlas Wiedemannův a byl nabitý něčím, co bylo možno nazvat škodolibou radostí, jež div Wiedemanna nezadusila.

„Pane majore, myslím, že nepochybujete již o tom, že zrádce je on. Jeho lety a zprávy shozené Italům se kryjí časově v patnácti případech ze šestnácti. A tahle data jsou z hlavního stanu, pane majore,“ povýšil hlas Wiedemann.

„Neuvěřitelné. Randa, a zrádce.“

Někde vzadu vrzly dveře a Randa se hnul. Šel svým normálním krokem, třebaš věděl, že každou chvíli může nastati poplach. Nemohl však spěchem upoutati k sobě pozornost. Tři stroje, připravené ke startu, šedly se od hangáru vlevo. Nebudou mu překážeti, až vyjede z hangáru. Věřil, že se mu to podaří, protože až spustí motor, budou si mysliti ti, kteří stáli venku, že Fousek zkouší motor. Bude to mizerný a nebezpečný start, protože bude míti vítr v boku, ale co dělati.

„Pepíku, je benzin v nádrži?“

Fousek pohlédl na něho neklidně.

„Proboha mluv, škoda každé vteřiny.“

„Nenapadlo mne to dosud. Je ho tam na tři, nejvýše čtyři hodiny normálního letu.“

„Natoč a pak rychle ke mně,“ poručil Randa a vyšvihl se do letadla a přivázal se rychlými, mechanickými pohyby. Mezitím Fousek natáčel stroj. Při druhém pokusu motor zabral.

„Ke mně!“

Fousek se vyšvihl do již již rozjíždějícího se letadla.

„Bude to mela.“

Randa neodpověděl. Třebaš jeho pozornost byla upjata k motoru, na zlo-mek vteřiny se podíval k velitelskému. Z dřevěného baráku vyběhlo několik postav a divoce mávaly rukama, něco křičíce, co udusil řev motoru a odvál vítr.

Letadlo jelo již rychlostí závodního auta, až teď se odlepil podvozek od země. Minuta, jež se zdála věčností, protože každou chvíli náraz větru mohl přivoditi katastrofu a Randa nemohl užiti směrového kormidla, aby neztratil rychlost a nepropadl se. Konečně. Stroj se mění v nakloněnou obrovskou vášku.

„Jsou za námi?“ křikl Randa.

„Nevím, vzali jsme jiný kurs. Obáváš se, že nás dohoní?“

Randa se zasmál.

„Mohl by mne dohoniti jedině Wolf, ale musel by něco umět.“

„Hledají nás,“ upozornil Fousek na prsty světlometů, omakávající zamračenou oblohu. „Dá Bůh, že nás nenajdou. Víím, že najdou něco jen tehdy,

když mají štěstí, hloupost a náhodu pohromadě. Vzbouří však pořádné peklo na druhé straně. Proklatí blázni! Kdyby té marné hry raději nechali.“

Z dále se ozvalo řehtání kulometů a pak daleko vpravo roztrhl se ve výši granát a vyryl na okamžik do tmy světelnou díru. Fouska, jenž pochopil, že všechen ten bláznec dole, jemuž unikali každou vteřinou, je tápáním do tmy, začalo znepokojovali něco jiného.

„Bude při nás sám Pán Bůh, nerozbijeme-li tuhle rachotinu, až budeme chtít přistati. Tma před námi, tma pod námi! Uf, velmi krásná vyhlídka na bídný konec mladého nadějného života.“ V těch slovech byl šibeniční humor, jenž byl domovem jen na frontě.

„Nějak to již uděláme,“ ozval se chlácholivě Randa. „Promyslíl jsem odpoledne trochu všechno. Pustím se k moři a doufám, že najdu nějaký pruh slušného písku. Ve dvanáct vrcholí odliv.“ —

Fousek pohlédl na něho s obdivem. „Vidíš, na tohle bych nikdy nepřišel.“

Čtvrt hodiny bylo ticho, ovšem dá-li se mluvit o tichu v rachocení motoru a svištění větru, troucího se o trup. Pak ve škvíře mezi mraky ukázal se srpek měsíce a jeho matná záře zalila kraj, nad nímž letěli.

Bylo to něco však neurčitého, co se nedalo odhadnouti. Jen klikatá stuha, patrná svou světlejší barvou, dala se určit jako řeka.

„To je Tagliamento, budu sledovat její tok,“ řekl Randa a stočil stroj.

„Chceš přistati u jejího ústí?“ radostně se zeptal Fousek. „Slyšel jsem, že jsou tam nejzrádnější bažiny a písčiny, jaké možno najít na pobřeží.“

„Nech to na mne,“ řekl jen Randa. „To se divím, že se na nás nepřilepilo několik Italů,“ bručel Fousek. Randa ho však neposlouchal. Mraky zakryly měsíc a musel upírat za tmy svou pozornost k toku řeky, jež rozeznával jen s námahou. Pak však ucítil slaný dech moře a za chvíli zahlédl i moře samo. Znal jeho noční barvu a nemohl se mýlit. Břeh lišil se od neurčitě fosforeskujících vod svou světlejší barvou širokého pruhu písku. Pak vyskočil z mraků srpek a roztančil se na vodě. Jeho světlo rylo se do hladiny matnou, do dálky se šířící drahou.

„Ještě dvacet kilometrů, Pepíku, a pak zkusím štěstí. Víím, že trochu vpravo je tvrdá a rovná pláž, doufám proto, že budu moci Italům odevzdati letadlo v pořádku.“

„Jsem náramně zvědavý, jak nás přijmou. Abych řekl, co si myslím, nejsem nijak nadšen těmi Taliány, třeba jsme jim pomáhali. Jsou to nejsvátečnější vojáci, jaké jsem viděl. Kdyby za něco stáli, mohli být již dávno před Vídní. Je to směla, že nemáme dosti benzínu. Mohli bychom se dostat do Francie, tam by to bylo docela něco jiného.“

Randa neodpověděl, protože se snažil najít v šeru, prosvětlovaném slabým měsíčním světlem, místo, kde by mohl přistati. Naštěstí vítr se téměř utišil, že nemusel obracet stroj proti němu. Počal se snášeti dolů. Písečný pás jako by se začal proti němu hrozivě zvedati. V nejbližší chvíli se dotkne podvozek země a ukáže se, je-li při nich štěstí. Randa věděl, že může rozbít stroj, nenašel-li místo, jaké chtěl. Znal tento zrádný písek. Mohl se do něho

podvozek zabořiti. Kola se však již dotkla půdy a letoun se zachvěl a trochu zakymácel, aby pak se rozlétl. Zpomaloval, až stanul.

„Máš z pekla štěstí vždy a ve všem, Jirko,“ řekl Fousek, vylézaje ven.

„Jsem rád, že jsme to nerozbili, nepřijdeme aspoň s prázdnýma rukama,“ spokojeně řekl Randa, když stanul vedle něho.

„Kam se však pustíme?“ hrábl si Fousek nejistě do vlasů.

„Asi hodinu napravo je nějaké městečko, všiml jsem si světél.“

„Střelí-li nás však? Raději bych počkal do rána, Jirko.“

„Jen pojď, dohovoříme se s nimi, umím přece italsky.“

Fousek s nevalnou radostí se přidal k jeho boku. „Pošlou-li mne nějakí ti karabiniéři, arditi či jiní ukvapení hoši na věčnost, bude to tvá vina, Jirko. Ty už jsi byl takový nějak divoký od dětství. Hnal ses do všeho jako splašený býček.“

„A ty ses vždycky tvářil, jako by ses bál,“ řekl Randa a bylo slyšeti, že se usmívá.

„Nebojím se ani čerta, rozumíš?“ bojovně se ozval Fousek.

„Kromě mne ti to však nikdo neuvěří. Na hrdinu vypadáš hrozně obyčejně.“

„Každý nemůže vypadat tak jako ty. Tvrdím ti, že v této staré zemi, do které strkáme nosy, budeš mítí náramný kříž s děvčaty. Zdejší děvčata, ta nejsou taková jako naše, ohnivá...“ Nedomluvil však, protože zapadl jednou nohou do díry, zaváté jemným pískem, a provedl nehorázný pochop, než se roztáhl.

„Kdybys dával raději pozor na cestu místo toho plácání,“ káravě řekl Randa, když se zvedl.

„Cestu, tomuhle říkáš cesta?! Povídal jsem ti, abychom zůstali u moře. Takhle jdeme a nevíme kam.“

„Mlč,“ poručil mu Randa a zastaviv se, naslouchal napjatě do tmy před sebou. Měsíc se před čtvrtihodinou utopil v těžkém mraku, z něhož začalo drobně pršet, nebylo proto viděti dál jak deset, patnáct kroků před sebe. Fousek naslouchal rovněž. Nebylo pochyby, nocí proti nim šlo několik lidí. Bylo slyšeti jejich kroky, třebaš dušené jemným pískem. Neznámí šli pravidelným krokem, vyznačujícím vojáky.

„To může pěkně dopadnouti,“ řekl Fousek. Randa však netrpělivě sebou hnul a pak zavolal několik italských slov. Kroky naráz ustaly, ale ticho bylo rozrušeno jiným zvukem — kovovým chřestem závěrů pušek.

„Kdo je?“ ozvala se ostrá otázka.

„Dva rakouští letci.“

Chvíli bylo ticho.

„Přijďte sem po jednom, ale ruce vzhůru!“

Randa poslechl a ruce vzpaživ, popošel. Po deseti krocích uviděl hlídku. Podle klobouků poznal bersagliery a oddechl si.

„Máte u sebe zbraně?“

„Pistoli, můžete si ji vzít. Přicházíme však jako přátelé. Přilétli jsme nikoli náhodou.“

„Důstojník?“ otázal se vůdce hlídky.

„Ano, tam vzadu je můj mechanik.“

„Zavolejte ho.“

Hlídka vzala Randu a Fouska do středu a vracela se s nimi.

„Předvedu vás veliteli, tomu povíte všechno,“ řekl vůdce hlídky, než vyrazili. Pak jich již nedbal, Randovi pak ani Fouskovi se do řeči nechtělo.

Zrádce

„Jak se jmenujete?“ zeptal se nepříliš vlídně major, k němuž hlídka dovedla Randu a Fouska.

„Mám důležitou zprávu, pane majore, pro vaši výzvědnou službu,“ klidně se ozval Randa. „Prosím vás proto, abyste mne dal dopravit do hlavního stanu. Dohovořím se tam spíše, protože znají mou práci. Posloužil jsem vám častokrát velmi důležitými zprávami.“

„Ptal jsem se vás, jak se jmenujete,“ přerušil ho major ostře.

„Jiří Randa.“

„Němec?“

„Ne, Čech.“

„Náš špion.“

„Mýlíte se, majore,“ řekl Randa, zrudnuv trochu. V majorově tónu bylo něco opovržlivého.

„Sloužil-li jsem vám, bylo to jen proto, že slouže vám, sloužil jsem i svému národu. Nedostal jsem a nepřijal bych také ani liry za svou práci.“

„Jste však rakouský důstojník, tedy zrádce.“

„Váš Battisti byl podle toho také zrádce. Zrádci byli rovněž všichni vaši vlastenci, kteří se bouřili v Benátsku a Lombardii proti Rakousku!“

Tvář majorova zbledla vztekem. „Co si myslíte, kdo jste?“ rozkřikl se.

„Vím, kdo jsem,“ řekl Randa již ostře. „Zeptejte se vašich letců a ti vám to povědí. O tohle však nejde. Žádám, abych byl dopraven do hlavního stanu. Nestane-li se tak, pak ztratí život nejlepší a nejodvážnější důstojník vaší výzvědné služby a vy poneseáte za to odpovědnost!“

Major po těch slovech se zarazil. V Randově tónu a v celém jeho výrazu bylo něco, co nenechávalo pochyb o tom, že mluví pravdu.

„Nemohu vás tam poslati, dokud nebudu vědět, o co jde,“ řekl již mírně.

Randa mu stručně pověděl o vysvobození kapitána Cattanea a o útěku před zatčením.

Major ho poslouchal s ustrnutím. „Mluvíte pravdu?“

„Není mým zvykem lháti,“ řekl ostře Randa.

„Odpusťte, nechtěl jsem se vás dotknouti, ale vypravujete mi neuvěřitelné věci. Věřím však, protože něco vím o tom tajemném rakouském letci, který nám shazoval zprávy. Posadte se a kuřte. Zavolám auto. Měli byste si však snad odpočinouti,“ zastavil se ve dveřích.

„Odpočineme si později, pane majore.“

„Nelíbí se mi to pranic,“ řekl Fousek, když zůstali v kanceláři jen se stráží. „Neumím mnoho italsky, ale přece jsem rozuměl, co ti říkal. Za toho zrádce by zasloužil důkladně po hlavě. Uvidíš, že se v téhle prašivé zemi dočkáme pěkné odměny. Náš dědeček vždycky říkal, že Ital je zrádný.“

„Mysli si to, ale nech si to pro sebe,“ zarazil ho varovně Randa. Nebyl méně rozladěn uvítáním než Fousek. Věřil však, že u štábu budou se na ně dívati jinak. Major se vrátil až po půl hodině.

„Auto přijede za chvíli. Telefonoval jsem do štábu, mám vás tam poslati. Vedle najdete něco k jídlu a černou kávu. Mnoho štěstí.“ Pokývl nedbale a otočil se k nim zády. Svítalo, když auto vjelo do hrbolatě dlážděné ulice města, kde byl hlavní štáb. Štíhlá kampanila vedle staré románské katedrály upoutala na chvíli Randovu pozornost, ale pak ji zakryly domy úzké uličky. Již se dostali na náměstí. Před krásnou renesanční stavbou, asi radnicí, šedivé auto se zastavilo a poručík, jenž s dvěma vojáky je provázel, poručil jim úsečně, aby vystoupili. Popošel pak k důstojníkovi, jenž si je zvědavě, ale zívaje přitom, prohlížel, a cosi mu hlásil. „Dobře, zaveďte je na strážnici, ať tam počkají,“ řekl strážní důstojník a zašel do vrat. Na strážnici museli Randa a Fousek čekat až do odpoledne. Randa se již vzdával naděje, že někdo si bude přát s ním promluvit, a litoval hořce, že neuprchl již aspoň před týdnem, kdy mohl odletět zcela pokojně a s takovou zásobou pohonných látek, že mohl se pustit až do Francie, když přišel pro ně mladý, sympatický kapitán.

„Pojďte, poručíku. Ne, vy zde zůstaňte,“ obrátil se na Fouska, jenž se zvedl rovněž.

„Nerad bych se od něho odloučil, pane kapitáne, je to můj přítel již z dětství. Je to zároveň nejlepší mechanik, jakého možno najít.“

„Nejsme takovými barbary, abychom rozlučovali přátele,“ řekl s úsměvem kapitán. „Ale jsme na místě. Půjdu napřed.“

Zaklepal na vysoké dveře a otevřev, vstoupil do nich. Po minutě pokývl Randovi, aby vešel. Randa vstoupil, popošel po rudém koberci na tři kroky k těžkému psacímu stolu, poházenému papíry, a sraziv paty, uklonil se nevysokému padesátníkovi energické tváře, jenž si ho ostře prohlížel.

„Mluvte, ale mám pro vás jen deset minut.“

Generálův hlas, ač vojensky řízný, nebyl tvrdý ani nepřátelský. Randa svou zprávu skončil před deseti minutami. Generál se díval na něho přemýšlivě.

„Souhlasí to, víme o té bažině, víme také, že možno v ní přistati, protože jednomu z vašich přátel podařilo se podati nám dnes ráno o Cattaneovi zprávu. Pošleme tam pro něho svého nejlepšího letce.“

„Poprosil bych vás o něco, pane generále. Kdybyste mi svěřil ten úkol. Ručím vám za to, že dostanu kapitána sem.“

„Rád bych vám vyhověl, ale není to možno. Zítra si s vámi ještě promluví.“ Otočil se a tím byla audience u konce.

„Udělal jste na generála dobrý dojem, znám ho dobře,“ říkal mu kapitán, veďa ho zpět.

„Kdo to je?“ otázal se Randa.

„Generál Badorio, šéf informačního oddělení v ministerstvu. Byl sem přidělen před měsícem a čeká ho skvělá kariéra. Zastupuje starého,“ dodal důvěrně.

„O něco bych vás poprosil, kapitáne. Rád bych hovořil s kapitánem Cattaneem, až bude vysvobozen. Nepochybuji totiž, že ten odvážný kousek se podaří. Moji přátelé v bažině připravili všechno pro bezvadné přistání.“

„To vám mohu slíbiti. Mám vás také převést. Budete hlídáni. To víte, jste přece jen zajatci,“ dodal omluvně.

Randa a Fousek byli převedeni do jednopatrového domu v postranní uličce a zamčeni do malého pokojíku, jenž byl opatřen mřížovím. Fousek se díval zamračeně.

„Stalo se to, co jsem čekal. Přestože jsme pro ty požírače makaronů nasazovali rok krky, vsadí nás prostě pod závoru. Myslíš, že máme naději na přijetí do jejich vojska?“

„Požádám o to zítra generála, s nímž jsem dnes mluvil. Spoléhám také hodně na kapitána Cattanea. Až dosud nám věří jen na polovinu, až začne mluvit on, bude vše jiné.“

„Jen aby,“ zabručel Fousek a natáhl se s úlevným oddychnutím na polní lůžko.

„Trochu si zdřímnu. Tobě by to neškodilo rovněž. Kdo ví, co na nás čeká.“

Randa uznal, že jeho přítel má pravdu, a lehl si na druhé lůžko a za chvíli spal. Procitl, když jim voják přinesl večeři. Byla již tma, a když Randa pohlédl na hodinky, zjistil, že je sedm hodin.

Voják zavřel okenice a rozsvítil.

„Přinesu vám ještě víno,“ řekl a vzdálil se.

Po večeři mluvil Randa chvíli s Fouskem, ale nechal toho záhy, protože Fousek mu odpovídal jednoslabičně. Randa, jenž svého kamaráda znal a dovedl čísti v jeho tváři jako z dobře tištěné knihy, pochopil, že Fousek vzpomíná na domov a že to vzpomínání ho týrá mnohými starostmi. Jako by se na něho přenášela přítelova nálada, zapadl i on do vzpomínání. Poslední rok byl pro Randu nejen velmi nebezpečným, ale stejně hořkým. Nemohl domů napsati ani vzkázati, do jaké nebezpečné hry se pustil, a tak otec jistě prožíval mnoho hanby, když o něm četl v novinách jako o nejodvážnějším letci rakouské armády. Co si o něm asi myslel? Psal mu, ale nebyly to již ty dopisy, jež dostával dříve. Z každého slova Randa vycítil trpkost a hněv. Poslední Randa a v osudové době, kdy český národ chtěl si vyřídit krvavé účty s Habsburky a říší dvojhavého orla, zradil tak hanebně krásnou tradici svého rodu, starého selského rodu, tvrdého a nepoddajného, zoceleného křivdami a nezlomnou vírou ve svou lepší budoucnost s lepší budoucností svého národa. Dva Randové skončili v selských rebeliích, v jichž čele stáli, na šibenicích, a Randové na to nikdy nezapomněli. Až do posledního, jeho, Jiřího Randy, který za několik cetek zvonících na prsou a za zlaté hvězdy prodal svou duši. Randa cítil úlevu při pomyšlení, že jeho útěk otevře otcovi oči. Pravda, otec snad bude za jeho zradu trpěti, ale snese to rád. A válka nebude trvati věčně a není možno, aby Německo a Rakousko ji vyhrály. Každým dnem uniká jim ze žil krev a nemají, kde a čím ji doplňovati.

V těch myšlenkách Randa usnul. Probudilo ho až zarachocení klíče v zámku. Nadzvedl se na lůžku, pohlédnuv na hodinky. Bylo půl dvanácté. „Kapitán Cattaneo,“ blesklo mu hlavou. Nemýlil se. Když zazářilo světlo, poznal toho, jemuž zachránil tak odvážně život. Kapitán mu podal obě ruce a dlouho potřásal jeho.

„Dověděl jsem se dnes ráno, že jste uprchl. Přišel s tou zprávou Benito. Pronásledovala vás prý celá letka. Prosím vás, jak jste se jim mohl vyvléci?“

„To nevím, neviděl jsem nikoho za sebou.“

„Přál jste si prý se mnou naléhavě mluvit,“ přešel kapitán k jinému, zpozorovav, že Randa nechce mluvit o svém útěku.

„Ano a děkuji vám, kapitáne, že jste se sem obtěžoval.“

„Že tak mluvíte, jsem vám přece zavázán za život a udělám pro vás všechno, co budu moci. Mluvil jsem již s generálem Badoriou o všem, co jste pro nás udělal, a vymohl pro vás, že nebudete zavřeni do zajateckého tábora, ale budete moci bydleti kdekoli svobodně, slíbíte-li, že neuprchnete.“

„Proč bychom prchali?“ usmál se Randa. „Ostatně máme v úmyslu přihlásit se jako dobrovolníci do vaší armády. Právě pro tohle jsem chtěl s vámi hovořit. Jste od štábu a máte jistě vlivné přátele, nebude vám tedy snad za těžko prosadit, aby naše žádost byla příznivě vyřízena.“

Kapitán Cattaneo se zatvářil rozpačitě.

„Pokusím se o to, ale upozorňuji vás napřed, že nemohu ručit za kladný výsledek, znám totiž názor rozhodujících kruhů na přijímání cizích příslušníků do armády. U nás to není jako ve Francii, kde mají cizineckou legii.“

„Bylo by to pro mne hrozné válet se někde a čekati, až tohle šílenství skončí,“ řekl Randa a Cattaneo pohlédl na něho s podivem i obdivem.

„S vámi Čechy bude mít Rakousko těžkou práci,“ řekl pak.

„Setkal jsem se již s několika. Nejste první, který žádal, aby mohl bojovat v našich řadách. Pokusím se zítra naklonit vaši žádosti generála Badoria. Podaří-li se mi to, máte vyhráno. Uvidíme se tedy zítra. Vidím, že potřebujete odpočinku.“

Příštího dne v jedenáct hodin přišel pro Randu Cattaneo.

„Generál chce s vámi mluvit. Bude u něho podnáčelník výzvědné služby podplukovník Agostini.“

To jméno přikovalo Randu k zemi. Agostini. To bylo jméno zrádce.

„Co se vám stalo?“ otázal se Cattaneo, hledě na Randu udiveně.

Randova tvář byla chladná, ale oči mu žhnuly. Tak vypadal, když mu byl vnucen souboj ve vzduchu a vrhal se proti svému soupeři. Již měl na rtech slova, ale spolkl je. Podnáčelník výzvědné služby, uvěřil by Cattaneo, že je zrádcem? Dá si však pozor na tu zmíji. Tušil, proč ho Agostini chce vyslyšati. Nepodaří se mu však vytáhnouti ani jediné jméno těch, kteří mu pomáhali, hlavně ne jméno Maričovo. Byl by to pro Mariče rozsudek smrti, říci je tomu zrádci.

„Kdopak je to ten Agostini?“ otázal se, když se hnul.

Cattaneo se na něho díval udiveně. Randa se usmál.

„Ptám se, jaký je to člověk? Schopný?“

„Soudí se tak o něm. Je mu teprve pětatřicet, když jsme vstoupili do války, byl kapitánem.“

„Pěkný postup,“ prohodil Randa. „Podle všeho má za sebou vlivné protektory.“

Cattaneo se zasmál. „Protektorky, kdybyste řekl. Má v sobě něco, co přitahuje k němu ženy jako noční motýlky plamen. Budete ho však vidět a posoudíte ho sám.“

„A jak to vypadá s naší žádostí?“

„Požádejte generála sám, aby vám dovolil vstoupit do našich řad, mluvil jsem již s ním o tom a z toho, jak se tvářil, soudím, že vám vyhoví.“

„Posaďte se,“ ukázal generál na židli, když Randa ho pozdravil. Randa si sedl a vzpřímen na židli čekal, až generál promluví. Přitom půl pohledu pozoroval elegantního mladého důstojníka, jenž seděl oproti generálova stolu. Důstojník, jenž měl odznaky podplukovníka, byl krásným mužem.

Snědý, pěkně urostlý, jiskrných očí, dovedl jistě buditi pozornost ve společnosti i na promenádách. Randa postihl však v jeho pravidelné tváři téměř nezmatelné stopy rozmařilosti a bezcitnosti a kromě toho něco, co by nazval neklidem, ne-li nejistotou. To byl tedy Agostini, podnáčelník výzvědné služby. Randa, i když by ho nepodezříval, byl by jistě cítil k tomuto muži odpor. Dal si však dobrý pozor, aby i nejmenším hnutím prozradil, co se v něm děje. Cítil, že ho Agostini ostře pozoruje.

„Chceme se vás, poručíku, na něco otázati,“ vlídně začal generál. „Dříve však dovolte, abych vám poděkoval za všechno, co jste pro nás nezištně udělal. Kapitán Cattaneo mi teprve správně dokreslil váš obraz. Není pochyby, že jste hrdina, poručíku.“

„Dělal jsem jen to, co jsem pokládal za svou povinnost, generále. Rakousko oběsilo mé dva odbojné předky a jistě víte, že náš národ nenávidí tu říši, v níž musí až dosud žít a za ni krvácet, stejně jako vaši krajané z jižních Tyrol.“

Chvilí bylo ticho. Generál si Randu zvědavě prohlížel a Agostini točil drahocenným prstenem. Byl zřejmě nervózní.

„Poručíku, měl jste jistě pomocníky ve své nebezpečné práci,“ promluvil generál. „Rádi bychom s těmi odvážnými lidmi navázali spojení, protože uznávám, že vaše informace, jichž jste nemohl získati sám, ve třech případech byly pro nás cennější než zprávy naší špionáže. Kdo vám pomáhal, poručíku?“

Randova tvář se podobala masce.

„Nemohu vám to říci, generále.“ Nemělo smyslu tvrditi, že neměl společníků.

Generál nakrčil čelo.

„A proč?“ zeptal se.

„Dovolte, generále, abych byl přímý. Překvapí vás to, co vám povím, proto vás prosím předem, abyste si nemyslil, že je to výplodem mé fantazie. Musel jsem uprchnouti, protože jsem byl zrazen z vaší strany rakouské výzvědné službě. Stejně byl zrazen kapitán Cattaneo a před ním desítky jiných. Hned jak jsem začal svou nebezpečnou práci, dopídil jsem se, že ve vašem hlavním štábu sedí zrádce, a byl jsem proto opatrný. Létal jsem vždy tak vysoko a již za šera nebo v noci, aby nemohly býti rozeznány značky mého stroje. Nebýti této mé opatrnosti, dávno bych skončil, jak končívají velezrádci. A nechci-li prozraditi jména svých pomocníků, je to proto, že nemám jistoty, že se nedoví ten podlec o nich a neoznámí jich na druhou stranu. Není to nějaký důstojníček na podřadném místě. Vyslechl jsem tajně rozhovor náčelníka výzvědné služby druhé rakouské armády a vím tedy, co si mám o tom bezectném lotru myslet.“

Generál se na něho díval zprvu udiveně, pak se jeho čelo zakabonilo.

„Kdybyste to nebyl vy, řekl bych, že jste se zbláznil. Vypadá to, jako byste podezříval mne nebo zde Agostiniho.“

„Řekl jsem jen, že nemám záruky, nedoví-li se zrádce o tom, co zde řeknu. Ne, generále, vážím si svých pomocníků, a protože si přeji, aby mohli

dále pracovati pro vás, nedostane nikdo ze mne jejich jmen. To je mé poslední slovo.“

Podplukovník Agostini prohlížel si konečky pěstěných prstů a tvářil se zcela nezúčastněně. Randovi však neušlo, že jeho tvář je napjatá a trochu pobledlá. Generál se mračil.

„Snad si dovolujete trochu příliš, poručíku,“ řekl chladně.

„Řekl jsem jen to, co jsem pokládal za svou povinnost,“ odpověděl Randa již klidně. „Prosil bych však snažně o něco. Kdybyste přijali mne a mého přítele mezi své. Vynasnažili bychom se, abychom byli co nejvíce užiteční. Víte, že nejsem špatný letec, a můj kamarád je výtečným mechanikem.“

„Budu o tom uvažovati, poručíku. Snad vám budu moci vyhověti.“

Generál mu pokývl. Randa cítil, že ho propouští jinak, než ho přijal. Odcházeje, posílal celou italskou armádu do pekel. Přešla ho i žhavá touha bojovati v italských řadách, jak byl hluboce dotčen zřejmým nevděkem těch, jimž prokázal nedocenitelné služby.

„Nu, jak jsi dopadl?“ zeptal se ho Fousek, když se vrátil.

„Raději se neptej. Z toho plánu, že se pustíme do práce zde, není nic. Slíbil mi sice, že bude uvažovati o mé žádosti, ale vím, co jsou to sliby velikých pánů.“

„Nečekal jsem nic jiného,“ zabručel Fousek.

Smrt chodí kolem nás

Odpoledne vešel do místnosti, kde byli Randa a Fousek uvězněni, důstojník se dvěma vojáky, kteří měli nasazena bodla.

„Připravte se na cestu,“ řekl úsečně.

„A kam?“ otázal se Fousek.

„Do toho vám nic není,“ ostře řekl poddůstojník.

Fousek pohlédl pošklebně na Randu.

„Pane, to začíná pěkně! Co to znamená? Netušíš?“

„Zajatecký tábor, a tuším, kdo se postaral, abychom se tam co nejrychleji dostali. Povím ti to však až později.“

O hodinu později seděli již ve vlaku, jedoucím na západ. Verona, Milán, Turín. Na západě se modraly Alpy, jejichž vrcholky byly pokryty ledovci a sněhem a zářily v podzimním slunci jako růžové, zelenavé a akvamarínové krajkoví. Večer toho dne, kdy před polednem projeli Turínem, dostihli zajateckého tábora, v němž měli trávit marné a nudné dny lidí, odsouzených k nečinnosti. Tábor byl vybudován nedaleko malého městečka na úpatí Přímořských Alp, jejichž zalesněné svahy zdály se na dosah ruky. Důstojník, jenž je převzal, prohlížel si je ostře, když přečetl zapečetěnou relaci, již mu odevzdal poddůstojník.

„Mohli bychom, pane kapitáne, zůstat spolu? Jsme kamarádi od dětství.“

Randa nečekal, že důstojník mu vyhoví, proto byl překvapen, když ten po chvilkovém uvažování řekl:

„Je to sice proti předpisům, chce-li však váš přítel vám dělati sluhu, může bydleti s vámi v třetím bloku. Domáci a kázeňský řád najdete tam. Doporučuji vám, abyste se podle něho přesně řídili.“

Třetí blok sestával z několika desítek malých dřevěných domků, kde byly vždy čtyři místnosti, nevelké sice, ale čisté. Bylo to oddělení pro zajaté důstojníky, ale těch důstojníků bylo v táboře ne více jak třicet. Třetí blok čekal na své nájemníky. Voněl dosud novotou, protože byl dostavěn před měsícem. Zajatí důstojníci, až na jednoho Poláka, byli Němci a Maďaři a Randa se jich stranil hned od prvního dne. Od Poláka se dověděl, co chtěl a potřeboval věděti. Nebylo toho mnoho, protože zajatci byli spokojeni se svým osudem a nestarali se mnoho o technické zařízení tábora, pokud se nedotýkalo bezprostředně jich samých. Fousek zato se ukázal znamenitým slídilem. Již třetího dne se seznámil se židem ze Sicílie, signorem Farinacim, italským vlastencem, dávajícím přednost službě u zajatců před službou v zákopech, a napovídav mu, že jeho otec je největším dovozcem jižního ovoce z Prahy, získal si takovou důvěru, že signor Farinaci mu pověděl o všem, co chtěl vysлідiti.

„A proč to děláš?“ zeptal se ho Randa, když mu to vypravoval.

„Ptáš se doopravdy, nebo jen tak? Nebo chceš zůstatí v tomto kurníku?“

Randa se trochu naklonil.

„Člověče, snad nemyslíš na útěk?“

„A na co jiného? Francie není dál jak sto kilometrů. Opatřím si mapu, Jirko, a jednoho dne se ztratíme odtud jako dým. Musíme ostatně, nechceme-li bídně skončiti.“

„Nepil jsi?“ otázal se Randa.

„Nestálo to za řeč. Ale poslouchej raději. Ta zmije, o které jsi povídal, postarala se, aby nás zde měli ostře na očích. Naše štěstí, že zdejší velitel toho lotra nemůže vystáti. Sloužili spolu někde dole a dobře ho zná. Včera však sem byl přidělen oddíl arditů. Jsou to hotoví bandité a zajímají se o nás, aspoň jejich velitel. Ať jsem hlupák, neposlal-li nám je na krk ten zrádce.“

„Máš veliké oči,“ usmál se Randa.

Ale ještě téhož dne večer se přesvědčil, že Fousek dobře hádal. Procházeje se na prostranství, jež zůstalo mezi domky a plotem, opatřeným ostnatým drátem, jímž bylo prostoupeno vedení o silném napětí, byl zastaven stráží. Ale jak! Voják bez výstrahy namířil na něho a chystal se stisknouti spoušť, třebaš Randa zvedl ruce. Projelo mu páteří horko, protože viděl v očích vojákových vraždu. V okamžiku, kdy ukazováček se položil na spoušť, ozval se ostrý rozkaz a ze tmy se vynořil velitel tábora.

„Co je?“

„To zvíře mne chtělo zavraždití. Aniž mne upozornil, zamířil na mne.“

Vojákovy oči se dívaly při těch slovech na něho s nevyličitelnou záští, jež veliteli neušla.

„Do strážnice, promluví si s tebou,“ poručil vojákovi, a když ten odešel, obrátil se na Randu.

„Měl jste s ním již něco?“

„Viděl jsem ho dnes poprvé, kapitáne.“

„Pak však nemohu pochopiti, proč vás nenávidí.“

„Dostal příkaz, aby mne zavraždil,“ řekl Randa suše.

Kapitán se na něho díval nedůvěřivě.

„Nevěříte mi? Mohu vám jmenovati toho, kdo má svrchovaný zájem na tom, abych nemohl již nikdy promluvit. Prosím vás však, abyste prozatím jméno toho člověka nevyslovoval hlasitě. Je to podplukovník Agostini.“

„Ale, proboha, proč?“

„Zrazuje vás, kapitáne, a tuší, ne, ví, že to vím. Postaral se, abychom byli odstraněni co nejdříve z vašeho hlavního štábu, a nyní vidím, že to mu nestačí. Kdybyste, kapitáne, chtěl vyšetřovati tuhle příhodu blíže, přišel byste jistě k tomu, že mezi Agostinim a arditem, jenž by mne byl jistě zastřelil, kdyby vás má dobrá hvězda nepřivedla sem, je spojitost.“

Velitel tábora se díval na něho s ustrnutím.

„Můj Bože,“ vydechl pak. „Nyní chápu, proč o vás projevuje takový zájem informační oddělení a proč mi zaslalo ten nesmyslný přípis, abyste byl při pokusu o útěk zastřelen. Nedovedl jsem to pochopiti, protože mi psal o vás kapitán Cattaneo a vím tedy, kdo jste.“

„Vydal jste rozkaz podle toho přípisu, kapitáne?“ zeptal se Randa.

„Ne, nevydal, protože jsem jej pokládal za nesmyslný. Naopak, umínil jsem si, že vám všemožně ulehčím zdejší pobyt. Je to hanebné, zavřítí do zajateckého tábora člověka, který pro naši věc nasadil kolikrát život. Ale ten Agostini, to je hrozné, neuvěřitelné, třebaže byl vždy hnusným kariéristou. Pojďte se mnou, vyslechnu toho vojáka před vámi.“

„Neradil bych vám k tomu, kapitáne. Je-li do něčeho zasvěcen, ač o tom pochybuji, pak by jistě uhádl, že jsem vám svěřil své tajemství.“

„Dobře, vyslechnu ho sám. Zítra vám povím, co jsem z něho vytáhl.“

„Jen se nezmiňujte o Agostinim. Soudím, že ten zrádce má tolik moci, aby odstranil i vás. Stačí mu, pošle-li vás do fronty.“

„Nemusel jste mi tohle připomínati,“ usmál se kapitán. „Agostini,“ řekl s nezmenšeným údivem a ztratil se do tmy.

„Jsem přesvědčen, poručíku, že Agostini dal tomu lotrovi příkaz, aby vás zavraždil. Pochází z téže vesnice jako Agostini a sloužil u jeho rodičů,“ vážně řekl kapitán, když si ráno zavolal Randu do kanceláře.

„Vsadil jsem ho na měsíc do vězení, a až z něho vyjde, přidělím ho do skladiště. A nyní bych rád slyšel vše, co víte o Agostiniho zradě. Já jsem sice malý pán, ale mám vlivného přítele v ministerstvu války. Jemu předložím Agostiniův případ, a buďte ujistěn, že se mu dostane spravedlivé mzdy.“

Randa podrobně vypravoval o své činnosti a jak již téměř před rokem byl upozorněn Maričem — to jméno však zatajil —, že rakouská výzvědná služba má svého člověka v italském hlavním štábu. Kapitán ho vzrušeně poslouchal, a když skončil, zhluboka si vydechl.

„Vidím, že s touhle věcí musím sám do Říma. Papíru to není možno svěřiti. Vyžádám si dovolenou a rozjedu se tam. Ukáže-li se, že Agostini je tím

zrádce, a já tomu věřím, prokázal jste mé vlasti nezapomenutelnou službu, za kterou se vám jistě odvděčí.“

Kapitán odjel třetího dne a krátce po jeho odjezdu přišel k Randovi Fousek, tváře se tajemně.

„Co máš za lubem?“ zeptal se Randa.

„Právě před půl hodinou jsem ukradl krásné nůžky na stříhání drátů. Mám také deset konzerv a pěkný vak.“

„Myslím, že bychom měli počkati,“ nerozhodně řekl Randa.

„Na co? Vyptal jsem se na zdejší krajinu, že se zde vyznám i v noci se zavázanýma očima. Spoléháš se na velitele tábora, ale říkám ti, i když to dobře dopadne a Agostini dostane vázanku z konopí, zůstaneme jenom zajatci, i když nás pustí odtud na čestné slovo. Do armády své nás přijmou ztěžka, a konečně, ani o to nestojím. Když se prát, tak se prát, a jaká pranice s armádou, jež za půl druhého roku nedokázala ani to nejmenší proti naší slavné císařské a královské armádě. Francouzi, to jsou jiní chlapíci a nebudeme se museti dožebrávat, aby nám milosrdně dovolili dáti se pro ně rozsekati. Dnes v deset se ztratíme. Zpozorují, že jsme pryč, až ráno a to budeme hezky daleko od tohoto tábora, kde se může snadno stát, zůstaneme-li, že smrt bude se toulati kolem nás. Nenapadne je také, aby nás hledali ve směru k Francii, protože si budou myslet, že utíkáme do Švýcarska. Až zapadneme do lesů, ztratíme se tam jako jehla v kupě sena.“

Byla temná noc, od říčky, jež protékala nedaleko tábora, valila se hustá mlha jako kouřová clona a těch několik žárovek, které svítily v zajateckém táboře, marně se pokoušelo rozplástiti tmu. Fousek přišel k Randovi asi půl hodiny po tom, kdy byla vystřídána noční stráž, a šklebě se řekl:

„Všechno je na nejlepší cestě. Dal jsem tomu Taliánovi pro zahřátí trochu černé kávy. Osladil jsem ji důkladně, že nepoznal, že jsem do ní přimíchal pěknou dávku uspávacího prostředku. Teď tam leží a chrápe.“

Randa si přehodil přes rameno vak a veden Fouskem, vyplížili se do tmy. Jako dva stíny se šinuli ku plotu. Když ho dostihli v místech, kam nedopadalo ani nejmenší světlo, vyšvihl se Fousek nahoru a chvilku cosi tropil s ostnatými dráty. Nůžky na přestřihování drátu několikrát zaskřípely, načež se ozvalo tiše:

„Tak za mnou, Jirko! Dávej však pozor, protože skulina není širší jak dva metry.“

Po čtvrt hodině Randa a Fousek zapadli do lesa na cestu, která je vedla k západu. V tuto chvíli prokázal Fousek, že není nadarmo synem hajného. Po svém otci zdědil neomylný pud orientace. Ani jednou nebyl v rozpacích, kudy se má pustiti, třeba tam byla tma taková, že nebylo viděti dále jak na tři kroky. Než začalo svítat, odhadl Fousek vzdálenost, již prošli, na třicet kilometrů. Byli již také na odnožích hor, kde vrcholy se topily v ranní mlze, jež pomaloučku postupovala výš a výš, jak slunce vyskočilo nad obzor. Před devátou hodinou rozklenulo se nad nimi krásné modré nebe, jaké možno spatřiti jen pod Alpami. Vpravo zasvítíl jako skvost horský velikán

Mont Cenis. Fousek před polednem našel lesní skrýš, ukrytou v hlubokém údolí, opuštěném ode všech lidí, a tam připravil oběd a tam také prospali čtyři hodiny. Před soumrakem dali se na další cestu. Nesměli zapomínati, že jejich útěk vyvolal rozruch a že všechny hlídky byly na ně upozorněny. Křížovaly jistě celý kraj a jediná jejich naděje dostat se přes hranice byla, aby šli tak rychle, aby předešli své případné stihatele. Byla to zlá noc. Vystupovali ve tmě po neznámých horských cestách, nevědouce, neskrývali se někde jen dva kroky napravo či vlevo propast, do které mohli se zřítiti. Randa, když po letech vzpomínal na tu cestu, nechápal, jak Fousek mohl najít podlounnickou stezku, která je dovedla přímo na francouzské území v době o polovinu kratší, než by potřebovali, kdyby se pustili po některé ze známých cest. Vycházelo slunce, když spatřili hraniční sloup. Ještě deset minut a oba se zastavili, aby vydechli svou spokojenost. Usmívali se na sebe s chlapeckým úsměvem. Třebas byli daleko od svého dětství, vypadali v této chvíli jako desetiletí, když se jim podařil nějaký kousek, kterým mohli ošidit dospělé. Hodinu nato dostihli prvního francouzského městečka. Bylo to městečko typicky savojské, postavené v údolí, jímž protékala horská bystřina. Usedlosti se rozběhly po stráních a uprostřed nich stál kostel. Proti němu výstavná zděná budova, na prvý pohled fara. A k faře zamířili. Když Fousek trhl zvoncem, jenž se v hlubinách domu rozhlaholil na poplach, měl tísnivý pocit. Měli na sobě rakouskou uniformu, a kdo ví, jak budou obyvateli přijati. Přišel jim otevřít bělovlasý abbé a díval se na ně dlouhou chvíli udiveně. Pak jako by si uvědomil, že jeho mlčení zmnožuje nejistotu v těch dvou, kteří přišli k jeho dveřím v tísní, ustoupil stranou a s dvorností, jež působila u něho tak mile, pokynul jim, aby vstoupili. Dříve než mohli začít s vylíčením svého případu, pohostil je a teprve potom zavedl do své pracovny. „Poslouchám vás...“ Randa svou dosti dobrou francouzštinou mu vyložil, jakým způsobem se dostali přes hranice a proč utekli z italského zajateckého tábora. Když skončil svou řeč, kněz prohlížel ho podivným pohledem a v jeho tváři se zdálo něco jako pohnutí.

„Vy jste tedy uprchli, abyste mohli bojovat v našich řadách proti bošům? Ne, věřím vám, protože jsem se setkal s několika vašimi krajany a všichni byli opravdu ušlechtilými lidmi a vroucími vlastenci. Nezapomínáme taky u nás, přátelé, že když Prušáci odtrhli od naší vlasti Alsasko a Lotrinsko, byli to jediní Češi, kteří protestovali proti tomuto bezpráví. Udělali jste také dobře, že jste se obrátili na mne. Promluví s velitelem zdejší stanice národní gardy a zařídím to tak, abyste se mohli dostat svobodně do Grenoble.“ Po těch slovech se ukázal úsměv na farářových rtech. „Doporučím vás ke svému bratrovi, generálu Samitierovi, který je velitelem grenobelské pevnosti. Budete jistě přijati vlídně a do týdne obléknete uniformu s iniciálkou naší sladké Francie.“ Nabídnuv oběma cigarety a doutníky, vzdálil se. Fousek, jenž nerozuměl slova francouzsky, zeptal se dychtivě: „Co ti povídal?“ Randa mu krátce tlumočil obsah rozmluvy a Fouskova tvář, zprvu neklidná, šířila se čím dále tím spokojenějším úsměvem. „Máš pravdu, Jirko,

s tou šťastnou hvězdou svého života. Ať tě život shodí jakkoliv, vždycky se postavíš na nohy. Koho by napadlo, že právě v této faře najdeme bratra francouzského generála. Však jsem měl strach, aby nás francouzští četníci nesbalili a neposlali nás tam, odkud jsme přišli. Pane, z toho by koukal pěkný kriminál. Signor Farinaci mi říkal, že uprchlíky, když je dopadnou, posílají někam na Liparské ostrovy a to prý je nejhnusnější země pod sluncem. Máme to tedy dobré. Nezapomeň však, Jirko, proměnit si liry za zdejší platidlo. Těším se, že budu moci býti aspoň několik dní zase praobyčejným civilem.“ Odpoledne, doprovázeni abbé Samitierem a francouzským četníkem, nasedli do vlaku, jenž je měl dovézt do Grenoblu. Francouzský četník vlivem farářovým ukázal se velmi milým společníkem a nejméně padesátkrát, než se dostali do mocné alpské pevnosti, je ujišťoval, že kdyby bylo po jeho, pustili by je do Grenoblu samotné, protože stačí se na ně podívat, aby každý poznal, že jsou hrdiny. Fouskovi nedalo mnoho práce, aby prostřednictvím Randovým, když dojeli do Grenoblu, přemluvil Francouze, aby zašli někam do vinárny a trochu se posilnili. Byla již noc, když vyšli do ozářených ulic, Fousek, veda se důvěrně s podroušeným četníkem, s nímž uzavřel ve vinárně bratrství, zpečetěné objetím. Randa, obávaje se, aby četník se nedostal do nepříjemností, navrhl, aby přespali raději v některém hotelu a aby byli předvedeni až ráno. Francouz po nějaké chvíli to pochopil a vděčně přistoupil na ten návrh.

Doporučení horského faráře se ukázalo opravdu kouzelným. Důstojník, jemuž předal četník Randu a Fouska, sotva přečetl dopis, který jim dal farář, zavedl je k veliteli posádky. Když odcházeli od něho po půl hodině, odcházeli již jako svobodní lidé, v kapse s potvrzením, podepsaným samotným generálem. Tři dni však Randovi stačily pro vychutnávání svobody, a tak čtvrtého dne odjeli do Lyonu, kde se přihlásili do verbovací kanceláře cizinecké legie. Tak vstoupili do nové kapitoly svého života, kapitoly neznámé, plné nebezpečí, na jejímž konci mohla býti smrt, protože pluky cizinecké legie držely nejnebezpečnější místa fronty.

U Arrasu

Hluboký zákop se klikatil pod zvolna klesajícím a stoupajícím návrším. Les ostatných drátů, španělští jezdcí a nespočetné trychtýře, vyryté detonacemi granátů. Hotové peklo, které rozevíralo téměř s děsivou pravidelností svou tlamu, země, jejíž každá píď byla zbrocena krví. Do toho úseku v červnu v sedmnáctém roce byl poslán druhý prapor prvního cizineckého pluku, aby vystřídal na polovinu zdecimovaný pluk afrických střelců. Prapor byl již na tomto místě čtrnáct dnů a těch čtrnáct dnů proti minulosti zdálo se úžasným oddechem, protože se na frontě nic nedělo. Byl to však zlověstný klid před rozpoutáním bouře, každý to cítil. Jiří Randa byl přidělen se svým přítelem Fouskem páté kumpanii, jež obsadila zákop, vybíhající ostrým úhlem

proti zákopům německým. I ten, kdo nebyl vojákem, dovedl uhodnouti, že když se něco semele, bude o tento kousek bojováno nejurputněji.

Byl tichý večer. Od moře vál osvěžující vánek a na nebi se trpytily veliké hvězdy. Tu a tam v dálce zaduněl výstřel děla, zaštěkal kulomet a znovu bylo ticho. Randa díval se úzkou střílnou do předpolí. Byl napjat jako ocelový drát, protože cítil, že něco ve vzduchu visí, něco uhrančivého a děsivého. Letadla, která již několik dní prováděla průzkum na německé straně, pověděla mu příliš mnoho, aby nepochopil, že Němci soustřeďují své zálohy k nové ofenzivě. Ozvaly se za ním kroky a hned nato se ozval ostrý, třebas tlumený hlas velitele kompanie. „Buďte připraven, desátníku, ten klid se mi nelíbí. Němci mohou dostati šílený nápad a útočiti na nás bez dělostřelecké průpravy. A když k něčemu dojde, hleďte se ukázati takovým, jakým bych vás chtěl vidět. Byl bych rád, abyste svůj soukenný pásek vyměnil za stříbrný.“

„Nemyslím, poručíku, že by se pustili do nás jen tak. Než by se dostali před drátěné překážky, vykrváceli by ze tří čtvrtin. Čekám spíše, že někdy k ránu se rozhovoří jejich děla. Znáám trochu již jejich způsob myšlení.“ — „Nu dobře, ale oči a uši mějte připraveny.“ Důstojník se ztratil, a když dozněly jeho kroky, nalehlo na Randu ticho leptající nervy člověka. Hlídal sám za své čtyři druhy, kteří schouleni v koutku nepravidelně vyhloubeného zákopu spali. Byl mezi nimi Fousek, který prodělal s ním ve výcvikovém táboře v Bordeaux všechno dobré i zlé a jenž s ním odešel před třemi nedělemi sem. Noc pomalu stárla, čas otáčel hvězdami, přišla půlnoc, utekly dvě hodiny a na východě, kde byla v dálce jeho rodná země, začalo nebe blednouti svítáním. Randa pohlédl na hodinky. Ručička ukazovala bez dvou minut dvě hodiny. Ve chvíli, kdy se dotkla dvanáctky, probudilo se cosi vpředu. Bylo to jako ohlas vzdálené bouře, ale ohlas kovově znějící. Randa neslyšel ten zvuk poprvé. Věděl, že Němci nasadili nejhrubší své kusy a že v příštích minutách celá čára fronty se octne v bubnové palbě. Čtyři vojáci procitli a popadnuvše pušky, postavili se vedle něho. Bubnová palba začínala své ničivé dílo od pravého křídla první armády, ale blížila se. Až nyní rozryl vzduch výbuch, po němž ne ve větší dálce než pět set metrů vytryskl ze země gejzír ohně a kamení. Začaly výtí již také projektily menší ráže a štěkati šrapneli. „To může pěkně dopadnouti,“ křičel Fousek, aby přehlušil řev, rozpoutavší se kolem. Každý měl představu, že vzduch je naplněn něčím smrtonosným. Gejzíry vyhazované prsti vystřikovaly již před samotným zákopem, kde se skrývala polní hlídka. Každým okamžikem mohl vpadnouti granát do jejího nedostatečného úkrytu a rozmetati těla pěti lidí, kteří přes peklo, které řvalo a rozvíjelo se před nimi, zachovali klid, pozorně se dívající do předpolí k německým zákopům, aby mohli včas ohlásiti svým kamarádům vzadu každý podezřelý pohyb nepřítele. Věděli dobře, že na jejich svědomitosti a statečnosti závisí osud jejich kamarádů, a to vědomí bylo silnější než neklid, jemuž se nemůže ubrániti nikdo, ani ten nejstatečnější, když se dívá na strašnou ničivou práci, soustředěnou k armádě. Za dopoledne byli dvakrát napolo zasypáni výbuchem granátu, ale místo aby ty příhody potlačily v nich odvahu, naladily je do žalu.

Tak vypadala vojna, vedená muži. Krátce po poledni byli vystřídáni hlídkou, kterou přivedl sám velitel kompanie. „Myslím, že dojde k něčemu zítra za svítání,“ řekl, když se vraceli spojovacím zákopem do první linie. „Ale ať se stane, co se stane, nesmíme pustiti toto místo, jež je strategicky nemálo důležité. Telefonoval mi před půl hodinou náš podplukovník a slíbil jsem mu, že zákopy udržíme. Promluvte proto se svými lidmi, ostatním poddůstojníkům jsem již to řekl.“ Celé odpoledne a celou příští noc chrlili Němci desetitisíce tun ocele. Ráno příštího dne, krátce před svítáním, přenesli svou vražednou palbu znenáhla až za třetí linii, aby uzavřeli veškeré cesty tak neprodyšně, aby nemohli Francouzi poslati včas zálohy ohroženému úseku fronty. Randa se svými šesti kulomety, obsluhovanými dvěma desítkami tvrdých chlapců, kteří prodělali boje s divokými Rifany a Tuaregy, držel nejnebezpečnější místo, onu špici, kterou vybíhal francouzský okop proti německému. Bylo-li však ono místo nebezpečné, bylo stejně výhodné pro obranu. Ukázalo se to, když při východu slunce vyrazili Němci, hlasitě řvouce, proti Francouzům. Šest kulometů Randových se stalo strašnou zbraní, která rozbila v několika vteřinách první sled a rozprášila v malé chvíli i druhé řady. Pětkrát Němci marně útočili. Mezi trychtýři ležely hromady těl a Randa, zuby zařaty, vlasy spleené potem, hlinou a prachem, obsluhoval kulomet přímo ve špici zákopu, kulomet, z něhož se kouřilo. Neměl ani kdy pozorovat, co se děje kolem něho. Slyšel jen vítězné výkřiky, které byly však hned potlačeny jemu známým pokřikem, pokřikem desperátů, nejstatečnějších mužů, jací slouží Francii. Blesko mu hlavou, že tam někde vpravo se Němcům podařilo vniknouti do jejich první linie, ale že brzy byli vytlačeni. Totéž se opakovalo po chvílce na levé straně. V Randovi začal se usazovati neklid. Podařilo-li se Němcům prolomit první linii, ať vpravo či vlevo, pak jeho kompanie bude odříznuta a odsouzena k vyhlazení do posledního. Na zajetí nepomýšlel, věděl, co by ho čekalo. Ale dojde-li k tomu, pak prodá draze svůj život. Kývl na Fouska a předal mu kulomet. „Pepíku, drž se!“ — „Co zamýšlíš?“ — „To jediné, co je možné. Pustím se se dvěma kulomety ven a budu držeti v šachu Němce. Doufám, že se mi to podaří a že ti, kteří jsou tam dole vlevo, dostanou od našich co proto. Hoši, kdo chce jíti se mnou?“

Přihlásilo se jich ze šestnácti dvanáct. Jeho četa zaplatila již krvavě. Dva vojáci se váleli v tratolišti krve se skelným pohledem smrti v očích a druzí dva sténali. Randa rychle vybral pět tvrdých chlapíků a popadnuv s nimi kulomety, rozběhl se k prvnímu trychtýři. Déšť olova snesl se k nim, naštěstí teprve tehdy, když byli kryti vyhozenou hromadou hlíny a kamení. Nebylo třeba, aby Randa říkal, co mají dělat. Těch pět, kteří šli s ním, vědělo, co zamýšlí. Němci mohli posílati své posily jen po úzkém pruhu, který měli nyní v palebném poli. Ukázalo se záhy, že šílený plán, přes svou zdánlivou neproveditelnost, byl znamenitý. Dva kulomety, kryté vyhozeným trychtýřem, zkosily celou německou setninu, jež měla posílati ty, kteří se zmocnili prvního francouzského okopu nalevo. Randa věděl, že vydrží-li jen půl hodiny, francouzské posily z třetí a z druhé linie vytlačí Němce, usadivší se ve

francouzských okopech, a že bitva na tomto krátkém úseku aspoň pro dnešek bude pro Němce ztracena. Ale Němci pochopili rovněž, jaké nebezpečí číhá na ně z bočné palby, a obrátili svůj útok proti šesti zdánlivě ztraceným se stonásobnou přesilou. Deset minut se podařilo Randovi držeti je v šachu, ale když padli dva jeho druhové, vzdával se již naděje, že skončí jeho nápad se zdarem. Ve chvíli však, když chtěl vypáliti poslední pás a pak čekati, až přijdou Němci, lezoucí proti a kryjící se každou prohlubinou terénu, chtěl hoditi proti nim ruční granáty až na jeden, který si chtěl ponechat pro sebe, aby se nedostal živ do zajetí, přišlo vysvobození. Nalevo se ozval nelidský řev. Randa slyšel ten řev poprvé, ale přesto věděl, že jsou to Senegalci, kteří útočí. A hned v příští vteřině spatřil, jak Němci vyskakují z okopu, kterého se zmocnili, a prchají s panickým strachem. Řada, jež postupovala proti němu, se rovněž naráz rozvrátila. Viděl, jak se bortí a jak dobrá polovina prchá, pak však ucítil úhoz do hlavy a zdálo se mu, že padá do nesmírné hloubky. Když přišel k sobě, díval se udiveně do modrých očí muže, oblečeného v bílém, nervózně cosi křičícího na ženu, jež mu podávala studeně se lesknoucí nástroj.

„Jak to se mnou vypadá, doktore?“ zeptal se slabým hlasem.

Rázem věděl, co se stalo. Uvědomil si, že onen úhoz, který ho zbavil vědomí, byla rána kulkou a že je v polním lazaretu.

„Mlčte,“ řekl mu lékař příkře a začal cosi dělati s jeho hlavou.

Prudká bolest hodila Randu znovu do mdlob. Když podruhé se probral z mdloby, ležel již na polním nemocničním lůžku a lékař, který ho operoval, již usměvavý a soucitný seděl vedle něho.

„Máte štěstí. Kdyby byla kulka šla jen o milimetr níž, pukla vám lebka jako mizerný hrnec. Takhle jste to odbyl jen s ošklivým šrámem a s malým otřesem mozku. Horší je ta rána v levé ruce. Než jste tu kulku dostal, otřela se o něco a ošklivě vám rozervalo sval. Nemusíte se však děsit, za dva měsíce budete zase chlapík.“

Randa se slabě usmál.

„Mám pro strach uděláno, doktore, a pak, věřím ve svou šťastnou hvězdu. Slíbil jsem mamince, že se z téhle války vrátím, a chci tomu slovu dostáti.“

„A proto lezete smrti do chřtánu,“ řekl lékař s obdivným pohledem. „Vím již, co jste udělal, byl zde velitel vašeho praporu. Vykládal mi, že bez vašeho zakročení byl by celý jeho prapor zničen, a kladl mi velmi na srdce, abych vás spravil. Mám vám také oznámiti, že podává o vašem šíleně odvážném činu zprávu armádnímu velitelství a navrhuje pro vás rytířský kříž čestné legie a povýšení na důstojníka. Jakmile mi bude možno, pošlu vás do Paříže do některé z tamějších nemocnic. Doufám, že to bude ve dvou či třech dnech. A nyní konec řeči.“

„Rád bych se vás na něco zeptal, pane doktore. Měl jsem v zákopech přítele, Fousek se jmenuje, nevíte, co s ním je? Ovšem, je to hloupá otázka, jak byste mohl vědět. Plete se mi to nějak ještě v hlavě. Mohl byste se snad přeptati po jeho osudu.“

„Dobře, zkusím to, ale nic vám neslibuji, protože tam nahoře je dosud peklo. Poslouchejte,“ mávl rukou k otevřenému oknu, jímž doléhal tlumený rachot kanonády. Na dálku dvaceti kilometrů znělo to jako kovová symfonie, komponovaná géniem ve chvíli šílenství. „Naším je tam horko, ale doufám, že to vydrží, jako to vydrželi tolikrát. Němci nasazují všechny své síly, aby prolomili naši frontu a přivodili konec války. Vědí, že každým dnem slábnou, zatímco my sílíme. Můj Bože, kdy toto strašné vraždění skončí?“ povzdychl si a v jeho očích se ukázala trýzeň.

„Spěte, podívám se na vás ještě večer.“

Lékař odešel a Randa cítil sladkou únavu a mrazení z přicházející horečky. Díval se do bílého stropu, naslouchaje vzdálenému hřmění děl. Rušilo ho však něco. Sténání. Když pootočil hlavu, mohl přehlédnouti místnost, v níž ležel a ve které nebyl sám, jak se zprvu domníval. Řada bílých postelí byla pokryta lidskými mukami. Zavřel oči, jak si uvědomil pojednou hrůzu války, a pokusil se nemyslit. Jen nemyslit, říkal si, až usnul. Doktor, jak slíbil, poptával se po osudu Fouskové a měl štěstí. Od legionáře druhého praporu prvního pluku, který veselého Fouska znal, se dověděl, že Fousek byl nepříteli vážně raněn a odvezen kamsi do zázemí. Mohl proto již druhého dne Randovi oznámiti tuto potěšující zprávu zároveň s tím, že příštího dne ho pošle do Paříže.

Sestra Regina

Randa se dostal do nemocnice ve stínu kostela St. Sulpice. Byla to jasná, od rána do večera sluncem prosvětlená budova, postavená krátce před vypuknutím války pro kolej. Svému účelu až dosud nesloužila, protože byla zabavena v září po bitvě na Marne a přeměněna na nemocnici. Dlouhá a nepohodlná cesta značně Randu vyčerpala a uvrhla ho do vysokých horeček, jež znepokojovaly šéfa nemocnice, proslulého operátora Courbina.

Mladý, silný organismus Randův probojoval se však v týdnu horečkami k lepšímu. Randa byl sice zesláblý, hlava mu třeštila, ale cítil neomylně, že se mu vrací zdraví. Pozoroval to hlavně z toho, že se mu vrátil živý zájem pro všechno, co se dělo kolem něho. V místnosti, kde ležel, bylo ještě pět těžce zraněných, z nichž tři důstojníci afrických střelců.

Prvého dne, když opadla horečka, zaujal jeho zájem líbezný zjev ošetřovatelky, již všichni jmenovali sestrou Reginou. Byla to asi dvacetiletá, vysoká a krásně urostlá dívka černých vlasů a velikých, safírově modrých očí. Randa ještě z doby, kdy horečka mátlá mu rozum, zachoval si v paměti líbezný úsměv a soucitné pohledy. Nyní ji pozoroval často celé dlouhé minuty, když ošetřovala jeho spolutrpicí. Cítil, jako by bylo v ní něco sestersky blízkého, jako by ji dávno znal. Jaké bylo jeho překvapení, odpoledne po přelomu jeho choroby, když k němu přisedla a mluvila česky. Díval se na ni s nesmírným úžasem a pak vydechl.

„Můj Bože, vy jste Češka?“

„Ano,“ odpovídala mu s úsměvem. „Nenadála jsem se, že budu ošetřovati svého krajana, a ani nevíte, jakou jsem měla radost, když jste z horeček mluvil mou krásnou rodnou řečí, na niž pomalu bych již zapomněla, protože nemám kdy scházeti se s našimi, jako to bylo dříve.“

„A jak jste se dostala sem?“ ptal se, stále maje údiv v očích.

„To není nic zvláštního. Byla jsem zde v penzionátě a zastihla mě zde válka. Bylo to pro mě hrozné, protože jsem zde zůstala tak sama, a pak ty myšlenky na domov. Můj otec byl záložním důstojníkem a není mu dosud padesát roků. Musil jít hned při vypuknutí války a již se nevrátil. Padl u Šabace hned na začátku. Nyní je na vojně můj bratr. Je mu teprve dvacet let a slouží již téměř dva roky. Och, jak nenávidím Rakousko! Od toho dne, kdy jsem se dověděla o smrti svého otce, posedla mě jediná myšlenka, jak pomoci Francii. Budu-li pomáhati Francii, budu škoditi Rakousku, které zabilo mého otce a snad zabije i bratra. Dalo mi hodně práce, než jsem se dostala do sboru dobrovolných sester. Vděčím za to svému otcovskému příteli, panu Courbinovi. Víte, byla jsem v penzionátě jeho sestry a jen na její přimluvu a jeho vlivem jsem zde.“

Randa byl trochu zmaten její upřímností a nevěděl v první chvíli, co by měl říci.

„Profesor říká, že za měsíc budete chlapík, a já si myslím, že tomu bude tak.“

„Dej to Bůh!“ povzdechl si Randa. „Rád bych se vrátil mezi své kamarády. A odkud jste?“

„Máme nedaleko Klatov dvorec. Nyní na něm hospodaří matka sama, jestli ho nepronajala. Tedy ze Šumavy.“ — „To je od nás daleko, já jsem z východních Čech a jsem také ze selského pytle. A jsem poslední svého rodu, poslední Randa.“ Poslední věta zazněla téměř melancholicky.

„A proč to říkáte tak smutně?“ otázala se ho, dívajíc se na něho zvědavě.

„Ale napadlo mě, jaká by to byla rána, kdybych se nevrátil, hlavně pro matku. Ani člověk na to nesmí myslet, když je vojákem.“

„Jste dlouho v cizinecké legii?“

Randa zavrtěl hlavou. „Teprve půl roku, dříve jsem sloužil v rakouské armádě, ale císař pán jistě nebyl s mými službami spokojen,“ vyzvedl žertovně.

„Jak to?“ zeptala se ho zvědavě.

„Ale tak. Byl jsem přidělen ke štábu třetí armády rakouské na Soči, a tak jsem měl příležitost tu a tam nahlédnouti nebo vyslechnouti důležité rozkazy a oznamoval jsem to za tepla Italům, takže se mohli podle toho zařídit. Dělal jsem to skoro celý rok, až na to přišli, a tak mi nezbylo než se po anglicku ztratit. Ukradl jsem s kamarádem letadlo a ztratili jsme se do Itálie. Vidíte z toho, sestřičko, že jsem velmi nebezpečný člověk.“

Sestra Regina dívala se na něho se zájmem. To kusé vyličení nebezpečné práce Randovy učinilo na ni hluboký dojem.

„Ale jak to, že jste zde?“ otázala se po chvíli.

„To máte proto, že nikde dlouho nevydržím. Znelíbilo se mi v zajateckém táboře, a protože francouzské hranice byly jenom sedmdesát kilometrů

daleko, vytratilí jsme se jednoho dne Italům stejně jako císaři pánu. Příroze-
ně, že jsme to neudělali, abychom se dali zavřít do zajateckého tábora fran-
couzského. To je celá moje historie.“

Sestra Regina se na něho usmála a odešla, protože jeden z pacientů jí volal. Od té doby, pokud měla kdy, nejraději vysedávala u lůžka Randova, až ostatní pacienti, kteří byli do ní zamilováni, na něho žárlili. Nechali toho teprve, když se dověděli, že sestra Regina a Randa jsou krajany. Po třech nedělích světlá místnost, jejíž okna vedla do parku, jehož zeleň zachycovala a filtrovala život velkoměsta, že se donášel do nemocnice jen jako vzdálené echo, prožila malou důvěrnou slavnost, jejíž hlavní osobou byl Randa. Sest-
ra Regina přiběhla jednoho dopoledne celá vzrušená a oznamovala, že přijde na návštěvu zástupce posádkového velitele Paříže, generál Venant. Neměla kdy ani dopovědět a již se otevřely dveře, ohlášená návštěva, doprováze-
ná profesorem Courbinem a hostem, jeho pomocníky a několika důstojníky, vcházela. Mezi generálovými důstojnickými průvodci byl i italský plukovník. Celý ten hlouček, z něhož dýchalo něco slavnostního, se zastavil u Randova lůžka. Randa byl v rozpacích, do jakých se málokdy dostal, a díval se do šedých očí generálových. Ten jako by vyčetl, co se v něm děje, se laskavě usmál a začal mluvit:

„Poručíku!“ A když Randa projevil údiv, řekl vážně: „Ano, kamaráde, jste poručíkem, protože vás včera ministr jím jmenoval. Nemusím snad říkat, že málokdo si zasloužil toho povýšení tak jako vy. Svým hrdinským chováním na nejdůležitějším úseku v bitvě u Arrasu prokázal jste Francii, ač cizinec, neocenitelné služby, a proto dovolu,te, abych v zastoupení našeho pana prezidenta připjal vám rytířský řád čestné legie.“

Generál přijal z rukou svého pobočníka řád, sehnul se a udivenému Randovi, dříve než mohl něco říci, připjal řád na prsa. Pak ho políbil na obě tváře.

„A nyní vy, plukovníku,“ otočil se generál Venant k Italovi. Plukovník přistoupil k Randovi a podává mu ruku, představil se mu.

„Nejdříve vám, poručíku, chci poděkovati za zachránění kapitána Cattanea, je to můj bratranec. Měl bych vám vyčítati, protože jste uprchl se svým přítelem z našeho zajateckého tábora, ale to, co jste pro nás vykonal, smazalo tisíckrát vaše provinění. To uznal i sám náš král a propůjčuje vám nejvyšší vyznamenání, jež může získat italský voják, řád italské koruny. Generálův průvod se zdržel u Randova lůžka ještě několik minut a pak se ztratil, zanechav za sebou mlčení, v němž byl údiv a úcta.

„Mám vám odevzdati tento dopis, dal mi jej italský plukovník,“ řekla sestra Regina, marně přemáhajíc vzrušení. Randa roztrhl dopis a chvatně se podíval na podpis. Byl do dopis od kapitána Cattanea a kapitán mu hned oznamoval zajímavé novinky. Mezi jinými, že zrádce Agostini byl usvědčen a zastřelen v některé z pevnůstek na jihu Itálie, kam byl odvezen. „Byl jste velmi rozumný, příteli, že jste se ze zajateckého tábora ztratil. Po zatčení Agostiniově se totiž přišlo na to, že se připravoval vás stůj co stůj odstraniti

vraždou. Do této ohavné špionážní aféry bylo totiž zataženo několik lidí a ti všichni měli zájem na tom, abyste nemohl promluvit. Považte, jak dobře ti lotři byli sehraní. Když kapitán Ferraris, jemuž jste se svěřil, že Agostini je zrádcem, vystoupil se svým obviněním, dostal se na celé tři neděle do blázince. Generál Badorio vás pozdravuje a vzkazuje vám, abyste mu prominul, že se k vám choval snad málo laskavě. Uznává, že nebýti vás, Agostini by provozoval své hnusné řemeslo ještě dlouho dobu a způsobil by naší armádě obrovské škody.“

Randa vložil dopis s uspokojením do nočního stolku. Myslí na Fouska, co by tomu asi řekl. Co asi dělá ten nenapravitelný škarohlíd, když se nic neděje, a zuřivý optimista v nejhorším nebezpečí. Byl tak zabrán do myšlenek, že si ani nevšiml, že sestra Regina ho pozoruje s podivným výrazem v očích. Randova tvář byla měkce slovanská a její pobledlost dodávala jí nemalé zajímavosti. Randa byl typem muže, který se líbí ženám a který zůstává v jejich srdcích vždy milým chlapcem, jemuž se všechno promíjí a jenž se ve všem omlouvá. A pak přistupovala ještě jedna důležitá složka, že byl raněný a zpola bezmocný. A soucit, který je sdružen s obdivem, snadno se promění v srdci ženy v lásku.

„Vy jste pěkný,“ vyrušila ho vyčítavě z myšlenek. „Ani jste mi nepověděl o tom, jak jste se vyznamenal u Arrasu!“

Randa pohlédl na ni trochu udiveně.

„Nedělal jsem nic, sestro Regino, než svou povinnost a na mém místě každý muž by se zachoval tak jako já. Víte, abych byl upřímný, snad to ani nebylo hrdinství. Byl to prostě pud sebezáchovy. Věděl jsem, že jestliže se nám nepodaří odraziti nepřítele, bude veta po nás. A nezapomínejte, že jsem zrádce a že pro mne není zajetí. Pustili jsme se do toho a štěstí nám přálo. Senegalci přišli v pravý čas, když již nám tekla voda do úst. Zpozdit se o pět minut, bylo by zle.“

Od té doby poměr mezi ním a Reginou doznal změny. Randa se k ní choval s ostychem a Regina, když s ním mluvila, často ztrácela nit rozhovoru a upadala do rozpaků. Randu však ani nenapadlo, že by pro ni mohl znamenati něco více než její krajan. Byl příliš zaujat válkou a svou budoucností v ní, než aby mohl mysliti na některou ženu. Tím se lišil zcela od ostatních mužů, kteří ve válečném běsnění lačně vychutnávali život v jakési křeči, tak jako vychutnává život ten, kdo ví, že jeho život je odměřen na měsíce. A snad právě tato věc, která nemohla ujíti Reginině rozvíjejícímu se ženství, přitahovala k němu Reginu tak silně, jak přitahuje pól magnetickou střelku. Když večer uléhala ve svém pokojíku, bydlela s ostatními ošetřovatelkami v nemocnici, třeba se snažila nemyslet na Randu, nemohla se ubrániti lákání vzpomínek, jež se množí v její paměti každým dnem. Představovala si každý jeho úsměv, jeho bezelstný pohled, s kterým se na každého díval, jeho zvláštní humor a zase vážnost, kontrastující s jeho čtyřiařtyřiceti lety. A tak proti své vůli pomalu myšlenky na něho pronikaly ji jako zlá choroba. Bála se, když si přiznala, že se do Randy zamilovala, aby její tajemství nevyčetl z očí.

Regina byla čistá, ale byla stejně hrdá. Pomyšlení na to, že by mohl, prohlédnuv ji, usmáti se shovívavě, strašila ji tak, že mnohdy se k němu chovala k jeho nemalému údivu až odmítavě. Byla ráda, když po pěti nedělích, již téměř uzdraven, opouštěl nemocnici. Byla tomu ráda, a přece se jí svíralo srdce pomyšlením, že ho snad již nikdy neuvidí. To jí otevřelo ústa při loučení.

„Šetřete se, drahý příteli, pamatujte na to, co jste mi řekl toho dne, když jsme se domluvili, že jsme krajani.“

Randa se trochu pokřiveně usmál: „Šetřit se ve válce, to je těžké, drahá Regino. Aspoň já neznám možnosti šetření sama sebe, která by neměla v sobě něco nečestného a muže nehodného. — Ostatně, kdo se nebezpečí nebojí, ten má lepší vyhlídky, že se z něho dostane, než zbabělec.“

„Napište mi někdy, budete-li mít ovšem pro mne kdy.“

„Pro své přátele, Regino, vždy si čas najdu. Budete mít velmi mnoho práce s odpovídáním na mé lístky,“ řekl vesele a stisknuv jí ruku, vyšel ven.

Dívala se za ním, jak procházel parkem, štíhlý, širokoramenný — s krásně nasazenou hlavou, na níž seděla elegantně důstojnická čapka se stříbrným lemováním. Uniforma důstojníka cizinecké legie mu velmi slušela. Regina si to uvědomovala a těžce si vzdychla, když se ztratil mezi stromy...

Eskadra obětovaných

V týlu třetí francouzské armády, v místech, kde fronta vybíhala nejhluběji na západ, v údolí zalesněném ze všech stran, měla své stanoviště třináctá eskadra, jež mezi zasvěcenými byla známa pod jménem Eskadra obětovaných. Hangáry, které přiléhaly přímo k lesní hradbě, a správní budova, jež byla zároveň noclehárnou pilotů a mechaniků, byly tak dokonale maskovány, že jen ten, kdo zvěděl o letce, mohl hangáry z výše vypátrati. Letiště, to byla ideální louka o délce půl anglické míle a polovinu široká. Na západní hranici louka ta byla ohraničena potokem, který tek l k severovýchodu, aby po několika kilometrech se proměnil v říčku, vlévající se o padesát kilometrů severněji do Mosely. K této nešťastné letce byl ke konci srpna na svou vlastní žádost přidělen Randa. Nedalo mu mnoho práce, aby přeložení od cizinecké legie k elitní zbrani vzdušné prosadil. Jeho žádost podporoval sám jeho velitel. Padalo hlavně na váhu to, že byl rok polním pilotem v rakouské armádě a že v té armádě patřil mezi nejlepší z nejlepších. K letce se dostal oklikou přes Champagne a pak po vojenských kamionech na přeplněných silnicích mužstvem a materiálem právě o svátku své matky. Třebas nebyl pověřivý, věřil, že je to pro něho šťastné znamení.

Velitel letky major Le Grande přivítal ho vřele a prohlížel si ho dlouho a pečlivě.

„Zdá se mi, že jste dobrý a že zde vydržíte déle jak ostatní. Nemusím vám snad vypravovat, že naše letka nemá právě tu nejlepší pověst, co se týká délky života těch, kteří v ní slouží. Průměrně každý za tři měsíce dostane pěkný

bílý křížek s číslem. Proč jste sem žádal? Z toho, co mám zde o vás, mohu soudit, že jste si mohl vybrati méně nebezpečná místa.“

„Jsem voják, pane majore, a voják jde tam, kam ho pošlou. Souhlasím s vámi, že zde vydržím déle, protože jsem si řekl, že mne hned tak nějaký boš nedostane!“

Major se na něj díval skepticky.

„Přeji vám to, kamaráde, ale naše armádní velitelství přiděluje nám takové úkoly, že máme obyčejně pravděpodobnost jedna k deseti, že se vrátíme. Myslím, poručíku, že málokterý velitel má tak málo záviděníhodný úkol jako já. Posílají lidi na jistou smrt. Buďte ujištěn, že jsem tím již unaven a že bych raději sedal do stroje, jako jsem to dělával, ale někdo velitele dělat musí. Týden vás nechám odpočinout, abyste se mohl obeznámit s našimi stroji, a pak vám přidělím nějaký úkol. Bude to při skupinovém letu, kde přece aspoň polovina se mi normálně vrátí. A nyní pojďte. Představím vás vašim příštím přátelům. Jsou to dobří hoši a obdivuji se jim, protože, třebaš vědí, že jsou obětovaní, jsou veselí, jako by měli žít tisíc let.“

Major vešel do dosti rozlehlé místnosti, kde bylo šestnáct polních lůžek. Uprostřed místnosti byl dlouhý stůl, pokrytý bílým ubrusem, a na stole se pestřila kytice rudých růží. Ta kytice přímo píchla Randu do očí. Jak to bylo zvláštní, že právě tato eskadra měla ve svých členech muže milující krásu a čistotu. Kdyby nebylo oné kytice, poznal by to Randa z maličností, jež obyčejně ujdou oku pozorovatele. Na nočních stolcích byly fotografie, některé v prostých, jiné ve stříbrných rámečcích, na stěnách byly zvadlé snítky a všude kolem obrázky filmových a divadelních hereček, vystřižené z obrázkových časopisů.

Když major vstoupil, odložilo osm mladých mužů karty a vstalo. Zadívali se všichni na Randu. Randa měl pocit, jako by ho svýma očima ohmatávali, aby se přesvědčili, kdo a kým je. Pak měl pocit, že byli se svou prohlídkou spokojeni, protože pozorné oči se staly přátelskými.

„Představuji vám, pánové, vašeho nového druha. Není to nováček. Létal rok jako rakouský letec, jako nejlepší rakouský letec, prováděl dobrovolně špionáž pro Itálii a musil proto uprchnouti. U Arrasu, kde bojoval v druhém praporu prvního cizineckého, získal rytířský kříž. Ale to vám poví sám.“

Major se otočil na podpatcích, a jak vešel, tak stejně rázně odešel.

Randa po půl hodině rozmlouval s těmi, se kterými ho měl svázati osud na život a na smrt, jako by byli jeho dávnými známými. Ti mladí lidé stejně cítili jako on, nebáli se smrti, třebaš milovali život, sestřelovali Němce bez nenávisti, aniž si uvědomovali hrůzu toho faktu, ač všichni k nenávisti měli důvod, protože, jak Randa zjistil, pocházeli všichni z území Němci obsazeného.

Hned na prvý pohled oblíbil si zvláště mladého Lotrinčana Hausera. Byl to nevysoký student, kterého válka vytáhla z prvního ročníku polytechniky, teprve jednadvacetiletý, ale přesto čtyřikrát vyznamenaný. Podíval-li se Randa na jeho čtyři pásky a pak na jeho svěží, téměř dívčí tvář, nemohl uvěřit,

že by ten hoch měl na svědomí sedmadvacet německých letců. Zdálo se, že Hauser měl stejné sympatie pro Randu, protože když tento si prohlížel s nadšením přidělený mu stroj, přišel za ním a zasvěcoval ho do všech tajností a zvyků třinácté eskadry.

„Není to tak hrozné, jak se to říká. Eskadra obětovaných! Jsem zde již dva měsíce a nebyl jsem ani škrábnut. Pravda, je to zde horší než u jiných letek, ale to je přirozené, protože jsme vysunuti hluboko do německé fronty. Stává se proto obyčejně, že bošové se na nás sesypou jako vosy a hledí nás umačkatí přesilou. Někdy se jim to podaří, ale je-li poměr mezi námi a jimi jedna ke dvěma, vede se jim špatně, protože máme nesporně daleko rychlejší stroje než oni. Hlavně tento nový typ je znamenitý. Snadno z něho vytáhnete 250 kilometrů. Nevěříte?“ zasmál se, když Randa na něho pohlédl nedůvěřivě.

„Ovšem, vy jste létal v Rakousku na bedýnkách od sardinek, pomalých jako raci, a proto se vám tohle zdá přeháněním. Obeznamil jste se již s technickými zvláštnostmi?“

A když Randa kývl, nabídl mu, že poletí s ním na malou půlhodinnou procházku podél fronty, aby se obeznámil s nejbližším terénem.

„Doběhnu ke starému a dám si to podepsat. Jsem zde za deset minut.“

Randa se za ním díval s úsměvem. Hauser se vrátil v několika minutách a nechal Randu, aby roloval první. Sotva však se kola letounu odlepila od země, rozjel se za ním a dohonil ho, leč Randa dosáhl kursu tři sta sever. Jindy by se byl Randa cítil tím ponížěn, ale tentokráte si to ani neuvědomil, protože ho ani nenapadlo, aby se snažil s někým závodit.

Prohlížel a zkoumal aparát, tak jako zkoumá jezdec koně, kterého poprvé viděl. Ale jako dobrý jezdec pozná koně, sotva dosedne do sedla, a zkusí klus a trysk, tak Randa poznal svůj stroj, než prolétli dvacet kilometrů, které je dělily od fronty. Stroj poslouchal, jako by byl živý, sebemenšího hnutí kormidly a při veškeré citlivosti měl vzácnou stabilitu. To se nedalo sice zjistiti očima, to se dalo cítiti jenom nervy.

Když se vraceli zpět, vyzkoušel Randa rychlost, pustiv motor na plný proud. Podpěry se chvěly. Nad letištěm, povzbuzován skvělým výkonem, předvedl svým novým kamarádům několik odvážných přemetů a pak lehce dosedl, vyměřiv si vzdálenost tak přesně, že nepřejel, ale stanul na startovací čáře.

Major Le Grande, jenž pozoroval jeho přistávání, přátelsky mu mávl rukou na pozdrav a tři, čtyři důstojníci, kteří byli v hangárech, přišli si ho prohlédnouti, jako kdyby ho viděli poprvé.

„Myslím, hoši, až se trochu otrkám, že přece něco dokáží. Mám na své rekordní listině třicet Italů, ale to nebyli nijak zvláštní letci. Jsem proto zvědavý, jak se osvědčím proti Němcům. Jsou tak znamenití?“

Hauser pokrčil rameny.

„Jak se to vezme. Jako letci mě zrovna nenadchnou, ale nebojí se, a to je, myslím, u našeho řemesla to nejdůležitější. Nebáti se a zachovati za všech

okolností klid a víru v sebe. Dejte si pozor jen na jednoho. Je to chlapík, který není zrovna gentleman, protože se zálibou vyhledává souboj s nováčky. Je nesmírně domýšlivý, že překonal barona Richthofena, ač mu nesahá ani pod kotníky. Je to setník Voering. Taková šeredná, úžasně ješitná opice a je jedovatá a lstivá. Upozorním vás na něho, jakmile se s ním střetneme. Má šedý stroj s velkými německými kříži na nosných plochách. Mizerný letec, ale dobrý střelec. Ta jeho řehačka dovede nám důkladně zatápnět. Srazil jsem se s ním jednou, ale rozešli jsme se s výsledkem nula k nule. V tom nejlepším totiž se objevili naši tři a on uznal za vhodné ztratit se.“

Po týdnu zpozoroval Randa na majorovi Le Grandovi, když k němu přišel odpoledne do kanceláře, nějakou starost. Neodvážil se ho ptát, ale zmínil se o svém dojmu Hauserovi. Ten hvízdal.

„Starost? Pak jistě nám přidělili něco po čertech horkého. Je vždycky nešťastný, když nás posílá do tlačenice. Uvidíš, že dnes večer si nás zavolá ke krátké rozmluvě.“

Hauser se nemýlil. Po večeři, když se major zvedl, pobídl pět svých podřízených, mezi nimi Randu, aby s ním šli do jeho kanceláře.

„Dostal jsem příkaz, abych provedl průzkum všech spojek až k Mosele. Němci podle zpráv naší výzvědné služby shromažďují za Moselou materiál a rezervu. Poslal bych jednoho, ale ten by se mi nevrátil, rozhodl jsem se proto pro jinou taktiku. Vylétíte zároveň, ale poletíte v rozstupu pěti kilometrů, abyste k sobě přilákali roztrášené síly nepřítele. Může se také stát, že ten manévr Němce zmýlí a že se vrhnou jen na některého z vás. Jak se jim dostanete z kleští, to je vaše věc. Pamatujte si však, že máte přinést zprávy a že to je nejdůležitější. Vyhněte se tedy každému zbytečnému boji. To je všechno, co jsem vám chtěl říci. Vy, Hausere, dbejte toho, abyste neztratil z očí našeho nového kamaráda, abyste mu mohl v případě potřeby skočít na pomoc.“

Tomuhle se však Randa energicky opřel. „Nepotřebuji, majore, pomoci, zvláště když situace vypadá tak, jak ji líčíte, a když se dá téměř s jistotou předpokládati, že budeme mít proti sobě mnohonásobnou přesilu. Dostanu-li se do boje, vyřídím si to sám. Nesnesl bych, aby si někdo o mně myslil, že jsem malé dítě, které potřebuje guvernanku.“

Major chtěl zprvu vybuchnout, ale pak se usmál a řekl: „Nu dobře. Před startem se ještě uvidíme.“

Tím bylo vše skončeno a důstojníci se vrátili do svých ubikací. Hauser s ostatními sedl ke kartám a Randa se natáhl na lůžko a dal se do čtení novin. V místnosti byl takový klid jako před večeří. Nepadlo ani jediné slovo. Nebezpečný let byl odbyt několika poznámkami a pak se mluvilo o všem možném. Randa si na tento způsob života zvykl již na rakouské straně. I tam letci byli tak prostí a klidní jako zde. Podle všeho vzdušné moře vtiskovalo svým služebníkům zvláštní charakter. Bylo něco orlího ve všech těch lidech. Nebezpečí se jim stalo tak všední, že zapomněli na ně myslet.

Někdo nás zrazuje

Bylo časně ráno. Jedno z těch jiter, která jsou plná vůně dozrávajících jablek a vína. Slunce ještě bylo za obzorem a jen jeho zlatožluté výstřely barvily oblaka do růžova. Od potoka stoupala mlha, která napolo zakrývala výhled přes letiště. Randa věděl, že mlha, jakmile slunce vyskočí nad obzor, spadne dolů jako rosa a že na ně čeká krásný klidný den, jakých možno se dočkati jenom v podzimu.

Major přesně v šest hodin vyšel ze své kanceláře a dal se pravidelným pevným krokem k pěti letcům, kteří stáli vedle svých strojů. Vážně odpověděl na jejich pozdrav a pak pokývl. V minutě se roztočily vrtule a rozrachotily se motory. Majorova ruka se přilepila ke štítku a jeho tělo bylo vzpřímené, jako by se proměnil v bronz. Randovi ten pohled na vzpřímenou postavu majorovu hluboce utkvěl v paměti. Rozuměl majorovu cítění. Vzdával čest těm, kteří se snad nevrátí a kteří ve válečné bouři zapadnou v naprosté zapomnutí. Hlavou mu prošla vzpomínka na gladiátorský pozdrav: „Zdráv buď, císaři, na smrt jdoucí tě pozdravují!“ Ale zahnal tu myšlenku s pohoršením, protože chápal, jak něco obvyklého je obětovati život v tomto boji, kde se rozhodovalo o lepší příští lidstva. Konečně musil upjati veškerou svou pozornost k letu. Na nic nemyslit, to je nejdůležitější, protože jen dokonalý souzvuk nervů a svalů vedle dokonalého stroje dělal z letce letce dobrého. Pět letadel pomalu se od sebe odpoutávalo, až dosáhlo předepsaného rozstupu. Randa letěl jako třetí, a tedy ve středu. Uvědomil si to, až když dosáhl francouzských linií. Neznepokojilo ho to však, třebaš věděl, že ho Němci budou pokládati za velitele. Jen kdyby se na něho přilepili. Ulehčil by ostatním, že by mohli snáze proklouznouti a provést se zdarem nařízený průzkum. Dole štěkala rychle za sebou děla a několik bílých obláček, ale daleko stranou a ve výši, ukazovalo, jak Němci nepřesně míří. Přelétl však již německou linii a uviděl před sebou hluboké zalesněné údolí, jímž se vinula řeka, po jejímž břehu běžela železnice a bílá stuha silnice. Randa, rychle rozhodnut, se spustil z výše tisíce metrů docela nízko do údolí. Usmíval se při tom studeně. Nebylo to poprvé, co se uchýlil k tomuto triku.

Lesnaté stráně ho zakryly očím všech mimo údolí a rachot motoru, odrážejí se a měně se v úzkém údolí, mohl snadno zmýliti Němce. Letěl tak téměř čtvrt hodiny, když údolí se pojednou rozšířilo, a místo aby se mu stalo úkrytem, mohlo se státi snadno pastí. Musil nahoru. Nešel však víc, než bylo nutno, aby měl rozběh pro případný boj. To, co viděl dole před sebou, upoutalo zcela jeho pozornost. Zprávy informační služby nelhaly o přesunech materiálu a záloh. V širokém údolí se křižovaly železnice a tři silnice, všechny mířící k frontě. Silnice byly pokryty dlouhou řadou nákladních automobilů a mezi nimi rachotila děla. Po stranách silnic vyčkávaly semknuté řady vojáků. Deset kilometrů, dvacet kilometrů, a stále týž obraz. Randa již otáčel, když jeho pohled zachytil tři body napravo a tři body nalevo. Již rozeznal šedý nátěr jednoho z letadel, jež předhonoilo ostatní o několik set metrů. Voering — blesklo Randovi hlavou!

Hmátl po řízení a zvedl prudce stroj. Byl spokojen sám se sebou, protože v něm byl jen klid, ač věděl, že ho očekává perná čtvrt hodinka. Stroj stoupal znatelně rychleji než stroj Němců. Dobrá známka. Na chvíli byl v pokušení, aby se pustil do otevřeného zápasu, ale ten nápad přemohl v něm voják. Nešlo nyní o to, aby sestřelil Voeringa, armádní velitelství potřebovalo zprávy a s těmi musil doletět. Ostře se uhnul stranou, vydávaje se v nebezpečí ztráty rychlosti, ale jeho manévr se zdařil.

První skupinu Němců přeletěl, a nežli obrátili stroje, byl před nimi téměř kilometr. Těch tří, kteří byli napravo, se neobával. Nepočítaly s jeho obratem, totiž drzostí, že půjde přímo vstříc jejich druhům nalevo a pak jim unikne, a opozdili se značně.

Vracel se cestou, kterou přiletěl. Zase nízko, cítil uspokojení, protože údolí na některých místech se zužovalo v hotovou průrvu, ne širší jak sto metrů. Němci jistě se neodvážili letěti za ním v sevřeném útvaru a každý pohyb jejich a změna kursu okrádaly je o drahocenné vteřiny, jež šly k jeho dobru. Přímo proti sobě měl pět strojů a nebylo pochyby, že jsou to stroje německé. V jejich čele letěl šedý stroj, jiný šedý stroj. Mýlil se tedy, Voeringa měl před sebou a nikoli za sebou. Číhal na něho, až se bude vraceti. Pomalu začal přidávati a stoupati. Pět Němců donutil k tomu, aby následovali jeho příkladu. Když byl jen sto padesát metrů proti prvnímu stroji, z něhož vyšlehl plamen, pustil se, převrátiv stroj, odvážným letem střemhlav dolů. Německé stroje přelétly, ale v příštích vteřinách měl je zase na sobě. Věděl, že by musel tento manévr opakovati nejméně desetkrát a vystavovati se při tom kulometům. Rozhodl se proto pro něco jiného.

Ne nadarmo o něm říkali na sočské frontě, že je šíleně odvážný. Rozjel se na plný plyn proti skupině tří německých letounů a dostihl jich, nadlétaje je pouze o padesát metrů. Tam zvrátil kormidlo a sklouzl po křídle. Jeho kulomet však v příštím okamžiku vychrlil ze sebe celou smršť kulek. Střílel čelem proti šedému letounu, který se opozdil o zlomek vteřiny a to se mu stalo osudným. Dostal nejméně padesát kulek, jak Randa odhadl, šedý stroj se zakymácel a klouzal k zemi, podivně manévruje. Pilot podle všeho byl v bezvědomí a stačil mu čas jen vyříditi kormidla.

Jeho překvapující obrat, který ho přivedl před německé letouny, poskytl mu ještě další výhody. Proklouzl mezi zbylými letadly a zapjav na plný plyn, přelétl v minutě frontu německou i francouzskou, aby po pěti minutách přistal. Na louce nespatriil však ani jediného letadla a srdce se mu sevřelo úzkostí, když si vzpomněl na své druhy, kteří před dvěma hodinami s ním startovali. Letěli snad dále než on, nebo mohli býti zaskočeni přesilou.

Stejnou otázku mu dal major Le Grande, sotva vystoupil z letadla.

„Nevím, majore, neviděl jsem ani jediného od chvíle, kdy jsem se spustil do hlubokého údolí, které mně zakrylo obzor.“

Majorova tvář byla zachmuřena. „To znamená, že jste se vrátil sám. Ostatních čtyř se ztěžka dočkáme. Budou-li nepřátelé slušní, vydají nám jejich těla, ale v to nemůžeme doufati. A jak jste vy proklouzl?“

V otázce majorově zazněla nedůvěra, jež se Randy hluboce dotkla. Přemohl však sebe a věčně vypravoval o průběhu svého letu. Major ho mlčky poslouchal, ale v jeho očích plovla stále silnější údiv.

„Říkáte, že jste sundal Voeringa?“

„Nevím, byl-li to právě on, ale popis letadla Voeringova se hodil na ono, které jsem napolovic prostřílel. Nedovedu pochopit, že ten chlapík neshořel. Ač se to mohlo státi až na zemi. Nemohl jsem se ohlížet, protože jsem měl na mysli, abych se dostal co nejrychleji sem se zprávou, pro kterou jsme byli vysláni.“

Major chtěl něco říci, ale zarazil se a zadíval se k východnímu obzoru. Ukázalo se tam letadlo, které se rychle blížilo. Ale v jeho letu bylo něco, co majora i Randu udivovalo.

„Vypadá to, jako by pilot chvílemi omdlával,“ zabručel Randa a major vážně pokývl. „Kdopak to je? Hauser. Přece z toho vyvázl. Tři zapíšeme do listiny ztrát. Je to smutná četba, poručíku, věřte mi, s dnešními třemi je to sto sedm mladých životů.“

Mezitím letadlo přešlo do klouzavého letu, otočivši se proti větru. Přistalo však tvrdě a Randa měl na okamžik strach, jak se dotklo křídlem země, že provede kotrmelec, ale pak se vyrovnalo a zastavilo. Nikdo však z něho nevyšel. Randa se rozběhl k aparátu a major za ním. Pochopili, proč Hauser nemohl ani vyhlédnouti. Seděl na svém sedadle zkroucen, bílý jako křída, v hlubokém bezvědomí. Randa ho odpoutal a zvednuv ho jako dítě, podal jej majorovi. Ten jej lehce složil na zemi a pokleknuv, naklonil se nad bezvládně ležícím tělem a pozoroval je s mučivou úzkostí.

„Vůle mu stačila, poručíku, až sem. Padl do hlubokého bezvědomí v tom okamžiku, kdy se kola podvozku dotkla pevné země. A je to chlapec, a vypadá jako slečinka!“

Randa ho však poslouchal téměř zlostně.

„Není kdy na slova. Vezměte ho a doneseme ho někam, kde bychom ho mohli prohlédnouti.“

Z hangáru však již vyběhli dva vojáci s nosítky.

„Kdy zde může býti lékař?“ zeptal se nervózně Randa, když v kanceláři stáhli z bezvědomého Hausera kombinézu.

Ukázal se ošklivý průstřel plic. Kromě tohoto těžkého poranění byl Hauser prostřelen ještě na dvou místech. Na levé ruce v zápěstí a druhá kulka mu prolétla stehnem.

„Je vidět, že dostal plný zásah, a je zázrakem, že jeho motor se nevzňal. Bude jistě důkladně navrtán. Ale čert vzal motor, jen kdyby tady byl lékař. Ty rány nejsou smrtelné, ale Hauser ztratil veliké množství krve.“

Randa, nemoha se dočkat lékaře, pustil se do ošetření Hauserových ran a prováděl to téměř odborně. Když byl hotov, otevřel Hauser oči. Díval se chvíli nechápavě, ale pak se usmál.

„Ty ses vrátil? Viděl jsem, že jsi chlapík.“

Po těch slovech zavřel oči a otevřel je až za dlouhou chvíli.

„Majore,“ promluvil podivuhodně pevně, „někdo nás zrazuje. Někdo ví o každém našem pohybu, proto jsme Eskadrou obětovaných. Říkal jsem vám to už minule, ale vy jste tomu nevěřil. A dnes to bylo tak jako posledně. Sotva jsme se dostali deset kilometrů za frontu, vyřítili se na nás Němci. Přisahám, že na nás číhali. Není přece možno, aby měli tak obrovskou převahu strojů, a co říkám, vždyť víme, že máme aparátů daleko víc než oni. Někdo nás zrazuje.“

Hauser umlkl a znovu zavřel oči. Majorova tvář vypadala jako kamenná. Randa, podívav se do ní, se zachvěl. Na chvíli se v něm probudilo hrozné podezření, že major je snad zrádcem sám, ale hned odehnal tu myšlenku, jak v očích jeho představeného se probudil takový hněv, jakého dosud neviděl. Majorovy ruce se zvolna svíraly v pěsti a znovu rozvíraly, jak přemáhal svůj cit.

„Zůstaňte u něho, poručíku,“ řekl chraptivým hlasem a odešel. Zastavil se ve dveřích.

„Tu zprávu, je-li to důležité, o níž jste se zmínil, mi oznámíte, až přijde lékař. Bude zde každou chvíli.“

Randa, osaměv s Hauserem, díval se do jeho vybledlé tváře s hlubokými kruhy pod očima. Dveře se otevřely. Ve dveřích stáli tři kamarádi letci a ptali se ho naléhavě, co je.

„Myslím, že to vydrží, kamarádi. Je to jenom ztráta krve. Ty rány, které má v sobě, ač tomu nerozumím, vypadají čistě.“

Hauser sebou pohnul.

„To se rozumí, že to vydrží,“ řekl téměř hněvivě. „Dřív než mne boš sundá do hrobu, musím vypátrat toho mizeru, který vždycky na nás poštvě, ať se hne, kam se hne, trojnásobnou přesilu. A jak jsi se dostal domů ty, že nejsi ani škrábnut? Ztratil ses mi pojednou, jako by tě pohltila země.“

„To ti povím, až budeš zdrav, nyní mlč, nechceš-li, abych ti ucpal ústa.“

Po deseti minutách zastavilo před barákem šedivé vojenské auto a z něho vyskočil lékař. Randa vstal a vyšel lékaři vstříc, aby ho krátce informoval. Předešel ho však major.

Randa zaslechl, jak major naléhavě připomíná lékaři, aby udělal všechno, co je v jeho silách, pro záchranu Hauserovu.

„Je to můj krajan, doktore, znal jsem ho jako batole. Je to hrozné. Sto sedm mladých životů za jediný rok a já je musím posílat jako na jatky.“

Lékař se tvářil unaveně.

„Udělám všechno, majore, ale jsem jen člověk. Jsem k smrti unaven. Dnes jsem operoval padesát lidí, a až se vrátím, budu operovat nových padesát. Prokletá válka!“

Doktor prošel kolem Randy, pohlédnuv na něho bez zájmu, a major, spatřiv Randu, pokývl mu, aby šel za ním. Odvedl ho k vyvrácenému stromu, ležícímu jen padesát kroků od prkenného baráku, a usednuv na kmen, ukázal Randovi vedle sebe.

„Mluvte, kamaráde. To, co jste slyšel, to je jen srdce. Velitelé by neměli mít nikdy srdce.“

Chvíli bylo ticho a pak Randa začal líčiti svou cestu.

„Říkáte, že jste byl osmdesát až sto kilometrů za frontou,“ ptal se major s úžasem.

„Odhaduji tak tu vzdálenost. Ostatně se můžeme přesvědčiti na mapě. Ale důležité je, aby štáb třetí armády se dověděl o přesunech, které německá armáda provádí v obrovitých rozměrech. Není pochyby, že Němci se pokusí co nejdříve udeřiti právě zde. Jen to, co jsem viděl, mohu odhadnouti na velmi důkladnou ofenzivu. A vyznám se v tom!“

Major se díval vážně do dálky.

„Může to býti,“ řekl pak. „Ostatně tohle je záležitosti štábu. Oznámím to tam. Buďte připraven na to, že vás třeba povolají, abyste jim opakoval to, co jste řekl mně.“

Nastalo mlčení. Major o čemsi těžce uvažoval.

„Věříte, kamaráde, tomu, co řekl Hauser? Snad z něho mluvilo blouznění. Není přece možné, aby Francouz zrazoval Francii.“

Randa se trpce usmál. Vzpomněl si na Agostiniho. I on byl Ital. Itálie mu umožnila krásný pohodlný život v týlu armády, a přece tu Itálii, ač Ital, zrazoval.

„Nevím, majore, oč vlastně jde, protože jsem zde teprve deset dní, ale i mně je to podivné, kolik letadel bylo soustředěno v tom úseku, do něhož jste nás poslal. Odhaduji jejich počet na tři letky. Opravdu, velmi podivné to je a nutí to ku přemýšlení.“

„Není to však možné!“ vykřikl téměř major. „Dispozice pro naši letku dává šéf štábu a dává je podle mého návrhu vždy v tak krátké době, aby případný špion nemohl druhou stranu uvědomiti. Je celkem pět lidí, kteří by mohli tyto dispozice prozraditi, a mezi těmi pěti jsem i já. Já, hodností nejnižší. Pak přijdou tři generálové a šéf letectva pro celou třetí armádu. Je to absurdní, je to šílené, mysliti si, že tito lidé by prozrazovali Němcům každý náš let a honili naše nejlepší hochy na smrt. Znáám je a ručím za ně svou hlavou.“

Randa na to neodpověděl, protože mu byl předmět rozmluvy nejméně trapný. Byl proto rád, že se major zvedl a pokynuv mu, odešel. Randa se díval za ním a cítil cosi jako soucit. Major šel trochu pohrben, jako by nesl na svých ramenou těžké břímě. Pravděpodobně hlodala v něm již delší dobu tatáž myšlenka, kterou nešťastný Hauser vyjádřil slovy.

Když se major ztratil, Randa se volně vracel k dřevěné skalní budově, aby si počkal na lékaře, až se bude vraceti, a zeptal se ho, co je s Hauserem. Dočkal se lékaře po deseti minutách.

„Odpusťte, doktore, ale mám Hausera rád. Vydrží?“

Lékař na něho pohlédl zvědavě a chvíli uvažoval.

„Vy jste cizinec?“

„Ano, jsem Čech.“

Lékař si cosi zabručel pro sebe, ale hned se usmál omluvně.

„Ta válka mě trochu mučí, víte. Hauser? Myslím, že to vydrží, protože je mlád. Pošlu si pro něho a udělám všechno, abych vašeho kamaráda postavil zase na nohy. Ovšem bude to trvat nějaký čas. Buďte zdrav!“

Podal Randovi ruku a vstoupiv do auta, křikl na šoféra:

„Jed! Čeká na mne aspoň padesát operací.“

Zavolal ještě na Randu, než auto se ztratilo v lese, do něhož vbíhala cesta.

Po večeri, jež se odbývala v tísnivém tichu, nikdo nemohl zapomenouti na ty tři mladé, veselé hochy, kteří ještě včera se zde smáli a žertovali a s nimiž se již nikdy nesejdou. Když major odcházel, požádal ho Randa o rozmluvu.

„Pojďte,“ řekl major a zavedl ho do své kanceláře. Tam se zadíval tázavě na Randu, čekaje, až začne sám.

„Majore, chtěl bych si ověřiti tak trochu podezření Hauserovo.“

Major pohlédl na něho nechápavě.

„A jak byste to chtěl dokázat?“ zeptal se pak.

„Dá se to provésti, majore. Chci dělat slaninu pro německé letce. Přidělte mi nějaký zdánlivě důležitý úkol a zařídíte to tak, abych dostal rozkaz pokud možno na krátkou dobu. Vyberu si ke svému letu den, až bude mlha, aby mě museli hledati. Nebude proto onen pokus zvlášť nebezpečný, a je-li Hauserovo podezření správné, dovíme se, že jde vskutku o zradu, jestliže na mne budou čekati.“

Major se díval na něho povážlivě.

„Ztratil jsem dnes tři, mohu ztratiti i vás.“

Randa se usmál.

„Říkám vám, majore, že to bude pro mne hračkou. Vyletím časně zrána a nepoletím dál jak dvacet kilometrů za frontu a poletím v mlze. Museli by míti z pekla štěstí, aby mne našli. Vyznám se již trochu ze svých dřívějších letů v té hře na schovávanou. Jen o to vás prosím, abyste se dohodl se šéfem štábu o mém úkolu tak, aby byl přesně územně vymezen.“

„Rozmyslím si to ještě,“ řekl major. „Ostatně, zítra se mnou musíte do štábu, a ať rozhodne o této věci náčelník štábu sám.“

Příštího dne jel Randa s majorem ke štábu třetí armády, který byl jen deset kilometrů daleko za letištěm v lese, v malém čistém městečku, v jehož středu pestřil se nyní již paletou podzimu rozlehlý park panského sídla, v němž se topil rokokový zámek plný kouzla, jako by Watteauovo plátno. Zámek zabralo pro sebe armádní velitelství a dovolilo, aby jeho majitel, markýz de La Vallière, si ponechal jedno z křídel. Markýz zůstal v zámku přes všechny nepříjemnosti, které přinášela válka, a nikdo ho nemohl pohnouti k tomu, aby se odstěhoval do Paříže. Byl to starý, téměř sedmdesátiletý muž, vysoké, dosud stářím neshrbené postavy, bývalý důstojník jezdecký, který jako mladík byl častým hostem v salonech císaře Napoleona III. Prodělal nešťastný Sedan a nenáviděl z té duše Němce, nemoha zapomenouti, jakou krutou porážku připravili Francii. Jeho žena, o dvacet roků mladší, zachovala si dosud mnoho ze svých dřívějších půvabů krásné zlatovlasé blondýnky. Byla původem Vlámka a markýz se s ní seznámil v Belgii, kde dlel v dobrovolném vyhnanství, když byla nastolena třetí republika.

Kromě těchto dvou v zadním křídle žila adoptivní dcera markýze de La Vallière, Hermína von Wallenrode. Na toto její jméno v městečku dávno

se však zapomnělo, protože markýz přijal Hermínu za vlastní, když jí bylo osm roků. A tak se měla státi Hermína, původem Němka, neteř zámecké paní, majitelkou nemalého bohatství rodu de La Vallière a nositelkou slavného francouzského jména.

Ze služebnictva zůstala na zámku jen část. Dvě služebné, starý komorník, komorná markýzy a kuchařka. O tomhle vypravoval major Randovi a upozorňoval ho obzvláště na Hermínu.

„Krásné děvče, poručíku, vypadá jako Markétka.“

Randa se však tvářil mrzutě, nezajímala ho adoptivní dcera markýzova, protože mu seděla v hlavě myšlenka, jež se v něm zrodila včera.

„Počkejte zde,“ řekl mu major, když vystoupili z auta. „Pošlu pro vás, až si promluví s generálem.“

Randa volně přecházel nádvořím a prohlížel si se zájmem zámecké průčelí, v němž přes zdánlivou rokokovou titěrnost byla ukázněnost a stylovost opravdového umění. Důstojníci, kteří přecházeli kolem něho, vycházejíce nebo vcházejíce do budovy, okukovali ho zvědavě a zdravili ho, spatřivše na jeho prsou rytířský řád čestné legie. Po půl hodině se objevil na schodišti portálu major a kývl na něho.

„Pojďte, domluvil jsem to již s generálem.“

Randa, vcházejíce do zámku, všiml si děvčete oblečeného v jezdeckém, jež vyšlo odkudsi od zadního traktu a mířilo pružným krokem ke koni, jež držel bělovlasý člověk.

„To je Hermína de La Vallière,“ vysvětlil mu major. „Stojí za pohled, ne?“

Hermína v té chvíli se vyšvihla na koně a pobídnuvši ho do trysku, vyjela branou do parku.

Generál, nevysoký, s krátce přistřiženými vlasy a s francouzským knírem, inteligentních očí, povstal, když major s Randou vešli do jeho pracovny. Tmavé oči se zavrtaly na chvíli do očí Randových, pak se v nich ukázal úsměv.

„Mluvili jsme o vás s majorem, poručíku. A přestože major není nakloněn vašemu nápadu, přijímám jej. I mně se v poslední době zdá, že zde není všechno v pořádku.“

„Pane generále, promiňte mé odvážnosti, ale mohl bych vědět, jakým způsobem dostává naše letka příkazy?“

Generál se usmál.

„Proč ne. Zprvu jsem je telefonoval, ale potom jsem to změnil. Volám si pana majora pokaždé k sobě a dávám mu příkaz přímo ústně. Ale proč se ptáte?“

Randa se zatvářil trochu rozpačitě.

„Rád bych přišel na kloub té věci, běží-li ovšem o špionáž. Nedovedu však po tom, co jste mi řekl, pochopiti, jak by Němci se mohli dovědět, co naše letka zamýšlí. Písemné rozkazy jsou nebezpečné.“

„Ovšem,“ pokývl generál. „Snad jste narazil, poručíku, na to pravé. Přírozeně, že váš velitel dostává vedle rozkazu ústního i rozkaz písemný. Ale

pak bych musel býti zrádcem já sám, protože ten rozkaz vyhotovuji vlastní rukou.“

V očích generálových však nebyla ironie, jak by se každý nadál, byly docela vážné.

„Škoda, že nejste důstojníkem informační služby. Ne, nelekejte se,“ zasml se, když v tváři Randově se ukázal neklid. „Neoloupím majora o jeho nejlepšího důstojníka. A potřebujeme vás na tom místě. Tedy domluveno. Dostanete rozkaz podle vašeho přání, až si budete jist sám sebou. Domluvte se o tom s majorem.“

Podal Randovi ruku, přátelsky pokývl majorovi a sedl ke stolu, naznačuje tak, že rozmluva je u konce.

Hned třetího dne po návštěvě u armádního štábu se změnilo počasí a umožnilo Randovi, aby provedl svůj plán. Odpoledne po dešti, který trval několik hodin, vystupovaly z lesů páry a halily kraj v neproniknutelnou clonu. Randa byl přesvědčen, že mlha nepadne dříve než příštího dne ku poledni, a to ještě když zesílí vítr, který vyčistí nebe. Požádal majora, aby dojel do štábu a oznámil, že zamýšlí nazítří ráno provést svůj plán, a aby si vyžádal pro něho přesné dispozice.

„Je všechno v pořádku,“ řekl mu major, když se k večeru vrátil. „Pohledte, tohle je váš úkol!“ ukázal mu mapu, již rozložil na stole. „Poletíte přes tento výběžek až k lesu, který vidíte asi dvacet kilometrů za frontou. Armádní velitelství předpokládá, že v tomto lese jsou ukryty nové baterie německé, které tam Němci dopravili v posledních dnech.“

Major se přitom usmíval. Randa však nebyl spokojen. Uvědomil si, že jde-li o špionáž či zradu, musela by být druhá strana velmi hloupá, aby si neuvědomila, že jde jenom o manévr naoko.

„Pranic se mi to nelíbí, majore. Mám vyzvědět, jsou-li v tom lese baterie, ale proboha, jak to dokáží, když je mlha a viditelnost v nejkrásnějším případě bude tak do sta metrů. Nic mně nezbyvá, než abych se modlil, aby zítra ráno bylo krásně, protože jinak, jde-li o zradu, bude zrádce upozorněn, že něco tušíme. Přece nemůže býti armádní velitelství tak hloupé, aby mě posílalo za úkolem, který je vůbec nesplnitelný.“

Major se díval na Randu překvapeně.

„Pane Bože, že mne tohle nenapadlo. Rozjedu se do štábu a vyžádám si pro vás něco jiného. Budete bombardovat onen les, místo abyste v něm slídil.“

„Jen to ne. Ví-li zrádce o tom rozkazu, snad jej poslal již na druhou stranu a pak bych se stejně nic nedověděl. Spolehněte se raději na štěstí, a já mám štěstí, majore.“

„Bude-li však krásně, bude to vyložená sebevražda, ukáže-li se vaše podezření správným.“

„Nějak si již poradím,“ řekl Randa bezstarostně. „Znám svůj stroj již dokonale a věřím mu, jako věří jezdec svému koni.“

Ráno, když Randa procitl a zaposlouchal se do tmy, zaslechl hučení lesa. Protáhl se a tiše vstal. Přistoupiv k oknu zadíval se ven. Skupina bříz, stojící

opodál budovy, skláněla se pod nárazy větru, že vypadala jako vlající praporečky. Vítr Randovi přišel vhod i nevhod. Rozehnal mlhu, ale byl velmi nebezpečným činitelem pro jeho chystaný let. Randu však ani nenapadlo, aby pro takovou malou vichřici se vzdal provedení svého plánu. Bude-li mu bojovat proti větru, nepovede se Němcům o nic lépe. Kromě toho Randa měl silnější stroj, než byly stroje německé, a tak se mohl pustit do nebezpečné hry s nadějí, že z ní vyjde jako vítěz.

Oblékl se tiše, aby neprobudil ostatní, a vyšel ven. Major na něho již čekal.

„Neodložíte let?“ otázal se ho.

„Není to možno, majore. Sám jste řekl, že onen průzkum lesíka spěchá. Oznamoval-li to ten chlapík, který se vetřel nějakým záhadným způsobem do nejtajnějšího koutu našeho štábu, na druhou stranu, bylo by Němcům nepochopitelné, proč k onomu letu nedošlo. Víte přece sám, že rozkaz je více než přízeň povětrnosti.“

Major rezignovaně přiznal, že má pravdu, a doprovodil ho k hangáru.

Když byl Randův stroj vytlačen ven, začalo svítati. Nejdříve se ukázaly neurčité obrysy maskovaných hangárů, pak okraje lesa, jenž šuměl jako rozbořená řeka, až posléze se rozbřeskl den. Pochmurný, větrný, ale dosti jasný. To již Randa seděl v aparátu a dával příkaz k natočení motoru.

„Mnoho štěstí!“ křikl za ním major, když stroj se dal do pohybu, roluje proti větru.

V minutě přelétl lesnatou stráň na západě, otočil se a zapadl ve směru, kde byla fronta. Randa, dostihnuv výše tisíce metrů, zjistil s uspokojením, že vítr ve vyšších vrstvách vzduchových je slabší a že vane pravidelně, bez záluďných nárazů. Také viditelnost byla dobrá. Viděl pod sebou kraj jako plastickou mapu v okruhu téměř třiceti kilometrů. Nemohl tudíž, číhají-li na něho Němci, jim ujít, ale nemohli také ujít oni jemu. Nad frontou začal stoupati ještě výše. Nešlo mu o souboj, který by byl pro něho sebevraždou, zaskočí-li ho snad tucet německých letců. Šlo mu jen o to, aby se přesvědčil, že Němci věděli o jeho letu a že na něho číhají. Jakmile to zjistí, ihned se vrátí, a to mu bude možno, poletí-li co možná vysoko, protože Němci, jejichž stroje měly menší stoupavost než jeho, nebudou ho moci obklopiti.

Minuta utekla, pak druhá, když vykláněje se a pátraje na obě strany, zahlédl skupinu letadel, která vyrazila odkudsi ze zalesněného údolí vlevo. Pět letadel se ukázalo zároveň napravo. Nebylo pochyby, Němci na něho čekali. Kdyby toho nebylo, jistě by se na jediné letadlo nevrhlo hned deset letců.

Randovi rovněž napadlo, že Němci snad vědí, že mají proti sobě přemohitele svého velitele a že mu chtějí důkladně splatiti. Otočil stroj a přidav plynu, spouštěl se z výše dvou tisíc metrů k frontě. Klouzavý let při naplno zapjatém motoru zvyšoval rychlost stroje téměř do závratí. Nosné plochy se chvěly, hrozíce utržením, ale Randa se spolehl úplně na svůj aparát a nezdušil motor. Přes frontu se mihl jako blesk ve výši necelých tří set metrů, nedopřav protiletadlovým oddílům, aby po něm mohli kloudně vystřeliti.

Nad francouzskými liniemi stroj vyrovnal do horizontálního letu a zamířil k letišti. Celý let nezabral více než dvacet minut, a proto byl major udiven, když ho uviděl po tak krátké době přistavat.

„Rozmyslil jste si to?“ zeptal se, když Randa přišel k němu s hlášením.

„Zjistil jsem, co jsem chtěl. Čekali jich na mě nejméně deset. Byli tak rychle nahoře, že není pochyby o tom. Víím přece, jak za normálních okolností dlouho trvá, nežli se dostaneme vzhůru. Vsadil bych krk, že měli dobře dvě hodiny před svítáním připraveny aparáty. Jednou by je to mohlo vyplatit. Snadno by se mohlo stát, že bychom se k nim podívali a pěkně rozházeli ty jejich škatule.“

Major ho přerušil.

„Povězte přesně, co jste viděl!“

Randa vylíčil svůj let s takovou barvitostí, že major měl tutéž představu, jako by letěl s ním.

„Vypadá to tak, můžeme tomu věřit, ale důkaz to není,“ řekl pak mrzutě. „Mohla to být náhoda!“

„Náhoda se, majore, neopakuje tolikrát,“ vážně odpověděl Randa. „Ale uznávám, že to důkaz není. Stačí to však, aby páni z informačního oddělení pátrali po tom lotru, který má na svědomí tolik našich dobrých kamarádů, i když nemyslím na ostatní škody, které nebyly jistě malé.“

„Postarám se o to,“ řekl major a přešel k jinému. „Zapomněl jsem vám včera něco říci. Byl to opravdu Voering, kterého jste dostal. Rozbil jste mu stroj, ale ten chlapík se přitom dostal nějakým zázrakem dolů a měl štěstí, že ho vytáhli včas, když chytil motor. Je prý pěkně zřízen. Bude trvat dlouho, nežli ho uvidíme. Stal jste se, poručíku, najednou velmi populárním a musím říci, že více na straně německé než u nás. Voering přesvědčil všechny, že se vyrovná Richthofenovi, nepředčí-li ho, a tak Němci jsou náramně zvědaví na toho, kdo ho dostal. Může se stát, že vás pozvou do skočné. Voering má přítele, jenž létá nahoře ve Flandrech a je to prý chlapík. Nebylo by to nic divného, kdyby vás ten vyzval na souboj.“

„Nepotrpím si na takové věci,“ nevrle řekl Randa, „je to nesmysl. Chce-li se někdo se mnou střetnout, ať to udělá v normálním boji. Souboje, které se rozmohly, jsou mi nesmírně protivné, protože je to vychloubačství, které nemá nic společného s hrdinstvím. Ale jsem rád, majore, že jste mě upozornil na zájem našich německých kolegů. Snad proto se jich na mne vyřítilo tolik, že mně chtěli zaplatit za Voeringa. Hned mě to napadlo. Máte pro mě nějaký rozkaz?“

„Ne, nic!“

Randa, pozdraviv, vklouzl do společné noclehárny. Přivítalo ho několik párů udivených pohledů. Nikdo z letky, kromě majora, nevěděl o jeho letu. Probudil je teprve rachot motoru.

„Kde jsi byl?“ otázalo se ho najednou pět druhů.

„Ale, na malé procházce přes frontu. Štáb si vzpomněl na takovou hloupost, a protože jsem odjížděl ještě za tmy, nechtěl jsem vás buditi.“

Když Randa procitl před jedenáctou hodinou, hlásil mu vtipálek letky poručík Coti, že na něho venku čeká nějaký seržant, který byl přidělen jako mechanik k jejich letce.

„Nedal jinak, že musí s tebou hovořit.“

Randa rychle hodil na sebe kabát a vyšel ven.

„U řasa, Pepíku, co zde děláš?“ radostně vykřikl, poznáv svého věrného kamaráda Fouska.

Fousek se vesele šklebil.

„Myslíš, že to není v pořádku, že jsem zde? Táhli jsme to od začátku spolu, a tak jsem si řekl, že by to byla ostuda, abych byl někde jinde nežli ty. Žádal jsem tak dlouho, až mi vyhověli a poslali sem. Nemusíš mi nic povídat, co jsi zde dělal, to všechno již vím, protože jsem se na všechno vyptal.“

„A kde jsi přišel k těm páskům?“ zeptal se žertovně Randa, ukázav na Fouskův rukáv.

„Myslíš, že jsem si to nezasloužil?“ naježil se Fousek. „To jsou jiní hlupáci seržanty. Byl jsem již u majora a zdá se, že je to správný chlap. Nic nemá proti tomu, abych se ujal tvého letadla. Tak to zase bude jako při starém. Jenomže tady je to nějaké horké, ale se svou šťastnou hvězdou proklouzneš všude. Člověče, já si myslím, že kdyby to bylo nutno, že by ses protlačil klíčovou dírkou. Proto se tě také držím jako klíště. Víš, sloužíš mi za jakýsi talisman.“

Za odpoledne se Fousek seznámil se všemi typy strojů, které byly v hangáru, a zvláště důkladně prolezl stroj Randův.

„To je něco jiného, kamaráde, nežli ty staré rakouské rachotiny. Jak to rychle lítá?“

„Dvě stě padesát!“

Fousek se pobožně podíval na stroj a dotkl se jemně křídelní podpěry. Vypadalo to nejinak, než jako když se dotýká milenec vlasu svého děvčete.

„Dvě stě padesát,“ vydechl, „to si dám říci. To sundáš pěknou hromádku Němců. To bych tě nesměl znát, ty starý piráte.“

„Proboha tě prosím, Pepíku, kde ses naučil tak ušlechtilě hovořit?“

„Ale to máš tak. Když nám Němci rozsekali nadobro druhý prapor, přidělili nás k Amiensu a mě strčili do české kompanie. Jsou tam správní kluci. Žádní desperáti, kteří se potloukali po Maroku a Alžíru.“

„A tam ses naučil takhle mluvit?“

Fousek pohlédl na něho zamračeně.

„A nelíbí se ti to? Jsem přece voják, a jestli řekneš, že jsem mizerný civil, pak budeš nešťastný, protože napadnouti svého nadřízeného a ve frontě k tomu, to je moc ošklivá věc.“

„Zaplať Pán Bůh, že jsi zde,“ řekl Randa teple.

Pod kostrbatým tónem Fouskovým chvělo se něco vroucího, co ho dojívalo.

„Zlatý chlapec,“ myslel si, odcházeje do kanceláře, kam ho zavolal major, vyhlédnuv z okna.

Hermína von Wallenrode

„Nechtěl byste se, poručíku, účastniti dnes malé hostiny na zámku markýze de La Vallière? Mám dvě pozvánky, které jsem dostal od náčelníka štábu.“

A když Randa se tvářil pramálo nadšeně, mluvil dál domlouvavým tónem: „Neříkejte, že nemáte na takové hlouposti kdy. Rozptýlíte se tam trochu a seznámíte se s novými dobrými hochy. Markýz pořádá vždy jednou za měsíc pro nás takovou malou domácí slavnost.“

„A vy tam budete?“

Major se zasmál. „Nu, bojíte-li se tam jít sám, tak půjdu s vámi. Ať jste v půl sedmé oblečen.“

Fousek se díval trochu udiveně na Randu, když před půl sedmou ho uviděl v parádní uniformě.

„Kam se chystáš? Člověče, to je podezřelé, to vypadá na nějaké zamílování. Příznej se.“

„Kdybys neplácal. Jdu se jednou navečeřet na porculánu a na pozlaceném stříbře.“

„Pozlacené stříbro. A budeš umět s tím jíst? Byla by to ostuda, aby si o tobě mysli, že než tě oblékli do těchto šatů, proháněl ses někde v pralese.“

Pojednou přišel však do vážného.

„To jistě jedeš na ten zámek, který jsem viděl dnes dopoledne. Pěkný zámek a pěkná zámecká slečna. Málem jsme ji přejeli i s jejím valachem. Rozčilila se a dívala se na nás, jako by nás chtěla probodnout očima. Dokonce se odvážila německy mluvit o francouzské armádě, a tak, že kdyby byla mužem, dostala by se do náramně blízkého styku s mou pěstí. Myslí si snad, že nikdo z nás německy neumí. Vyptával jsem se na tu krasavici v městečku, a ať sním svou vlastní čepici, kterou by měl nosit kuchař a ne voják, že ta holka má ráda Francouze jako pes kočku. Vždyť je to Němka.“

Randa se díval na něho s údivem.

„Pepíku, co jsi pil?“

„Vodu, a ještě k tomu mizernou vodu. Povídám ti, že je to Němka. A kovárná Němka. Promluv si trochu s lidmi v městečku a dovíš se to.“

„To jsem nevěděl,“ řekl se zřejmým překvapením Randa. „Možná že tvoje vrozená slídivost tentokrát mi podala prst k rozluštění jednoho záhadného tajemství.“

Fousek se na něho díval povážlivě.

„Jirko, řekni mi upřímně, nemáš něco s tou ženskou? Víím, že se na tebe ženské lepí, ale začít si něco s Němkou, to bys mi nesměl na oči.“

Randa se zasmál a poklepav Fouskovi na záda, pospíšil ke správní budově, z níž právě vyšel major. Po cestě se Randa nenápadně vyptával na adoptovanou dceru markýze de La Vallière. Major však toho o ní mnoho nevěděl. Potvrdil mu jen, že přišla odněkud z východního Pruska jako úplný sirotek.

„Její rodiče nebyli podle všeho bohatí, protože jsem slyšel, již ani nevím od koho, že výbavu, kterou s sebou přivezla, bylo by možno koupiti za pár

stovek. Markýza se jí ujala, protože Hermínina matka byla její sestrou, a oblíbila si ji tak, že prosadila, že markýz, který je veliký dobrák, ji adoptoval. Víím, že z toho byly nějaké mrzutosti, protože má vzdálené příbuzné, kteří se tím cítili poškozeni. Ale proč se na ni ptáte?“ otočil se pojednou k němu se šibalským úsměvem, jenž v jeho vážné tváři působil překvapivě. „Líbí se vám? Jestli ano, pak to nějak zařídím, aby o vás projevila zájem. Jste mladý a voják a život pro vás je beztoho dnes a zítra kdovíjak bude.“

Randa mlčel, protože mu nabídka majorova přišla vhod, třeba se nechtěl s Hermínou de La Vallière seznámiti tak, jak si major myslel. Cítil proti ní pudovou nedůvěru. Hermína bydlela na zámku, kde byl štáb třetí armády, byla krásná, měla postavení a měla býti dědičkou velikého majetku, to všechno mohlo hráti důležitou úlohu v očích muže, který by chtěl získat. A Randa, třeba neměl se ženami valných zkušeností, věděl, že je určitý druh žen, které dovedou udělati z mužů blázny a hnísti je ve svých rukou jako vosk. Kdyby si usmyslela dělati vyzvědačku pro Německo, nebylo by to pro ni tak obtížné jako pro někoho jiného. Fousek nikdy nemluvil naplano, a řekl-li mu, že Hermína je kovaná Němka, pak měl pro to jistě velmi závažný důvod. Mezitím auto stihlo městečko, projelo jím a vjelo na nádvoří zámku, jehož portál byl osvětlen dvěma ozdobně pracovanými svítilnami. Major však minul portál a zajel k zadnímu křídlu.

„Pojďte, povedu vás sám. Je válka a markýz de La Vallière to vede podomácku.“

Prošli spoře osvětlenou chodbou a vystoupivše po schodišti pokrytém těžkým kobercem, vstoupili do salonu, jehož dveře byly dokořán otevřeny a jenž sloužil za jakýsi předpokoj.

Major odevzdal tam bělovlasému komorníkovi svou i Randovu pozvánku a komorník se ztratil v jedněch ze dveří, vedoucích ze salonku.

„Zdá se, že jsme přišli první,“ řekl major. „Jindy bývá tady plno hovoru.“

Chtěl ještě něco říci, ale právě se otevřely dveře a vešla asi padesátiletá dáma, dosti vysoká a přes svůj věk dosud svěží. S úsměvem podala majorovi ruku k políbení. Major představil markýze — neboť ona to byla — Randu a markýza, podavši mu ruku s náznakem nedbalosti, jež se Randy nepříznivě dotkla, prohlížela si ho pozorně.

„Vy nejste Francouz?“ zeptala se.

„Ne, paní markýzo, jsem Čech.“

„Čech, Čech,“ mluvila markýza, jako by si vzpomínala. „Ale Češi jsou přece v Rakousku, nemýlím-li se,“ řekla, hledíc na něho zpytavě.

„Ano, paní markýzo. Jsme příslušníky habsburské říše, ale jsme jejími příslušníky z donucení.“

„Tak,“ řekla jen markýza a otočila se k majorovi. Vyzvala ho s laskavým úsměvem, aby šel do kuřáckého salonu, kde najde jejího muže a čtyři nebo pět pánů.

„Dnešní večer bude chudý,“ řekla s náznakem lítosti v hlase. „Většina pozvaných se omluvila. Přišli opravdu jen ti nejvěrnější a mezi nimi vy, majore.“

Randa se trochu pousmál. Vycítil, že ve stupnici oceňování markýzina je na poslední příčce společenského žebříčku. Vedle toho však měl nejasný pocit, že je markýze osobně nějak nesympatický.

V kuřáckém salonku major ho představil panu de La Vallière a čtyřem důstojníkům od štábu. Markýz i důstojníci ho přijali do svého středu s opravdovou srdečností. Zřejmě na ně udělal dojem rytířský řád čestné legie a vysoký řád italský, které se mu třpytily na prsou.

Markýz de La Vallière ho odvedl stranou, nabídnuv mu sklenku likéru a cigarety, a začal se vyptávat se zájmem na jeho letecké povolání. Když pak mu Randa několika větami osvětlil své zvláštní postavení ve francouzské armádě, díval se na něho s netajeným respektem.

„Podle toho jste čertův chlapík. Byl jsem také takový, byl, ale to již je dávno. Svlékl jsem uniformu v jednasedmdesátém roce, po tom potupném míru, který nám nadiktovali Prušáci ve Versailles. — Tak vy jste Čech? Ale to znamená, poručíku, že se nebudete moci vrátiti domů, protože by vás tam čekala šibenice nebo v nejlepším případě dlouhý žalář. Ovšem naše Francie nikdy nezapomněla na vděčnost. Nasazujete-li pro ni život, najde pro vás jistě vhodnou existenci.“

Co mluvil, otevřely se dveře a do kuřáckého salonku vešla Hermína. Byla oblečena v bílou, krajkami bohatě zdobenou toaletu, která přiléhala těsně k tělu a dávala vyniknouti její dokonale urostlé postavě. Bohatý rusý vlas měla upravený v prostý účes. Randa, dívaje se na ni, musil maně vzpomenouti na tradiční Markétky německých malířů druhého řádu.

Markýz pokývl Hermíně.

„Pojď sem, dítě, představím ti nového hrdinu.“

„Pan markýz nepřehání,“ ozval se major. „Poručík Randa plně si toho jména zaslouží. Jest zde celkem čtrnáct dní a již se mu podařil mistrovský kousek. Dostal setníka Voeringa a dostal ho za okolností, které mluví více jak hlasitě o jeho zdatnosti. Měl proti sobě pět Němců, a přece Voeringa dostal a ostatním unikl, aniž jediná německá kulka se otřela o jeho aparát.“

Hermína de La Vallière podala Randovi s úsměvem ruku, ale v tom úsměvu bylo něco chtěného, co mu nemohlo ujíti. V hloubce jejích modrých očí mohl pak Randa sledovati něco, co byl ochoten nazvati nenávistí. To něco vyšlehlo z těch očí jen na okamžik, aby bylo zakryto konvenčním zájmem. Ne, nebyl to konvenční zájem, rozhodl Randa, byl to zájem opravdový. A ještě něco. Randovi se zdálo, když Hermína vstoupila, že si ho prohlížela nějakým jiným pohledem, než jak se díváme na člověka zcela neznámého. Protože pak si byl jist, že ho nemohla viděti, byla tady jediné druhá možnost, že o něm slyšela. Slyšela však o něm od některého z důstojníků ze štábu. Mohlo to býti, ale Randovi cosi říkalo, že Hermíniny informace o něm pocházejí z jiného pramene, a neváhal onen pramen označiti jako sobě nepřátelský.

„Tak vy jste sestřelil setníka Voeringa? Podařilo se vám to asi náhodou, že ano.“

V její otázce, třebas měla zníti dokonale líbezně a lichotivě, se chvělo docela vespuďu pohrdání.

Randa se usmál. „Myslím, slečno de La Vallière, že více šťastných náhod měl na své straně Voering. Nebylo mým zvykem nikdy spoléhati na náhodu, i když věřím ve své štěstí. Spoléhám se vždy sám na sebe a to naše střetnutí s Voeringem, to byl pravidelný souboj ‚ukáž, co umíš‘, nu a já jsem ukázal Voeringovi, že umím trochu více než on. Slyšela jste konečně od pana majora, že jsem měl proti sobě Němců pět.“

Randa mluvil tímto způsobem úmyslně, po dobré úvaze. Řekl si, jestliže Hermína je z těch žen, jež fanaticky lpějí na svém původu a vidí v něm něco daleko vznešenějšího nad jakýkoli jiný původ, ztratí aspoň na okamžik masku své přetvářky a ukáže svou pravou podobu.

A Randa se nemýlil. Slova, adresovaná Voeringovi, Hermínu rozzuřila. Oči jí zčernaly a byla v nich taková nenávist, že Randa se zachvěl. Líbezná tvář, jež by mohla představovat obraz pohody a duševní rovnováhy, křečovitě se stáhla. Ale Hermína hned se ovládla a řekla s úsměvem:

„Poručíku, třebas jsem Francouzka vychováním a smýšlením, nezapomeňte, že moji rodiče byli Němci.“

Randa se uklonil a řekl omlouvavě:

„Odpusťte, to jsem nevěděl. Ostatně, proč mluvit o válce, jsou přece příjemnější předměty rozmluvy.“

„Máte pravdu,“ přisvědčila s úsměvem a ukázala mu na křeslo, stojící u okna. Randa počkal, až se posadila sama, a sedl si pak proti ní.

„Vypravujte mi něco o sobě,“ pobídla ho, provázejíc svá slova lichotivým úsměvem. „Váš život jistě byl velmi zajímavý.“

„Snad se mýlíte. Pokud se dívám nazpět na svůj život, je v něm velmi málo romantického. Ovšem, prošel jsem mnohým nebezpečím, ale takových je dnes příliš mnoho, aby to stálo za řeč.“

Randa mluvil úmyslně tak zdrženlivě, protože ho podvědomí varovalo, aby se zbytečně před Hermínou neprozrazoval. Vysledoval v jejím zájmu nějaký postranní úmysl. Na její tváři se ukázalo prchavé zklamání, ale mluvila již dále.

„Vidím, poručíku, že jsem vás posoudila nesprávně. Jste až příliš skromný. Poznávám, že jen skromnost vám brání, abyste mluvil o sobě.“

A zase se přihlásil onen výsměšný tón, se kterým se Randa srazil již dříve.

Mluvila s ním ještě asi čtvrt hodiny o tom i onom a pak s omluvným úsměvem přešla ke skupině starších důstojníků.

Byla půlnoc, když se Randa s majorem vraceli domů.

„O něco bych vás poprosil, pane majore.“

„Nu,“ řekl mu major a v tom slůvku se chvěl úsměv.

„Rád bych hovořil se šéfem štábu. Snad vám bude možno vymoci pro mne důvěrnou audienci.“

„A proč to?“ otázal se major překvapeně.

„Mám k vám důvěru, pane majore, jako k svému otci. Podezřívám Hermínu de La Vallière, že nějakým způsobem získává nejtajnější informace

a podává je na druhou stranu. Nemyslete si, že jsem se zbláznil. Zapomněli jste, že je to Němka.“

„Udělám to pro vás, ale nevím, jak pochodíte u generála,“ řekl major.

Příštího dne čekal Randa trochu nesvůj na chodbě před pracovnou šéfa štábu třetí armády.

„Generál vás očekává,“ řekl mu, když už se stával netrpělivým, generálův adjutant, který vyšel z jeho pracovny. Randa zaklepal na těžké dveře, opatřené polštářováním, aby jimi nemohl proniknouti ani nejmenší hluk, a vešed, pozdravil.

„Posaďte se,“ ukázal generál, otočiv se na židli nedaleko stolu. „Hned jak dočtu tuto zprávu, promluví si s vámi. Váš velitel mi říkal, že jde o důležitou věc,“ a pohlédl na něho tázavě.

„Dosud nevím, pane generále, ale může se to ukázat velmi závažnou věcí.“

Generál odstrčil zprávu a obrátil tvář k němu. Randa mu krátkými jasnými větami řekl všechno, co si myslel, a hlavně o tom, jakým dojmem na něho zapůsobila Hermína. Generál poslouchal udiveně.

„Zdá se mi to, poručíku, trochu romantickým. To děvče nemá zkušenosti, aby mohlo provozovat špionáž. K tak nebezpečné práci je třeba mít ocelové nervy a něco hazardního v krvi.“

„Má, pane generále, ocelové nervy, protože se dovede dokonale přetvářeti. Byla zuřivá, když jsem mluvil pohrdlivě o Voeringovi. Opuštěte, že se opovažuji říci, že vy, Francouzi, třebas jste sousedy Němců jako my, dosti dobře jich neznáte. Kdo se narodil Němcem, zůstane Němcem.“

„A co zamýšlíte?“ otázal se generál.

„Byl bych vám nesmírně zavázán, kdybyste mi pátrání v té věci svěřil. Mám přítele, který je u naší letky jako mechanik a jehož příroda vybavila přes jeho zdánlivě hloupou tvář opravdovou chytrostí. Byl bych rád, kdybyste ho mohl přibrati pro službu zde a zařídit, aby měl možnost sledovat zámeckou slečnu. Má-li Hermína de La Vallière prsty ve špionáži, a jsem přesvědčen, že o špionáž jde, pak vám dávám slovo, pane generále, že můj přítel do čtrnácti dnů ji odhalí.“

Generál se usmál. „Nu dobře. Dokáže-li to, pak má jisté důstojnické prýmký.“

Potom zmáčknu knoflík, a když vešel jeho pobočník, nařídil mu všechno potřebné, co se týkalo Fouska.

Když se Randa vrátil, vyhledal Fouska v hangáru.

„Pojď ven,“ řekl mu, „mám něco pro tebe.“

„To jsem zvědav, co to je,“ ušklíbl se po svém Fousek.

„Žádná psina, Pepíku, běží zde o mnoho a pamatuj si, že si můžeš vysloužit důstojnické prýmký. Řekl mi to dnes šéf štábu. Tak seber vtip a poslouchej. Rozuměl jsi?“ zeptal se, když skončil.

„To bych řekl. Zítřka se tam vydám a najdu již nějaký způsob, jak bych se podíval do talíře oné slečinky.“

Fousek detektivem

První dva dny Fousek opatrně otukával poměry v zámku a v městečku, neukazuje se příliš zámeckým lidem. V množství ordonancí důstojnictva a služeb se lehce ztratil, zvláště proto, že jeho široký dobrácký obličej nepřítahoval zvláště pozornost. Třetího dne večer, když se dověděl svým originálním způsobem — poslouchal pobočníka náčelníka štábu v rozmluvě s jakýmsi plukovníkem, skryt za výklenkem, kde kouřil s naprosto nevinnou tváří —, že večer se bude štáb radit o něčem velmi důležitém, přišel na nápad, který se mu zdál geniální právě svou prostotou.

Při obhlídce zadního traktu v zámku se přesvědčil, že okna Hermínina pokoje vedou do hustého stromoví, jež stínilo tuto část stavby, tvoříc divoký park, a vyhlédl si jeden z těch stromů za pozorovatelnu. Když se začala sjížděti večer auta, ze kterých vystupovali ti, kteří se měli účastniti porady, zapadl do parku, jako by se chtěl projíti, ale sotva se ztratil z očí, jež ho mohly náhodně pozorovati, přeskočil živý plot, lemující pískovou cestičku, a plížil se tmou k zadnímu traktu.

Našel svůj strom. Byl to červenolistý kanadský dub, jenž rozkládal větve až k zemi, zabíraje značné místo, a v jehož koruně mohl se člověk skrýti i ve dne.

„Nyní se ukáže, čemu jsem se v mládí naučil,“ bručel si, vesele se šklebě, když lezl korunou, až si našel místo, ze kterého viděl přímo do pokoje Hermíny. Pokoj byl osvětlen, ale okna byla zatažena záclonami. Fousek však s touto možností počítal a vzal si s sebou skvělé hranolové kukátko, které si vypůjčil od Randy.

Když je zaostřil proti oknům pokoje, který ho zajímal, mohl pozorovati, třebaš nejasně, postavu neklidně přecházející sem a tam. Fousek nepochyboval, že je to Hermína. A měl se o tom přesvědčiti hned v příští chvíli, protože stažená záclona se vyhrnula a vzápětí Hermína, otevřevši okno, vyhlédla ven.

Opatrně pátrala na všechny strany. Fousek si tiše hvízdal. „Ať jsem hlupák, jestliže Jirka nenarazil na stopu pořádné škodné,“ mluvil sám k sobě. „Jen kdyby ji napadlo, aby nestahovala záclony.“ Toto zbožné přání se Fouskovi vyplnilo jen zčásti. Hermína při stahování záclony byla zřejmě nervózní, a tak zůstala v okně jasná skulina, kterou mohl Fousek viděti právě na stůl, jeden z těch krásných uměleckých výrobků, vyrobený za Ludvíka XV. a sloužící Hermíně za sekretář. K tomu sekretáři si Hermína sedla a cosi kutila s jednou přihrádkou. Vyňala z ní něco a Fousek po chvíli zjistil, že to jsou sluchátka, jakých užívají telefonistky v centrálách. Překvapilo ho to tak, že se v něm zatajil dech a že sebou prudce pohnul, div že nespádl. Zachytil se ještě včas a vtlačil se do vidlice větví, aby měl jistou polohu a mohl se plně věnovati pozorování zrádkyně, jež cosi rychle psala na papír.

„Poznamenává si, o čem se mluví na poradě. Kdo by na tohle přišel. Jestli nedostanu metál za tenhle nápad, lézti po stromech jako veverka, pak již není na světě vděčnosti.“

Hermína trpělivě seděla u stolu celé dvě dlouhé hodiny a stejně trpělivě se krčil na větví Fousek, ač to bylo velmi nepříjemné a pronikal jím nadto citelný chlad. Posléze Hermína uklidila sluchátka a vyňala z mapy papír. Znovu psala, tentokráté však to netrvalo déle jak deset minut. Dopsavši, složila papír a vložila jej do malého váčku.

„A safra!“ hvízdal Fousek. Nebylo třeba, aby mu někdo vysvětloval, co Hermína zamýšlí. Takové váčky se zavěšovaly na hrdla poštovních holubů. Fousek měl sto chutí již slézt, ale pak se rozhodl setrvat.

Hermína, nechavši rozsvíceno, vyšla ven. Mohl ji sledovati, když šla napolo osvětlenou chodbou, jejíž okna vedla k němu, dokud se mu neztratila. Pak věnoval celou svou pozornost prejzové střeše zámku, která byla rozčleněna ozdobnými vikýři. Jeho napětí bylo tak silné, že vzrušeně dýchal. Konečně se dočkal toho, na co určitě čekal. V jednom vikýři se zatřáslo světlo, pak se vikýř tiše otevřel a vylétlo z něho něco bílého.

Fousek, spokojen sám sebou, jak byl málokdy v životě, zasunul hranolové kukátko a jal se soukati dolů. Měl pocit, jako by byl rozlámán, a trvalo chvíli, když dostihl země, než mohl jít. Došel na dvůr, uvažoval, co by měl dělati. Rozum mu říkal, aby to, co vypátral, oznámil ihned generálovi, ale vrozená opatrnost ho před tím varovala. Kdo mu mohl zaručiti, že se Hermína de La Vallière nedoví, že generál v tak pozdních hodinách nočních mluvil s docela obyčejným seržantem. Což kdyby začala větvřiti nebezpečí a zahladila po své zrádcovské práci všechny stopy.

„Bude nejlépe, když se rozběhnu k Jirkovi,“ řekl si a vyšel kolem stráží, které si ho všimly jen zběžně, do temné ulice městečka. Prošel ji šťastně, aniž si ho kdo všiml. Pustil se polní cestou, kterou před čtyřmi dny sem přišel, k letišti. Dostal se k němu utrmácen až ke třetí hodině ráno, proklínaje stráž, jež nechtěla rozuměti jeho bláznivému nápadu, aby ihned probudila poručíka Randu a majora.

Donutil vojáka hromováním, aby ho poslechl, a klesl s úlevou na dřevěné schody, vedoucí ke kanceláři. Randy se dočkal v necelých pěti minutách.

„Co se stalo, kde se tady bereš?“ otázal se překvapeně Randa, poznáv ho.

„Dej mně raději něco napít,“ zabručel Fousek. „Nic ti povídat nebudu, protože bych to musel stejně opakovat majorovi. Povídám ti, abys mi dal napít, protože umírám žízni. A zasloužil jsem si doušek něčeho dobrého, jako jsem si zasloužil důstojnické prýmký.“

„Co to plácáš?“

„Hned to pochopíš,“ řekl Fousek a rychle vstal, protože se na chodbě ozvaly rychlé kroky.

„Co je?“ ozvalo se ostře.

„Vrátil se, pane majore, seržant Fousek s velmi důležitou zprávou. Myslí, že již ví, kdo byl ten, který podával Němcům tak znamenité zprávy.“

Major pozval oba do své kanceláře a rozsvítiv, vyndal ze stolu láhev whisky a nalil tři sklenky. Fousek vypil svou sklenku s blaženým výrazem a pohlédl na majora s hlubokou vděčností.

„Mluvte, ale žádné nesmysly!“

Fousek svou kostrbatou francouzštinou, tu a tam si pomáhaje česky a německy, což Randa překládal, podrobně vypravoval o svém nápadu a co z toho vzešlo. Randa byl zřejmě nadšen, ale plukovník byl tak konsternován, že nemohl vůbec promluvit.

„Chtěl jsem to oznámiti ve štábu, pane majore, ale pak jsem si řekl, že bude lépe, když se obrátím nejdříve na vás. Nevím, co ta ženská poslala v tom váčku, který měl poštovní holub na krku, ale myslím si, že to bylo nesmírně důležité a že by bylo třeba, aby štáb byl uvědomen, že Němci vědí od a až do zet o všem, o čem se dnes radil. Jenom nechodte na tu ženskou jako na zajíce s bubnem. Kdybych já rozhodoval podle svého hloupého rozumu, tak bych Němcům s její pomocí uvařil takovou polívku, že až by jedli, ošklíbali by se jako čerti, když je v pohádkách kropili svěcenou vodou.“

Major, jemuž Randa doslovně překládal Fouskovu řeč, se trochu zasmál a poklepal Fouskovi na ramena.

„Nesliboval jsem si mnoho od poručíkova nápadu ani od vás. Musím se vám však nyní omluviti. Bože, člověče, ani nevíte, co jste pro mne udělal osobně. Již nebudu mít ten strašný dusící pocit, když posílám své hochy přes frontu na druhou stranu, že je posílám na jistou smrt a že jsem tedy svým způsobem jejich vrahem. Hermína de La Vallière!“

To slovo opakoval několikrát v nesmírném údivu.

„Ne, Hermína de La Vallière,“ přerušil ho tvrdě Randa, „Hermína von Wallenrode, to je její pravé jméno, tím zůstala, třebaš její francouzský strýc zahrnul ji péčí a bohatstvím a udělal ji svou univerzální dědičkou.“

Fousek, jemuž se chtělo spáti a jenž jen s největším namáháním přemáhal zívání, se ozval:

„Snad by bylo dobře, abyste, pane majore, zatelefonoval do štábu, že jsem zde. Byl jsem vždycky pořádný voják a nechci se dostat do vězení pro samovolné opuštění služby.“

Major se tentokrát zasmál doopravdy. Pak si všiml Fouskovy únavy a řekl mu, aby se šel vyspat.

„Ráno musíte jet s námi, protože generál bude chtít, abyste mu sám vypravoval o tom, co jste viděl.“

Fousek se nedal dvakrát pobízeti, pozdravil a hrnul se ven. Za deset minut klidně spal. Stáhl si jen boty a shodil ze sebe plášť a natáhl se jen tak oblečen na lůžko. Ráno jím Randa musil důkladně trásti, když ho v osm hodin budil.

„Vstávej, lenochu, za čtvrt hodiny odjždíme.“

Fousek vyletěl a v pěti minutách byl připraven na cestu. Měl ještě kdy se nasnídati, než předjelo před správní budovu auto, které je mělo dovézt do městečka.

„Nejsi rozrušen?“ zeptal se Fouska starostlivě Randa, když čekali na chodbě před generálovou pracovnou.

„Proč bych měl být rozrušen? Dělá mi jen starost, jestli generál nezapomene na to, co slíbil majorovi. Myslím na ty důstojnické prýmký. Nedostanu-li

je, pak se zapřísáhnou, že již nikdy v životě nebudu dělat detektiva. Nebylo to nic příjemného seděti čtyři hodiny na větvi. Jsem člověk a ne nějaký hejl.“

Fousek nemohl však pokračovati v další řeči, protože generálův pobočník je pobídl, aby vešli. Generál, když vešli, přecházel pracovním a v jeho tváři bylo zřejmé vzrušení.

„Nevymyslí si nějakou fantazii?“ ostře se zeptal Fouska.

„Řekl jsem jen to, pane generále, co jsem viděl. Nařídíte-li prohlídku pokoje té zrádné ženy, najdete v jejím sekretáři překrásný telefon a nebude nic těžkého najít vedení až do místnosti, kde se obvykle radíte. Najdete také v třetím vikýři zadního traktu zámku asi pěkný holubník a v něm ty nejlepší poštovní holuby. Ale neradím vám to, pane generále, protože já aspoň, kdybych byl na vašem místě, užil bych té ženské, než bych ji dal zastřelit nebo oběsit, k důkladnému obalamucení Němců. Není k tomu třeba velikého umění. Necháte-li ji na pokoji, aby si myslila, že je zcela bezpečná, můžete zaříditi věc tak, aby oznámila Němcům pravý opak toho, co zamýšlíte.“

Fousek mluvil svou francouzštinou, které se naučil mezi svými druhy v cizinecké legii, a tato hantýrka, kterou dosti dobře znal, působila na generála, majora a Randu rozdílně. Randa trnul, protože se obával, že důvěrný tón Fouskův generála rozzuří, major dusil stěží smích a generál, když se chvíli díval na Fouska zkoprněle, se bouřlivě rozesmál.

„Bravo, podporučíku, tahle vaše rada není právě k zahazení a buďte ujištěn, že se podle ní zařídím. A až budu potřebovati v nesnázi nějakého rádce, vzpomenu si na vás.“

To poslední řekl žertovně, ale hned nato zvažněl.

„Ať mluví česky a vy mi to překládejte, poručíku!“

Fousek svým humorným způsobem, který však byl výstižnější než kterýkoliv způsob řeči, popisoval své dobrodružství a Randa slovo za slovem jeho vyprávění překládal. Když skončil, přistoupil generál k Fouskovi a podal mu ruku.

„Děkuji vám, podporučíku. Prokázal jste Francii značnou službu a Francie vám toho nezapomene. I vám děkuji, poručíku Rando, protože nebyti vás, byli bychom zrazováni Bůh ví jak dlouho. Můj Bože, vždyť včera jsme pracovali celý plán defenzivy a ten plán je v rukou Němců. Nechci ani mysliti na to, co by se stalo, až by Němci začali útočiti podle našich dispozic. Máme málo rezerv a víme, že hlavní úder nebude veden zde, ale proti Paříži na západ. Všechny naše rezervy jsou tam a my máme k dispozici jen nejnutenější síly, schopné odraziti fingovaný útok.“

Generál přecházel pokojem, mluvě to, a ani si neuvědomoval, že prozrazuje to, co mělo zůstat tajemstvím a o čem vědělo jen málo lidí, nejvýš tucet na celém úseku fronty, dlouhém přes padesát kilometrů.

„Počkejte v městečku,“ řekl generál, když je propouštěl. „Snad vás budu ještě odpoledne potřebovati.“

Odpoledne však major přišel se zprávou, že se mohou vrátiti, cestou však jim prozradil, že bylo objeveno odposlouchací zařízení. Bylo skryto v generálově pracovně, zamontováno ve zdi, zakryto obratně tapetou

a obrazem. Byl to nejmodernější výrobek německé značky a nebylo pochyby, že ono zařízení bylo provedeno německou špionážní službou. Snad se to stalo ještě dříve, než v zámečku se ubytoval štáb. Zámek totiž hned od počátku války hostil významné velitele, kteří všichni užívali onoho pokoje, kde zařízení bylo, jako pracovnu. Prohlídka byla provedena tak tajně, že o ní vědělo jen několik lidí a na ně bylo možno úplně se spolehnouti. Generál přistoupil nejen žertem, ale doopravdy na návrh Fouskův a rozhodl se, že použije zrádkyně ke zmatení Němců. Major ještě řekl, že byly všechny dispozice pozměněny a že se to stalo tak, aby to nevyvolalo pozornost.

Uteklo čtrnáct dní. Jednoho rána bubnová palba, zasympávající v délce padesáti kilometrů francouzské linie, probudila letiště třinácté eskadry. Třebas byli všichni zvyklí na tuto pekelnou hudbu, dívali se na sebe vážně. Představovali si všechny ty hrůzy, které budou za chvíli defilovat kolem nich. Sanitní vozy, naplněné sténajícími. Mysleli také na ty, kteří dožijí svůj život v zákopech nebo před nimi, prostřeleni kulkami nebo roztrháni granáty. Pro letce každá ofenziva byla vždy nejtrapnější chvílí. Právě v době, kdy se do sebe zakusovaly armády, byli odsouzeni k nečinnosti, protože nebyla pro ně práce. Bombardování zákopů bylo tehdy ještě v plenkách, stejně útočení na postupující rezervy. Celé dvacet čtyři hodiny řvala děla na obou stranách. Pojednou přešlo to kovové, smrt chrlící peklo do ticha, rušeného jen tu a tam ojedinělými výstřely. Letiště bylo příliš daleko, aby mohli zaslechnouti štěkot kulometů. Právě když tato osudná chvíle nastala, seděli všichni důstojníci letky u snídaně.

To ticho, které děsilo venku, zračilo se ve všech očích. Každý myslil jen na jediné: nyní počíná útok. Vydrží jej kamarádi, nebo budou přesilou vytlačeni ze zákopů a hození zpět?

„Uzavírací palba,“ šeptl kdosi.

Děla se znovu rozeřvala na obou stranách. Jak Němci, tak Francouzi se snažili zabránit přílivu posil, a tak měli si svou hroznou při vybojovati jen ti, kteří zůstali mezi oběma ocelovými clonami. Neklid a nervozita byly vepsány ve všech tvářích po celé dopoledne. Všichni se naléhavě vyptávali majora, přecházejícího zachmuřeně po letišti, ví-li něco.

Teprve v poledne mohl jim major oznámit zprávu, která rozzářila všechny oči. Němci byli krvavě odrazeni a hozeni zpět. Největší radost z této zprávy měl Fousek. Fousek, který po tři dny nosil na rukávě stříbrný prýmek. Věděl, že jeho odhalení přispělo nemálo k odrazení německého útoku. Řekl mu to aspoň sám major.

Když srdce hladoví

Profesor Courbine, vyčerpán k smrti, omyl si ruce. Rozhlédl se operačním sálem, kde to páchlo jodoformem a lidskou krví. Jeho pohled se zastavil na unavené tváři sestry Reginy a v jeho očích vedle soucitu se ukázal i obdiv.

„Regino, běžte si odpočinout, vždyť jste vyčerpána tak, že sotva stojíte na nohou. Ještě se nám rozstůněte. A co bych si počal bez vás. Zvykl jsem si na vás tak při svém hrozném povolání, že byste mi opravdu chyběla. Jen si jděte lehnout, drahoušku. Máme za sebou dnes pořádnou práci. A děla hřmějí dál,“ pootočil se k oknu, jež vedlo do zahrady, kde stromy byly obaleny mladým, hedvábně hebkým listovím, které vypučelo jakoby zázrakem teprve v posledních dnech.

Otevřeným oknem vnikala vůně syrové země, ale přicházel s touto vůní zároveň i hlas války. Od kanálu La Manche až k Ardenám již po dva měsíce útočili Němci, chtějíce si vynutiti rozhodnutí stůj co stůj, než budou moci zasáhnouti do této největší bitvy světové války čerstvé síly americké a anglické. Francouzské armády, unavené a napolovic zdecimované, jen ztěžka odrážely zuřivý nápor a srdce každého Francouze se svíralo při pomyšlení, co bude v příštích dnech nebo týdnech. Od památné bitvy na Marně nebyli Němci nikdy tak blízko Paříže jako nyní.

To táhlo hlavou profesora Courbina, když poslouchal nepřetržité dunění děl a pozoroval severní obzor, zahalený mlhou. Věděl, že je to mlha umělá, způsobená detonací tisíců granátů a min. A otočil se, hlasitě si povzdechнув. Spatřiv Reginu, jež se na něho dívala důvěřivými očima jako dcera na otce, změkčil výčitku.

„Vy nemáte opravdu rozum, Regino. Považte, operujeme od rána od šesti, a kolik je nyní? Za několik minut bude pět. A to jste ještě nejedla.“

„Však vy také ne, pane profesore,“ odvětila Regina.

„Eh, což já, já jsem na to zvyklý. Zacházím už třicet let jen a jen s lidskou bolestí. Nebo vám mám poručit?“

„Již jdu,“ usmála se Regina a vyšla z operačního sálu. Nedalo jí to však, aby se nešla podívat na své milé pacienty, které téměř všechny znala, protože byla instrumentářkou profesorovou.

V každém sále, když vešla, jako by se rozsvítilo. Muži, mladí, staří, trpící, viděli v ní podle všeho obraz svého ztraceného domova. Utrpení a vyčerpání vzalo z nich hrubou lačnost, takže v ní neviděli ženu, ale dobrou a laskavou sestru, o níž každý snad snil v zákopech jako o matce či milence. Někteří na ni volali, ale mírně zavrtěla hlavou a šla dále. Tak prošla několika sály, kde se tlačili operovaní, čekající na převoz dále od fronty, a vyšla na chodbu, kde byly byty lékařů a ošetřovatelek.

Vklouzla do jednoho pokojíku, stáhla ze sebe bílý plášť, shodila čepec a natáhla se na pohovku. Přes smrtelnou únavu však nemohla usnouti. Ta hromada zmučených, rozedraných těl, která dnes viděla, ji mučila jako tolikrát již dříve. A děla hřmějí. Znovu slyšela profesorova slova, která si řekl jakoby pro sebe s bolestným údivem, v němž byla hořkost a hrůza z toho šíleného zabíjení. Spravoval všechny ty chudáky, ale devadesát procent spravoval jen proto, aby mohli po dvou, po třech měsících znovu jíti do toho pekla. Pak se její myšlenky přesmekly k domovu. Neměla již půl roku z domova zpráv a každým dnem v ní sílila starost o matku a bratra.

Ze zpráv švýcarských a jiných novin dovídala se o bídě, hotové kalvárii bídy, kterou procházel český lid.

Pak jí zsvítilo v paměti jméno, na které velmi často poslední měsíce vzpomínala. Čtla to jméno dvakrát v novinách, kdy bylo jmenováno v armádním rozkaze. Bylo to jméno Jiřího Randy. Kde asi je a je-li ještě mezi živými! Zachvěla se, pomyslivši, že by mohl být mrtev a že by ho nikdy nespatriła. Ale přemohla úzkost, jež se jí zmocnila. Tkvěla v ní neodolatelná víra, že jednou se s ním sejde a že se s ním dohovolí. Nesnažila se již zapíratí si, že je to muž, který zaclonil celý svět, a že bez něho ten svět si nedovede ani představit. Pomalu se její rty začaly usmívati. A s tím úsměvem usnula. Spala asi dvě hodiny, když byla probuzena. K panu profesorovi. Nový případ. Je to velmi těžká operace, kterou musí prováděti sám.

Rázem z ní spadla únava a ospalost. Oblékla si rychle plášť, natáhla čepček a pospíchala ztichlými chodbami k operačnímu sálu. Profesor Courbine pokývl, když vešla. „Hned zde bude. Ohlásili jeho příjezd telefonicky.“

„Kdo to je?“ zeptala se Regina.

„Kapitán Courbet, z našich nejlepších letců. Byl sestřelen, ale podařilo se mu, ač velmi těžce raněn, přeletěti německé linie a přistati za našimi základy. Uděláme pro něho, co bude možno. Mám rád ty hochy, kteří denně vyletují se smrtí za pasem.“

Na nádvoří nemocnice, stojící na konci malého šampaňského města, se ozval klakson sanitního auta a podél oken se tiše šinulo auto k hlavnímu vchodu.

Regina, stojící u okna, viděla, jak vynášejí na nosítkách cosi zastřeného bílým prostěradlem, a zachvěla se. Jiří Randa je letcem, šíleně odvážným letcem. Ale sanitní vojáci, jež doprovázel lékař, vcházelí již se svým lidským břemenem do operačního sálu.

Profesor podal lékaři ruku a pokynul mlčky vojákům vedle. Po desíti minutách ležel již kapitán Courbet na operačním stole. Byl v mdlobách a profesor se rozhodl, vyšetřiv ho, že operaci provede okamžitě.

„Spravíte ho?“ zeptal se lékař z polního lazaretu.

Profesor pokrčil rameny.

„Jsem jen člověk, milý kolego. Ale zdá se, že v tom chlapíkovi je hodně životní síly, protože jinak by byl již mezi mrtvými. Ovšem co se mne týče, buďte ujištěn, že udělám vše, co mohu. Zázraky však dělat nemohu.“

Operace zabrala, třebas byla těžká, jen něco více než půl hodiny. Profesorovy ruce se proměnily v něco zázračného, co mohl posouditi zase jen odborník.

Lékař z polního lazaretu byl naplněn hlubokým respektem a kousek toho respektu patřil i Regině. Jako by četla každou myšlenku profesorovu a sama byla lékařkou, neopozdila se nikdy v podávání nástrojů a ostatního ani o zlomek vteřiny. Nakonec profesor vpíchl kapitánovi dvě injekce a odstoupiv od něho, stáhl rukavice a jal se mýti ruce.

„Dejte ho odnést, Regino, probudí se za čtvrt hodiny. A řekněte, ať některá sestra je u něho po celou noc. Podívám se na něho po půlnoci. Zatelefonuji mezitím doktorovi Dufouovi. Má noční službu?“

„Kdybyste dovolil, pane profesore, zůstala bych u kapitána sama.“

„Vyloučeno. Zítra, pozítří a za týden čeká nás stále a stále práce, nemůžete plýtvat tedy silami. Nejste konečně ošetřovatelkou.“

„Dobře,“ řekla Regina a popřavši profesorovi dobré noci, vrátila se do svého pokojíku, zařídívši předtím to, co si profesor přál.

Kapitán Courbet byl čtyři dni mezi životem a smrtí. Ale jak profesor řekl, jeho mladé tělo zvítězilo v zápase o život a profesor pátého dne, když ho prohlédl, mohl prohlásiti, že do dvou měsíců bude zdrav.

„Ale budu mrzákem?“ zeptal se kapitán s úzkostí v očích.

„Nebudete, kapitáne. Vaše nohy byly sice zle zřízeny, protože jste dostal dvě kulky, jež byly již zploštělé, ale mohu vám zaručiti, že vás slepím tak dokonale, že za čtvrt roku nebudete ani vědět, jak jste byl prostřelen. Jen žádnou starost,“ řekl profesor s úsměvem, v němž bylo něco těšivého a podírajícího, než odešel od jeho lůžka.

Regina, která o vizitě vždy provázela profesora, zachytila obdivný pohled kapitánův, který si jí teprve nyní všiml. Usmála se na něho.

Viděla ve všech raněných jakoby bratry a zvykla si na jejich obdiv, který ji těšil, ale nevzrušoval. Po týdnu však zpozorovala, že kapitán Courbet nespouští z ní očí, kdykoli přišla do pokoje, kde ležel ještě s třemi důstojníky, a že v těch očích je něco touživého.

Mluvila s ním, jako mluvila s ostatními, laskavě a sestersky, ale když ji jednou prosil, aby zůstala u jeho lůžka, a sahal po její ruce, aby ji zadržel, uvědomila si, že s kapitánem Courbetem je to jiné než s ostatními. Setkala se sice již se stovkami lačných mužských pohledů zde a předtím v Paříži, ale dovedla svým pohledem udusiti v těch očích, jež ji hltaly, touhu, která jí byla trapná. Ale kapitán Courbet, ač mu naznačila velmi upřímně a jemně, že pro ni nemůže býti ničím jiným než mužem, který potřebuje pomoci, nepřestal žebroniti každým pohledem o cosi, co ji rozčilovalo. Aby se tomu vyhnula, přestala choditi na návštěvy pacientů vůbec.

Tak utekl duben a nad Champagní se rozevřelo léto. Bitva na západě dosud trvala, vyžadujíc nové tisíce a tisíce mrtvých a raněných na obou stranách. Kapitán Courbet v polovině května poprvé byl vynesena do zahrady, jež obklopovala nemocnici.

Regina, jež obyčejně ve chvíli oddechu se procházela zahradou, střetla se s ním a nemohla se nezastaviti, když ji prosil, a to skoro tak jako hladový žebrák prosí o kus chleba.

„Proč se mi vyhýbáte, sestro Regino?“ ptal se jí vyčítavě, když chvíli mluvil o tom, že se již těší, že nejpozději za měsíc bude moci choditi jako dříve.

„Nezapírejte,“ řekl, když popřela, že by se mu vyhýbala, vymluvivši se na nedostatek času. „Vím dobře od ostatních, že jste si našla každý den chvilku, abyste se ukázala všem, které jste pomáhala zachraňovati. Udělal jsem vám něco?“ pokračoval litostivě.

Regina byla v rozpacích. Ráda by mu řekla, že má v srdci někoho jiného a že proto jeho všechny pohledy mohou jí býti jen trapnými. Ale nemohla se k tomu odvážit, když pohlédla do jeho bolestí poznamenané tváře.

„Nebo se mě bojíte?“ otázal se, když se nedočkal odpovědi, a jeho oči se rozzářily něčím, co se jí zdálo spalovati.

„Je to s vámi těžké, kapitáne. Pochopíte, že můj čas a všechno moje patří zde všem. Nejsem zde přece tak, jako jsou mnohé, které nosí na svém plášti červený kříž. Když přišla válka, řekla jsem si, že musím býti nějak užitečná, a snažím se, pokud moje síly stačí, abych užitečná byla.“

V jejím hlase bylo něco tak opravdového a zase prostě lidského, že kapitán Courbet, který přes svou hazardní odvahu měl pověst nevalnou — byl vášnivým hráčem a od svých mladistvých let se díval na ženy jako na mužskou kořist —, pocítil k Regině opravdovou úctu. Podezíral ji až dosud, že ve svém přehánění povinnosti podobá se ženám, které přehánějí eleganci nebo které se tváří pro veřejnost ctnostnými, nábožnými nebo dobrotivými. Až dosud se nesešel ve své společnosti s hlubokou opravdovostí u ženy. Syn bohatého továrníka, který mohl rozhazovati peníze plnými rukama, přírodou nadán krásou těla a trochu cynickým vtípem, byl zajímavý pro ženy ze společnosti i pro ty, které hledal jinde. Za deset let, co pil život plným douškem, prosáklo jím něco zkaženého a nemravného, co kazilo mu oči i úsudek, zvláště co se týkalo žen. Počestnost mu byla k smíchu nebo hloupostí, duchaplnost maskou chatrného vtípu a opravdovost citu dobře sehrahou komedií. A nyní slyšel Reginu mluvit bez patetického přízvuku, prostě tak, jak se mluví o všedních věcech, o tom, že pokládala za svou povinnost pomáhati, jak její síly stačily.

„Vy jste cizinka?“ zeptal se trochu zaraženě.

„Ano, jsem Češka. Ale proč se ptáte?“

Kapitán Courbet chvíli neodpovídal, prohlížeje si ji zamyšleným pohledem.

„Jak se tak na vás dívám, Regino, zdáte se mi docela jinou ženou, než jakou jsem si kdy představoval. Jako byste byla z jiného světa. Myslí tak jako vy všechny vaše ženy?“

„Vsadila bych se, že velká většina ano. Ale není to od vás hezké, že mně lichotíte, protože tím snižujete francouzské ženy.“

„Nesnižuji. Víím jen, že málokterá dáma dokázala by býti opravdovou milosrdnou sestrou. Pane Bože, znám jich hodně. Na začátku války posedla je hysterie vlastenectví a hrnuly se o překot do nemocnic. Ale to nadšení je přešlo velmi brzy. Ptal jsem se několika, proč utekly, a dostal jsem vždy stejnou odpověď: Nemůžete přece ode mne chtít, můj drahý, abych ošetřovala nějakého čeledína a dělala věci tak hnusné.“

Kapitán Courbet se zasmál svým smíchem.

„Prosím vás, jak by mohla žena, která od rána do večera myslí na to, aby byla zajímavá, a to i tehdy, když nosí smutek po bratrovi nebo milenci, kterého zničila válka, vykonávati tak hanebné práce?“

„Lituji vás, kapitáne.“

Podíval se na ni užasle.

„Ano, lituji vás, že myslíte o ženách takto. Byly to jistě velmi špatné ženy, se kterými jste se stýkal, můžete-li tímto způsobem mluvit. Ale proč si nevzpomenete na tisíce těch žen, které nejsou dámami oblečením a styky, ale jsou hrdinkami srdce? Na ty prosté matky a manželky?“

Kapitán Courbet se díval na ni v rozpacích.

„Myslíte to doopravdy?“

„Nemluvím, kapitáne, nikdy jen proto, abych mluvila.“ Domluvivši, vzdálila se.

Od té doby se zastavovala u kapitána skoro každého dne. Vypravovali si o Paříži a v úryvcích o celém svém životě. Pověděl na sebe mnoho pravdy, ale nebyl by to Courbet, kdyby onu pravdu neupravil pro její sluch tak, aby ji zaujala jako ženu. Regina netušila, že se nevzdal své naděje, že ji získá, že volil jen jinou cestu, cestu ponenáhleho sblížení, na jejímž konci by se Regině zamotala hlava, třeba na chvíli. Ale chvíle vždy rozhodovaly v životě, to Courbet dobře věděl.

Ke konci května mohl již přecházeti, třeba o holích. A tehdy dovedl to zaříditi již tak, že se s Reginou scházel jakoby náhodou na chodbě, v zahradě nebo u nemocnice. Pomalu uplétal Reginu úsměvy, dráždivými slovíčky, zabalenými opatrně do vtipu, tváře se jako přítel, vždy si dávaje dobře pozor na oči, aby mu z nich nevyčtla, jak po ní hladoví.

Byl dokonce přesvědčen, že je poprvé v životě doopravdy zamilován, a při pomýšlení, že by ji nemohl získati jinak než sňatkem, byl ochoten se s ní oženiti. Oženiti se však bylo pro Courbeta něco velmi nepříjemného, a proto se přesvědčoval, že dojde k cíli, aniž se musí poutati.

Jednoho večera, který byl zvlášť krásný, protože fronta byla tichá a ani těžká nákladní auta nerušila mír a pohodlí, Regina se střetla s kapitánem Courbetem docela vzadu v zahradě, kde opojně voněl dokvétající jasmín a noční fialy.

„Co zde děláte tak dlouho?“ řekla mu káravě, když proti ní vystoupil z křoví, kde byla lavička.

„Snad nechcete, drahá Regino, abych se mučil na lůžku, když je tak krásný večer. Můj Bože, skoro se mi zdá, že je to tisíc let, kdy jsem cítil něco tak nevýslovně blaženého jako dnes. Člověk málem zapomíná, že je vojákem a že má za sebou deset pošpiněných roků.“

Courbetův hlas byl vemlouvavým a obtáčel přímo cizí myšlenky, jako liána obtáčí strom.

„Nesednete si vedle mne na chvíli?“

Regina mu bezmyšlenkovitě vyhověla.

„Kdyby již byl konec války,“ povzdechl si. Věděl, čím uhodit na struny jejího srdce.

„Je to hrozné, viděti tu hrůzu. Zvykl jsem si na ni sice, že si to ani neuvědomuji, až musí přijíti takový večer, jako je dnes.“

Zamlčel se a zadíval se do provoněné tmy.

„Jak by můj život vypadal jinak, Regino, kdybych se byl sešel dříve se ženou, která by se jen trochu podobala vám. Ale nikdy není pozdě. Poznal jsem vás a to budu pokládati vždy za nejkrásnější ve svém životě. Mám vás rád, Regino. No, nelekejte se,“ řekl, když sebou trhla, a vzal ji jemně za ruku. „Snažil jsem se přemoci v sobě lásku, ale bylo to marné. Jste první žena, kterou opravdově miluji, protože si jí opravdově vážím. Mohl bych se vás, Regino, na něco zeptati?“

„Ne, neptejte se,“ řekla mu rozechvěně.

„Dovedu čekat. Nezdám se vám býti dosud takovým, jak si představujete svého příštího muže, ale vynasnažil bych se, abych byl lepším. Vždyť jsem již lepším, ani sebe nepoznávám, Regino. Regino, můžete mi dáti trochu naděje?“

Jeho hlas se třásl, zmítán potlačovanou vášní. Něco z toho, co ho pálilo jako peklo, přešlo i na ni. Bylo to srdce, které dlouho se odříkalo lásky, ač láskou bylo přeplněno, a byla to krev, jež proudila nepokojně zralým tělem, jež se vzpínalo proti rozumu a proti tomu, co se nazývá počestností. Bála se promluvit, aby nepoznal, že je vzrušena, a proto mlčky vstala, aby odešla, protože cítila, že zůstane-li ještě chvíli, stane se něco, na co bude vzpomínati s hanbou.

Kapitán Courbet vyskočil a zachytil ji za ruku.

„Ne, vy nesmíte odejít, nemůžete odejít bez odpovědi.“

Jeho hlas se lámal vášní. Chtěla se mu vytrhnouti, ale jeho ruce ji prudce sevřely a přitiskly ji. Vzepjala se, ale již ji zahrnoval polibky, blábole slova, která jí vháněla krev do hlavy. Na chvíli oslábla tak, že se přestala bránit, ale smích, jenž se ozval kdesi v temnu, ji vzpamatoval. Vyvinula se mu s takovou prudkostí, že div neupadl, a prchala jako štvaná. Zvolnila chůzi, teprve když vešla do světelného pruhu, padajícího z okna lazaretu.

Můj Bože, jak mohla dovolit, aby ji líbal? Cítila se nešťastnou, protože jeho polibky pálily a mámily její myšlenky.

Vrhla se na pohovku, když vešla do svého pokojíku, a zabořila hlavu do podušky. Nechtěla na nic myslet. Ale nemohla se ubránit vzpomínce na prudké sevření Courbetových ramen a děsila se sama sebe, protože cítila, že Courbet nemůže se v ničem rovnati Randovi.

„Sestro, vážný případ, pan profesor vás volá.“

„Ano, již jdu.“

Rychle se upravila a jako pospíchala onoho dne, kdy přivezli Courbeta, tak pospíchala dnes.

„Přivezou nám vašeho krajana, Regino,“ přivítal ji profesor. „Je to hrdina, dovíte se o tom z novin a doufám pevně, že z jeho úst. Je to neuvěřitelné, co udělal.“

„Kdo to je?“ zeptala se, jako když jí hlásil, že přivezou Courbeta.

„Je to letec, kapitán Jiří Randa.“

„Můj Bože,“ vydechla a pak se s ní zatočil operační sál. Kdyby ji byl profesor nezachytil, byla by klesla na podlahu.

Vstříc smrti

„To nic není, pane profesore,“ řekla Regina s omluvným úsměvem, když ji profesor Courbine posadil na židli a vnutil do ní skleničku koňaku.

Profesor se na ni pozorně díval přes brýle.

„Je to váš známý, Regino?“

„Ano, pane profesore. Konečně, divím se vám, že jste na něho zapomněl, vždyť loni byl přece u nás v lazaretu u St. Sulpice.“

„Pravda, vidíte. Zmýlilo mě, že ten chlapík, kterého jsem spravoval, byl od cizinecké legie a dnes je kapitánem letců. Dokážete však dívat se na tu operaci? Snad by bylo lépe, kdybyste si šla odpočinout. Zavolám doktora Dufoura.“

„Ne, ne, pane profesore,“ řekla chvatně, hledíc na něho prosebně. „Zůstanu zde. Uvidíte, že se mi nezachvěje ani ruka. Vždyť je to — — —“ zarazila se však a zarděvši se, sklonila hlavu.

Profesor se dobrotivě usmál.

„Rozumím, zůstaňte tedy.“

Kapitán Randa byl raněn téměř smrtelně. Měl přelomenou nohu a ránu na hlavě, zlomeno několik žeber a průstřel plicemi. Když ho položili na operační stůl, vypadal více jako mrtvý než živý. Regina se celou svou vůlí přemáhala, když se dívala na to zbědované tělo. Ale nebylo kdy mysliti na sebe a na bolest. Profesorovy ruce se již kouzelně míhaly, spravující těžké rány. Příštího dne se však přidružila těžká horečka a Randa blouznil. Profesor, který tušil, co se v Regině děje, sám jí navrhl, aby Randu ošetřovala. A tak seděla Regina u jeho lůžka a poslouchala jeho nesouvislému povídání. Byl myšlenkami stále na frontě mezi svými kamarády, nebo mluvil zase s nějakým generálem.

Jednou, když profesor se přišel na něho podívat, jeho řeč nabyla plynulosti, že byla souvislým a logickým pásmem.

„Generále, je to pro mne příliš kruté, ani nevíte, jak je to kruté. Dáváte mi příkazy a já musím posílati ty hochy na jistou smrt. Kdykoli podpisuji rozkaz k letu, mám pocit, že podpisuji ortel smrti. Nyní jich mám poslati patnáct. Kolik se jich probije, generále? Budou-li míti štěstí, dva, tři. Ale ani jeden se nevrátí. Zprostte mě velitelství té nešťastné letky, generále. Chci býti prostým letcem, nechci vysedávat v kanceláři a mučiti se myšlenkami, vrátí-li se mi ti, jimž rozkazují, aby startovali tam, kde na ně číhá smrt. Ano, generále, vím, že to je válka, ale jsem jen člověk.“

Regině tekly slzy z očí a i profesor byl hluboce pohnut.

„Opakuje přesně to, co řekl. Stává se to při podráždění mozku. Ale hlavu vzhůru, Regino! Musíme doufat, že jeho mladý organismus vyjde z tohoto zápasu vítězně.“

A nyní se vraťme k tomu, co se událo za těch osm měsíců, co byl Randa u třinácté eskadry. Podzim a zima uplynuly v poměrném klidu, protože Němci připravovali svou poslední, nejstrašnější ofenzivu. Teprve začátkem jara se dostala letka do plné práce. A v té době byl major Le Grande povýšen

a přidělen ke štábu prvé armády. Zároveň s ním byl povýšen Randa a jako kapitán převzal po něm velitelství letky.

Vzpíral se tomu, protože tahle funkce ho nemohla nadchnouti, ale podrobil se, když sami jeho přátelé ho přemlouvali, aby jmenování přijal. Záhy však pochopil, proč major Le Grande často chodíval s tvrdou tváří, podobající se masce. Létati, to bylo něco jiného než seděti v kanceláři a dostávat namnoze neproveditelné rozkazy.

Ve štábu seděli lidé, kteří počítali s eskadrou ne jako s tolika a s tolika živými lidmi, ale s jednotkou, jež musí vykonati tu a tu funkci. Dívali se tak i na jiné zbraně. Taktickým pojmem, aby bez zachvění je posílali ke zdecimování.

A seděli ve štábu lidé, kteří ani letci nebyli, a proto si nedovedli představit hranice možností i té nejzářivější odvahy a statečnosti. Chtěli vždy více, než bylo lidsky možné.

Randa neměl možnosti opravovat jejich omyly. Slyšel vždy a stále jejich strohé rozkazování a s těžkým srdcem, vázán svou povinností a kázní, musel je opakovati proti svému přesvědčení.

„Ano, pane plukovníku, provedu onen rozkaz do poslední tečky.“

Den předtím, než byl přivezen do záložní nemocnice napolovic mrtvý, dostal rozkaz, pod nímž mu zledovělo srdce. Odpoledne byl povolán do štábu a plukovník, jenž byl velitelem pěti letek, které byly umístěny v úseku třetí armády, rozložil před ním mapu a začal mu vykládat.

„Neměl bych vám vysvětlovati nic, kapitáne, ale protože jste zvláštní patron a protože si vás vážím, povím vám, proč to je a proč to musí býti. Je vám snad známo, že našim na západě se nevede právě valně. Není divu, když již téměř čtvrt roku zběsile odráží útoky Němců, kteří vsadili všechno na jednu kartu. Hlavní štáb proto rozhodl, abychom trochu odlehčili první a druhé armádě, aby mohla nabrati dechu. Budeme útočiti, ale útok bude mít jenom tehdy význam, jestliže se nám podaří donutiti Němce, aby odvolali od Arrasu, z Artois a z Flander část svých rezerv a armád. A vaše letka, aby se tak stalo, může tomu platně přispěti.

Pohledte! Tady je Seifen, kde se rozdvouje nejdůležitější trať pro Němce. Kdyby se podařilo rozbít tento most,“ zabodl tužku do mapy, „byla by ochromena nejméně na týden německá fronta proti nám. Po silnicích nemohou absolutně z takové dálky, je to sto padesát kilometrů, včas dodat sem ani zálohy, ani materiál. A nyní si všimněte odbočky, která vede do Arden. Zde odbočuje od této trati spojka, po které by Němci mohli sem hrnouti záplaty. Musejí však bezpodmínečně vzít lidi z úseku, kde útočí, nebudou-li se chtít vystaviti nebezpečí, že jejich fronta bude zde prolomena a že je obchvátíme zleva i zprava. V každém případě při tom obchvatu byla by ztracena lotrinská armáda, protože by byla odříznuta od své operační základny a zaskočena naší armádou u Verdunu.

Snad jste porozuměl, kapitáne, že jde o tah, abychom Němcům vnutili své úmysly, ať chtějí nebo nechtějí. Prostě řečeno, aby byli donuceni oslabiti své pravé útočící křídlo. Ten most musí jít pryč a musí jít pryč i most druhý, tento.“

Zapíchl znovu tužku do mapy. Byl to most vedoucí přes Moselu na oné druhé trati, vedoucí k severozápadu.

„Vybral jsem k tomu úkolu vaši eskadru, kapitáne, protože vaši lidé jsou nejschopnější. Pošlete zítra patnáct strojů. Neprojdou všechny, ale stačí, když se k Seifenu dostanou tři. Nebylo by také na škodu, kdyby se našel někdo z těch, kteří projdou, a vyhodil do vzduchu seifenskou muniční továrnu. Zásobuje střelivem celý tento úsek až hluboko dolů. Upozorněte rovněž na linderské skladiště granátů. Máme je zakresleno zde. Přeneste si to na mapu.“

Randa si poznamenal na své mapě červeně skladiště a pak, bledý, těžce přemáhaje vzrušení, čekal, co mu ještě plukovník řekne.

„To je vše. Ostatní přenechám vám. Víím, že možno na vás vždy a ve všem spolehnouti.“

„Tedy patnáct strojů?“ zeptal se Randa a jeho hlas zněl, jako kdyby byl něčím nalomen.

„Ano, patnáct strojů. Kdybych měl možnost, hodil bych do toho ještě jednu letku, ale nemohu.“

„Patnáct strojů, odpusťte, pane plukovníku, je málo, je to sto padesát kilometrů, téměř u Rýna, patnáct strojů. Co to je? Na tenhle podnik bylo by třeba nejméně padesáti aparátů. Deset bombardovacích a čtyřicet bitevních.“

Plukovník se zamračil.

„Řekl jsem vám již, kapitáne, že vám nemohu dáti více strojů k dispozici. A rozkaz provéstí musíte. Uvědomte si to. Na jeho provedení záleží mnoho, snad ani netušíte co.“

A tehdy mu Randa řekl to, co v poblouznění opakoval na lůžku. Šel i ke generálovi, aby mu řekl totéž, ale výsledek byl strohý rozkaz a poznámka, že voják, a zvláště velitel, o rozkazu se s nikým nedohaduje.

Když se Randa vracel ze štábu, schoulen v koutu auta, vypadal jako člověk velmi znavený. Jako by zestárl o deset let. Když vystupoval z auta před svou kanceláří, rozhlédl se bolestně letištěm, na němž bylo několik strojů. Zavřel se do své kanceláře a setrval v ní téměř dvě hodiny. Když z ní vyšel, byla jeho tvář usmířená.

Prošel letištěm, prohlédl hangáry a pak si zavolal do kanceláře všechny důstojníky. Stav letky byl plný, a tak důstojníci zaplnili celou jeho kancelář.

„Kamarádi, dostal jsem příkaz, který musí býti proveden. Vezměte si mapy a poslouchajte. Rozuměli jste mi?“ otázal se, když skončil svůj výklad.

„Ano, kapitáne,“ ozvalo se sborem.

„Startujete ráno v pět. Po večeri přijdete podepsati rozkaz. A dnes mě omluvte, že nebudu s vámi večereti. Dobrou noc.“

Když důstojníci odešli, poslal pro Fouska, který zastával místo technického důstojníka u jeho letky.

„Pepíku, musím si s tebou o něčem promluvit. Dej mi však ruku, že nepovíš ani slova nikomu o tom, o čem s tebou budu hovořiti, do zítřejšího poledne. Pak ti ponechávám volnost řeči.“

Fousek se díval zneklidněně. Nelíbil se mu výraz Randovy tváře. Bylo v ní něco nesmírně smutného, a přece uklidněného.

„K čertu, co se mu jen stalo?“ říkal si, podáváje mu ruku na slib.

„Dostal jsem, Pepíku, dnes rozkaz, abych poslal patnáct strojů až k Seifenu. Je to u Rýna, tedy téměř v srdci Německa. Je to nesmysl, protože to bude zázrak, jestliže se dostane jediný stroj až tam.“ Na chvíli se zamlčel. „Patnáct strojů nemá naděje, rozumím trochu našemu řemeslu, buďto padesát — nebo jeden.“

Ve Fouskovi se zatajil dech a neodvažoval se zeptati, protože to, co mu blesklo hlavou, naplnilo ho zděšením.

„Ano, Pepíku,“ vážně pokývl Randa, „rozhodl jsem se, že poletím sám. Snad je to sebevražda, ale na to nemyslím. Rozkaz musí být proveden, a bude proveden. Lépe, když padne jeden, než aby zahynulo patnáct. Připravíš mi stroj. Nezapomeň však na dostatečnou zásobu pohonných látek. Netvař se tak pohřebně,“ pokusil se o úsměv.

Nastalo ticho. Po chvíli to mlčení přerušil Randa sám.

„Kdyby se snad, Pepíku, stalo, že bych se nevrátil, buď tak hodný a vyříd tam u nás doma, až budeš zase v Čechách, že to jinak nešlo. No, najdeš už slova, kterými bys to pověděl mamince.“

Fouskovi to cukalo v koutcích rtů a jeho oči se leskly nějak podivně.

„Jsi zatracený šílenec,“ vybuchl, aby zakryl své vzrušení. „Chceš-li se zabít, pak to můžeš udělat pohodlnějším způsobem nežli takhle.“

„O tom nemluv. Nikdo na světě mě nemůže odvrátiti od tohoto rozhodnutí. Není to konečně rozhodnutí nějakého desperáta. Nikdy jsem se, Pepíku, nechlubil, ale ty dobře víš, že nikdo z těch, kterým jsem velitelem, se mi nemůže jako letci zdaleka vyrovnat. Mám větší naději, že se vrátím, a budu-li státi při mně štěstí, vrátím se. Mám promyšlený svůj plán do všech podrobností a doufám, že se mi podaří Němce oklamati. Nenapadne je, že by někdo byl tak drzý, aby se pustil až k Seifenu. Až proletím padesát, šedesát kilometrů, budu již napolovic v bezpečí. Tanec začne teprve tehdy, až se objevím nad Seifenem a začnu spouštět bomby. A bych nezapomněl, zavěs jich osm a zaříd to tak, aby nikdo neměl velké oči. Můžeš říci, že vyletím s eskadrou. Letadlo mi pak připrav na čtvrtou hodinu, protože chci přesně ve čtyři startovat. To je ještě šero a pravděpodobně bude u země mlha. A ještě něco! V této obálce je rozkaz, který mění rozkaz, který jsem dneska dal. Poručím, aby všichni zůstali zde. Vráť-li se, odpovím si porušení subordinace sám. A nyní jdi, čeká na mne ještě práce.“

Podal Fouskovi ruku a ten ji křečovitě stiskl. Ohryzek se mu pohyboval jakoby v křeči. Najednou se Fousek rychle otočil a vyšel tak spěšně, že to vypadalo, jako by utíkal.

Dvě hodiny Randa psal. Dopis domů, na jehož obálku připsal doručiti podporučíku Fouskovi, dopis armádnímu velitelství, ve kterém vyložil, co ho donutilo, aby letěl ku provedení nesnadného úkolu sám, a třetí dopis Regině. Psal ten dopis po dlouhém váhání. Nekorespondoval si s Reginou, třebaš

jí to slíbil. Měl stále na paměti, jak se s ním loučila, všechna nesvá, a říkal si, jako si řekl již tehdy, že neviděla ráda jeho zájem o ní. Přesto však, když se snažil na ni nemyslet, cítil po celou dobu, že je mu vedle matky a otce nejdražší bytostí. Když dopsal, natáhl se na polní lůžko a ve chvíli usnul.

Železná nutnost vymýtila z něho všechny myšlenky a starosti. Věděl, že může vyhrát proti smrti, do jejíhož chrťánu jel, jenom tehdy, jestliže se bude moci plně spolehnouti na svoje nervy. Musel se proto vyspat.

O půl čtvrté ráno ho probudil Fousek. Oblékl se tiše. Natáhl přes šaty kombinézu, nasadil si kuklu a šel za Fouskem ke svému stroji, jenž se bělal v šeru před hangáry.

„Je všechno v pořádku, Pepíku?“

„Jak by nebylo,“ odpověděl Fousek sklíčeně. „Prohlédl jsem každý šroubek. Člověče, jak by nebylo všechno v pořádku aspoň v tomhle. Musíš však, Jirko?“

„Už včera jsem ti řekl, abys o tom nemluvil. Buď zdrav, a kdyby se mi stalo něco lidského, pak si říkej, že to tak musilo být. Člověk musí někdy přinést největší oběť. A děkuji ti, Pepíku, za všechno, co jsi pro mne udělal. Byl jsi věrný kamarád. Ještě jednou, buď zdrav.“

Podal Fouskovi obě ruce, pak je rychle vytrhl z Fouskova železného stisku a rychle vystoupil do stroje.

„Natoč motor!“

Než motor zabouřil, řekl Fousek nalomeným hlasem:

„Vrať se, Jirko, pamatuj, co bych si tady bez tebe počal. Byl bych jako ztracen.“

„Dobře, vynasnažím se,“ řekl Randa již vesele.

Stroj se hnul, rozlétl se po rovné louce, odlepil se od ní a stoupal mlhou k západu. Randa se rozhodl vystoupiti na území francouzském pokud možno co nejvýše a přeletěti tak francouzské i německé linie. Poněvadž téměř bez přestání se ozývaly výstřely z děl a jistě byly v práci i kulometry, mohl předpokládati, že rachot jeho motoru se ztratí v tom hluku.

Když dosáhl výše podle svého odhadu asi půl třetího tisíce metrů, otočil stroj do přímého západního kursu. Na zemi ležela hustá mlha, ve které tu a tam vykukovaly jen zalesněné vrcholky kopců. Spoléhal však na svůj pud, který ho tolikrát dříve již dovedl vždy tam, kam chtěl. Sluchem si ověřil, že přelétl frontu, a zvedl letadlo ještě výše. Proti němu vycházelo slunce a mlhy se řadily v pásu, klesajícím do údolí. Jedním údolím, tak jako letěl na svém prvním průzkumném letu, chtěl se dát vésti. Asi deset kilometrů za frontou zastavil motor a obratně manévroval při stále prodlužovaném klouzavém letu. Na tohle spoléhal, protože odhadl, že proletí úplně tiše dvacet kilometrů a dostane se tak do týlu německé armády, za německé letky. Až zapne motor, Němci si pomyslí, že jde o jejich stroj. Jeho plán zdál se dařiti. Měl za sebou již osmdesát kilometrů a z výše dvou tisíc metrů, ať se díval jakkoli kolem sebe, nemohl zahlédnouti jediný stroj. Již se ukázalo hluboké údolí Moseley. Přelétl přes ně, pak přes horskou bariéru a pod sebou uviděl úzké údolí,

jímž protékala říčka, lesknoucí se v ranních paprscích slunce jako růžová stuha. Provedl téměř již na polovinu svůj odvážný plán. Údolí mělo se po třiceti kilometrech rozšířit, aby udělalo místo pro kotlinu, kde byl Seifen a nejdůležitější křižovatka dráhy na této straně, na níž byla z větší části odvislá německá fronta. Byl si již jist, že provede svůj úkol aspoň v tomto bodě. Letě údolím jen padesát metrů nad zemí, blížil se každou vteřinou k mostu, který měl vyhodit. A již jej uviděl. Byl to most ocelové konstrukce a stál na něm právě dlouhý vlak. Přidusil motor a spustil se ještě níže. Do řevu motoru pronikl úzkostný hvizd lokomotivy, z níž vyrazil oblak páry. Randa spustil bombu a vyhlédl ven. Bomba dopadla mezi dva vagony. Rozlehl se výbuch a hned v příštím okamžiku, kdy již Randa prudce stoupal, otevřelo se na mostě hotové peklo. Byl to muniční vlak a jeden vagon explodoval za druhým. Mostní konstrukce se lámala, jako kdyby byla ze zápalek. Randa viděl, když již letěl k městu, že se zřítily i oba mostní pilíře. Trať byla přerušena a bude trvat několik dní, než bude na ní zahájen aspoň provizorní provoz.

Seifenská muniční továrna řvala několika sirénami zoufale o pomoc. Ale Randa byl již nad rozsáhlým blokem továrních budov, ze kterých se tyčily k nebi komíny. Jedna bomba, druhá. První prorazila skleněnou střechu ústředního bloku a stejně tak i druhá našla svůj cíl. V příštím okamžiku měl Randa dojem, že se rozevřel pod ním kráter sopky. Nesmírný gejzír ohně a dýmu spolu s ohromným rachotem naplnil údolí. Komíny sebou zatřásly, naklonily se a řítily se k zemi jako podseknuté stromy.

Obletěl továrnu ještě jednou, chladný a nelitující, a pak zamířil k severozápadu. Musel ještě k Mosele, pokusit se rozbořit most, o němž se zmiňoval plukovník. Nyní však bude mít za sebou zděšení a divokou nenávist. Nepochyboval, že telefony a telegrafy roznesly již zprávu o jeho ničivém díle do etapy, a musel býti připraven, že se každou chvíli srazí s německými letci, kteří se jistě vynasnaží zaplatiti mu olovem.

Znovu se přehoupl přes horskou bariéru a před ním se zaleskla Mosela. Siréna ho vítala na každém kilometru. Spustil se k mostu, ale musel se třikrát vrátiti, než se mu podařilo zasáhnouti jej. Účinek byl dokonalý. Bomba dopadla právě do místa, kde byl hlavní svorník mostní konstrukce, a celý most se s rachotem zřítíl do řeky. V této chvíli vzpomněl si na linderské skladiště granátů. Bylo patnáct kilometrů k jihu. Snad mu ještě stačí čas. Dosud ho nenašli. Vědí o něm, ale jeho stálé měnění směru Němce mate. V prostoru širokém sto kilometrů a stejně tak hlubokém musí zatáhnouti důkladnou síť. A tato síť nebude moci býti tak hustá, aby v ní nenašel místa, kterým by pronikl.

Zelený les, který nic nenapovídal o tom, že je v něm ukryto na statisíce granátů, byl již pod ním. Tři, čtyři nízké budovy a kopečky, které z jeho výše vypadaly jako hroby. Pustil poslední dvě bomby a zakroužil nad lesem. Podařilo se. Tichý les se proměnil v tlamu pekla. Zahlédl, jak se kácejí stromy, stojící nejbliž skladišti. Ale neměl kdy pozorovati výsledek své práce. Musel vstoupit a přímo k severu. Věděl, že cesta zpět ke třetí armádě je mu uzavřena. Mohl spoléhat jen na štěstí a na lest. Vnikal stále dále do německého území,

protože fronta se táhla k severozápadu, kdežto jeho kurs byl téměř severní. Věděl však dobře, proč to dělá. A přestože měl pravděpodobnost jedna k deseti, že se zachrání, byl klidný. Přesvědčil se, když byl již padesát kilometrů od Linderského lesa, kolik má benzinu. Byl spokojen. Mohl mu vystačiti ještě na půl druhé hodiny a za tu dobu buďto bude mrtvý, nebo mezi svými.

Když se dotkl jižního cípu Belgie, obrátil se na jihozápad, protože se chtěl protlouci přes linie druhé armády, rozložené na mírných vršcích Champagne. Deset, dvacet, padesát, sto kilometrů, a již viděl před sebou dlouhé hady nákladních aut a pochodujících řad, plazících se po silnicích. Ale zahlédl rovněž několik bodů na nebi. Zprvu bylo jich pět, ale pak se zdálo, jako by obloha byla přímo tečkována. Měl proti sobě nejméně třicet Němců. Zřejmě ho nechtěli za žádnou cenu pustiti na druhou stranu.

„Bude to pěkná tlačenička,“ usklíbl se. „Kdyby měli rozum, poslali by na mne tři nebo čtyři. Takhle si budou navzájem překážet.“

Přidal plyn a pomalu zvedal stroj výš a výš. Už kolikrát se přesvědčil, že německé stroje se nemohou vyrovnati jeho stroji právě v tomto směru, a kromě toho potřeboval prostoru pro kličkování, které ho mohlo zachrániti. Nejnebezpečnější mu byla skupina pěti letadel, roztažená v širokém vějíři, jež byla přímo před ním. Ostatních příliš mnoho nedbal, protože odhadl vzdálenost do průsečíku, kde se měly křížovati jejich dráhy s jeho. A věřil, že oním nebezpečným místem proletí nejméně o pět nebo deset vteřin dříve. Rozhodl se proto prorazit těmi pěti, protože nemohl ztratiti ani vteřiny. Na manévrování zůstane mu vždycky čas, až tento pokus selže.

Zapjal motor na plné obrátky a spouštěl se ponenáhlym sestupem, vyvinuv tak nejvyšší možnou rychlost. Němci však prohlédli jeho úmysl a jejich vějíř se srazil. Dva letěli mu vstříc a tři šli nad něho. Nemohl dělati nic, nechtě se opozditi, než letěti přímo. Jediná minuta mohla mu přivésti na krk tak ohromnou přesilu, že by neměl ani jiskřičky naděje na vyvážnutí. Z obou německých letadel vyšlehl oheň. Zlomil kormidlo prudce dolů, aby ihned obrátil. Byl to velmi odvážný manévr, ale přivedl ho pod německé stroje. Rychlost, jakou letěl, vzala jednomu Němci z křídel vzduch a letadlo se propadlo. Když padalo, spustil do něho plnou salvu a prchal dál. K frontě neměl dále jak dvacet kilometrů a ty mohl proletěti v necelých pěti minutách. Již byl jist, že unikl, když se na obou stranách ukázalo po pěti letadlech. Vynořila se odkudsi ze zalesněných údolí a zastupovala mu cestu. Randa nikdy nemohl říci, když si vzpomínal na těch pár minut, které rozhodovaly každou vteřinou o jeho bytí či nebytí, jak se německými letadly probil. Věděl jen, že tři Němce sestřelil a že sám byl raněn. Krev ho hřála na levé ruce, mokvala mu pod kombinézou na prsou, stékala mu po noze. Letěl jako ve snách, ale řídil letadlo přesně jako dokonalý stroj.

Zraněn unikal šesti pronásledovatelům, pouštěje se svým nenapodobitelným způsobem po křídle, vystupuje a obraceje stroj. Pak zahlédl obláčky praskajících granátů a jako z nesmírné dálky slyšel výstřely děl. To byla fronta. To byla poslední jasná představa, již měl, protože plný zásah

nepřátelských kulometů kovově bubnoval na jeho aparát. Něco ho šlehlo do kyčle a něco udeřilo do hlavy. Chtělo se mu zavřítí oči, ale něco, co bylo silnější než sama smrt, poručilo těm očím, vytřeštěným a skelným, aby se dívaly. Bezvzládné ruce byly donuceny, aby provedly poslední pohyb. Klouzal k zemi, cítě nesnesitelné vedro. V příští chvíli podvozek se dotkl země, letadlo se zakymácelo, narazilo na cosi, skočilo jako dravec celých deset metrů dopředu, pak se naklonilo, ozval se praskot a stroj se zastavil. Jedno křídlo bylo uraženo o hromadu vyhozenou granátem. A stroj byl nakloněn téměř o devadesát stupňů.

Randa se v podvědomí odpoutal od svého sedadla a vypadl na zemi. Posledními silami odlezl od letadla dvacet kroků, kde ho obestřela tma. Byl to život sám, který ho zachránil. Žár hořícího letadla nutil svaly ku poslednímu vypětí. Po deseti minutách se k němu doplížili čtyři francouzští vojáci, kteří měli osazený druhý zákop, a ukryli se s ním do vyhozeného trychtýře, aby přečkali zběsilou palbu Němců.

Málokdy se stávalo, aby se na frontě střílelo na ztroskotavšího letce. Podle všeho Němci byli šílení vztekem a chtěli zničit trosky člověka stůj co stůj. Teprve po čtyřech hodinách dovlékli francouzští vojáci Randu do druhé linie, odkud byl dopraven na převaziště a odtud do polního lazaretu. První jeho slova, když se probral z hlubokých mdlob, překvapila francouzského lékaře.

„Doktore, telefonujte štábu třetí armády, že úkol, který dostala třináctá eskadra, jest splněn na sto procent.“

„Dobře, dobře,“ chlácholil ho lékař, opatruje prozatímně jeho rány.

„Ne, není dobře,“ šeptal Randa. „Je to nesmírně důležité, je to důležitější než tahle vaše práce. Štáb se podle toho zařídí. Musíte to udělati, protože jinak berete na sebe nesmírnou odpovědnost. Telefonujte ihned na nejbližší velitelství, a to se postará, aby má zpráva došla. Telefonujte, že jsem vyhodil do povětří oba mosty, muniční továrnu v Seifenu a skladiště granátů v Linderském lese. Víím, co mluvím, doktore, nejsem blázen. Jděte, probůh, nestůjte zde.“

Lékař po krátkém váhání se rozhodl, že splní Randovu žádost. Telefonoval velitelství divize. Sotva však řekl několik slov, ozvalo se na druhém konci drátu kvapně: „Počkejte, předám sluchátko generálovi.“

Lékař se díval na vypravování Randovo již docela jinak. A když generálovi tlumočil to, co od Randy slyšel, přejel mu téměř mráz po zádech, když si pomyslně, že by byl pokládal Randovo vypravování za blouznění.

„Můj Bože, člověče,“ křičel generál zřejmě rozrušen, „ta zpráva má cenu plné, čerstvé divize, ne-li armádního sboru. Ihned to oznámím.“

Lékař dostal ještě od divizionáře příkaz, aby neprodleně dopravil Randu do nejbližší nemocnice s důtklivým doporučením, aby, bude-li to jen v lidských silách, byl zachován při životě. A tak se stalo, že Randa, protože nejbližší nemocnice byla v městě Ch., již spravoval profesor Courbine, se setkal s Reginou.

„Přeji vám štěstí, Regino“

Plných deset dní se zmítal Randa v horečkách, blouzně o domově, o italské frontě, o zákopech u Arrasu a o své milované letce. Regina vysedávala u něho ve dne i v noci, odpočívajíc jen několik hodin denně. Kapitán Courbet, jenž dobře znal Randu podle jména a na jehož slávu žárlil, že by někdo byl nad něho, pochopil brzy z nevšedního zájmu Reginina, že Randa je pro ni více než krajan. Přesvědčil se o tom, když se s ní sešel na zahradě, kam si Regina vyšla po tom, když jí profesor řekl, že má opravdovou naději v záchranu Randovu.

„Nechci vás vidět, kapitáne,“ ostře mu řekla Regina, když začal mluvit o onom osudném večeru. „A máte-li v sobě trochu slušnosti, vyhnete se mi. Nejlépe byste udělal, kdybyste požádal profesora Courbina, aby vás přeložil do Paříže. Neuděláte-li to vy, musím to udělati sama.“

Tvář Courbetova se stáhla a oči mu zahořely nebezpečným ohněm. Byl již přesvědčen, že Reginu získal a že stačí si s ní promluvit, aby bylo zahlázeno všechno to, co se v ní dělo. Slyše tahle slova, byl téměř omráčen. Pak se ho zmocnila zuřivost a jen jeho schopnost sebeovládání to byla, která mu umožnila, aby odpověděl Regině klidně, setřev ze své tváře všechny stopy toho, co v něm vřelo.

„Řekl jsem vám, Regino, že vás miluji, a jsem přesvědčen, že milujete i vy mne. Kdybyste mne nemilovala, pak byste mě nevyháněla. Ten Randa, to je váš snoubenec?“

„Nedotýkejte se ho, předčí vás jako letec i jako muž. Ani za tisíc let byste mu nedorostl po pás.“

Courbeta znovu přepadla zuřivost, ale přemohl ji. Tedy milenec. Ale láska není věčná. Milenci a milenky se střídají.

„Jsem přesvědčen, že ve své poctivosti,“ a usmál se, „se kajete z toho, co se mezi námi přihodilo. Stydíte se hrozně, že jste porušila slib, stydíte se, že jste mne líbala, ale zeptejte se svého srdce, a to vám poví, že vám to říká jenom rozum a hloupé předsudky, kdežto vaše nádherné tělo vzpomíná na mne. Než odejdete, chci vám připomenouti, že se vás nevzdávám a že se vás nevzdám.“

Regina na něho pohlédla s úzkostí a zároveň s pohrdáním a odešla.

Profesor Courbine se nemýlil ve svém předpokladu. Randa, když opadly horečky, se vracel k životu. Ráno druhého dne po rozmluvě Reginy s Courbetem vrátilo se mu plné vědomí. Díval se, rozevřev oči, udiveně kolem dokola malého nemocničního pokoje, který mu přidělil profesor Courbine. Pak jeho pohled se svezl k Regině, jež ho pozorovala téměř bez dechu. Na celou minutu se ponořily do sebe jejich oči. Regininy byly plné soucitu, obdivu a lásky a Randovy pak nedůvěřivosti. Zvedl ruku, jako by chtěl přetrít si oči, myslil, že ho šálí zrak.

„Ano, jsem to já. Nepoznáváte mne?“ otázala se Regina, sehnuvší se k němu, když zavřel oči a po chvíli je znovu otevřel.

„Regina,“ šeptal Randa a jeho rty se zachvěly úsměvem.

„Psal jsem vám, než jsem se vydal na tu cestu. Vzpomněl jsem si na vás. Chovala jste se ke mně tak pěkně, a tak jsem si myslel, abych vám přál štěstí, jehož si plně zasloužíte. Víte, Regino, nemyslel jsem, že se z té cesty vrátím.“ Zavřel oči a setrval tak asi pět minut. Pak začal mluvit dál.

„Neměl byste snad mluvit, Jiří,“ řekla mu starostlivě. „Namáhá vás to.“

„Och ne, myslím, že už jsem napolovic zdrav. Ale bylo to se mnou zlé. Zase ta nešťastná hlava. Vlastně šťastná, protože již podruhé mě do ní škrábla pořádně kulka, ale přece jsem zde. Jsem tomu rád, Regino, že jsem letěl. Jinak by bývali museli moji chlapci a ti měli naději na úspěch, která se rovnala nule. Že jsem z toho se dostal, tomu vděčím své dobré hvězdě.“

V Regině se zatajil dech. „Jak se jmenuje ta hvězda?“ naladila žertovně, ale srdce se jí svíralo.

„Hvězda, nic než hvězda. Víte, Regino, tohle jsem si vymyslel. Ale ta hvězda mohla se jmenovati také maminka. Slíbil jsem jí, že se vrátím, a pokaždé, když musím do tlačence, si to říkám. Maminka jistě se za mne modlí. Modlila se aspoň v těch posledních chvílích, když mi stroj hořel a já byl více již mrtvý než živý. Byl to zázrak, že jsem ho nerozbil, a ještě větší, že jsem měl, třebaš jsem nevěděl o sobě, tolik sil, abych se odplazil od hořících trosek.“

Od toho dne pozvolna pokračovalo Randovo pozdravování. Rozbitý kyčel a přelomená žebra srostly. Zajizvila se rána na hlavě, zacelila na noze a přestala boleti v plicích.

Jednoho dne, když Regina odešla spat po probdělé noci, navštívil Randu kapitán Courbet. Randa ho přijal nedůvěřivě. Něco se nechtělo mu líbiti v Courbetově úsměvu a v jeho očích. Cítil, že Courbet nepřichází jen jako přítel, ale protože byl letcem jako on, podal mu přátelsky ruku.

„Byl bych vás navštívil již dříve, ale nechtěl jsem vás obtěžovati. Nyní však, když odjíždím na zotavenou do Biarritzu, řekl jsem si, že je mou povinností, abych stiskl ruku kamarádovi ve zbrani a nejstatečnějšímu letci francouzské armády. Jsem Courbet, jistě jste o mně slyšel. Umím něco, ale vám se nevyrovnám. Víím do nejmenšího detailu o všem, co se týká té vaší nešťastné eskadry, jež má číslo třináct. Víím také, že až do doby, pokud jste nepřevzal její velení, nesla právem název Eskadra obětovaných. Mám ještě jiný důvod k této návštěvě než touhu seznámiti se s vámi. Jde o Reginu.“

Randovy oči znehybněly, ale jinak nemohl Courbet vysledovati z tváře Randovy nic jiného. „Poslouchám vás, kapitáne Courbete,“ řekl tiše Randa. „Nebo se mám ptáti?“

„Ne, snad —“ usmál se Courbet. „Nejdříve mi však dovolu, abych se na něco zeptal já. Máte slib Reginin? Ale upřímně. Dávám vám slovo, že jestliže mezi vámi je něco takového, půjdu vám z cesty.“

Randa odpověděl až po chvíli. Něco ho nutkalo, aby kapitánu Courbetovi řekl, že není ochoten hovořiti o tomto předmětu, ale jeho smysl pro správnou hru ho donutil mu říci pravdu.

„Nic — mezi námi není, kapitáne, Regina je volná.“

„To jsem chtěl slyšeti,“ usmál se spokojeně Courbet.

„A nyní já mám otázku. Je něco mezi vámi vážného? Nasvědčuje tomu, že jste za mnou přišel. Jinak bych vás pokládal, kapitáne Courbete, za darebáka. Nejde o nás, ale jde o ni. Odpovězte mi proto tak, jak jsem odpověděl já vám. A vezměte na vědomí, že přelháni by se vám nevyplatilo.“

Z Courbetovy tváře se vytratila na chvíli krev, sanice mu vystoupily znatelně, ale pak vyrovnal svou tvář, že ta změna zdála se prchavým, jen zdánlivým obrazem, a řekl nesmírně důstojně:

„Máte pravdu, kapitáne Rando, když již tak musíme spolu hovořiti. Neodvážil bych se přijíti k vám, kdybych neměl k tomu práva.“

Randa zavřel oči, protože si nepřál, aby mu Courbet, jímž opovrhoval ne proto, že byl jeho šťastnějším sokem, ale že podvědomě cítil jeho vnitřní zkaženost, nevyčetl z nich bolest, jež prostupovala celou jeho bytost. Nebyla to ani bolest pro to, že Regina dala přednost Courbetovi, vždyť si uvědomoval, že jí nikdy nenaznačil, že by pro něho mohla něco znamenati více než sestra nebo dobrý kamarád, ale proto, že Regina s tímto člověkem mluvila o jeho lásce k ní. Mluvila, aniž jí řekl, že ji má rád. Přemohl však trpkost a otevřev oči, řekl vyrovnaným hlasem:

„Myslím, že jsme se domluvili.“

Courbet se zvedl a nerozhodně vztáhl pravici. Byl asi připraven, že Randa mu odmítne podati ruku, ale ten ruku stiskl a řekl několik zdvořilostních konvenčních vět. Courbet dvě hodiny nato odjel, dokonale uspokojen svým nápadem uvést Randu v omyl. Nenapadlo ho, že se dopustil podlosti, a i kdyby přišla k němu ta myšlenka, byl by opovržlivě mávl rukou, protože byl přesvědčen, že každý prostředek, který vede k získání ženy, jež se mu zalíbila, je dobrý a dovolený. Když Regina odpoledne nastoupila u Randy službu, nemohla ho ani poznati.

„Co se vám stalo?“ zeptala se úzkostně.

„Ale nic,“ odpověděl, uhýbaje jejím očím.

„Ne, nepovídejte, Jiří, něco se vám stalo, čtu vám to z očí. Nepovíte mi to?“

Randa dlouho mlčel, než promluvil: „Regino, nemám práva se vás ptáti, ale chci míti jistotu. Stalo se něco mezi vámi a Courbetem?“

Regina místo odpovědi sklonila hlavu a Randa viděl, jak jí vystupuje pomalu krev do tváří. Ruměncem po chvíli byl vystřídán bledostí.

„Mlčeti, to je také odpověď,“ řekl Randa hořce.

Reginina hlava se sklonila ještě hlouběji a její ruce, sepjaté v klíně, křečovitě se stiskly, jako by zoufalou prosbou. Byla omráčena faktem, že Randa ví o oné nešťastné slabé chvílce, kdy ji zaskočilo lačnické srdce. Nikdo jiný nemohl mu to říci než Courbet sám. A Bůh ví, co mu řekl. A bude-li se zapřísahat, bude-li ho přesvědčovat, nepomůže to, protože Randa, to není Courbet. Randa s upřímností, poctivostí a opravdovostí. Nejstrašnější však pro ni bylo, že teprve nyní si uvědomila, že ji Randa má rád, že ji miloval již v Paříži a že snad jen to, že byla dědičkou velikého dvorce a že on byl vojákem, který

mohl býti zmrzačen, zavíralo mu ústa, aby jí neřekl, že ji má rád. Rozpomínala se na dvě či tři rozmluvy z jeho pobytu v Paříži, kdy jí prohlásil, že poctivý muž, třeba válka nutí každého daleko naléhavěji než jindy, aby měl někoho, kdo by ho ujišťoval, že ho má rád, a tak si vykupoval vědomí, že dosud je člověkem, nemá se vázati a nemá se zvlášt na někoho vázati, protože nebyla by to počestná hra.

Regina byla zoufalá, protože vyčtla z jeho hořkosti, která ji protkla jako dýka, že svou důvěřivostí a neopatrností snad ztratila největší štěstí, jakého mohla dosíci. Jak nenáviděla Courbeta. Teprve nyní objevil se před ní jeho pravý obraz. Nesvědomitý a bezectný člověk, který ze msty, že ho odmítla, nakapal do Randova nitra jedu.

Randa zavřel oči a tvářil se, jako by usínal. Regina, která pochopila, že chce býti sám, tiše vstala a vyšla ven.

Odpoledne před pátou hodinou dočkal se Randa návštěvy, které by se byl méně nadál než smrti. Uslyšel nejdříve rozčilený hovor na chodbě, téměř křik, pak poznal hlas jemu tak drahý právě v této chvíli, kdy se cítil osudem zrazen — Fousek.

Regina něco Fouskovi vykládala, do toho se mísil rozčilený hlas doktora Dufoura, ale Fousek tvrdohlavě trval na svém.

„Nemůžete tam jít!“ křičel doktor Dufoure. „Je to teprve týden, co je bez horeček. Potřebuje absolutní klid!“

„Absolutní klid,“ opovržlivě mluvil Fousek. „Tomuhle říkáte klid, když tady křičíte?! Dávno už je vzhůru, spal-li, a konečně, mne uvidí rád. Jen se ho zeptejte. Jděte a povězte mu, že je zde Fousek. Nevzal jsem si přece dovolenou a nejel jsem sem celý den a celou noc, abyste mi řekli: ‚Těšilo nás, pane, přijďte za týden.‘“

Doktor Dufoure se dal asi přesvědčiti Fouskovou rozhodností a nahlédl do Randova pokoje, otevřev tiše.

„Jen ho sem pusťte, doktore,“ řekl Randa. „je to můj nejlepší kamarád. Pojď dál, Pepíku!“ křikl česky na chodbu.

A již se hrnul do nemocničního pokojíku Fousek. V ruce měl kytici a přes loket se mu houpalo několik balíčků. Položil kytici mlčky na stůl a stejně tak balíčky, nespouštěje při té práci očí z Randy. V jeho tváři bylo něco měkkého a koutky rtů se mu chvěly. Aniž dbal toho, že se na něho dívají doktor a Regina — Regina s údivem, protože byla překvapena, že Fousek je Čech —, přisedl Fousek k Randovu lůžku. Stále mlčel. Teprve když jakoby nesměle pohládl Randovu ruku, vydrala se mu z úst slova. Byla chraptivá, ale přitom podbarvena podivuhodnou něhou.

„Tak mě tady máš, Jirko. Nedalo mi to. Jak jsem se dověděl, že ležíš tady — a to bylo před třemi dny —, rozběhl jsem se k samotnému náčelníku štábu, abych si od něho vyžebal dovolenou k návštěvě. Myslel jsem si, že mne vyhodí, protože tam u nás, jak jistě víš, je pořádně horko, ale místo toho mi poklepal na rameno a řekl: ‚To se mi líbí, zaslouží si toho, aby tři- náctá letka poslala tam někoho, který by mu stiskl ruku. Stiskněte mu ruku

zároveň i za mne a vyřídíte mu ode mne pozdrav.' Povídal ještě, že se máš co nejdříve uzdravit a že až budeš moci běhat s vlastním pohonem, vezme si tě ke štábu. Dostaneš jistě, Jirko, nějaký ukrutánský metál a majorství tě nemine. No, vypadáš zrovna pěkně, jako bledule, ale na tvém místě být jiný, tak nad ním již pučela tráva. Jak vidím, pěkně tě zřídili. Ale vidíš, zapomněl bych, že tě všichni chlapci pozdravují. Sebrali mezi sebou půl druhého tisíce franků, abych ti koupil zlatou cigártašku. I ten poslední voják od letky si sáhl hluboko do kapsy. A co kdybys viděl tu radost, když jsme se dověděli v noci po tvém odletu, když jsme tě už vůbec nečekali a chodili všichni jako zařezaní, tu radost!"

Fousek to vše vypravoval jedním dechem a jedním přízvukem, který chytil Randu za srdce.

„Děkuji ti, Pepíku!“ řekl měkce, „a to se rozumí, že poděkuješ všem hochům. Hned jak se budu moci pustiti do fronty, poděkuji jim sám. A tak vidíš, dostal jsem se z toho.“

„Protože máš z pekla štěstí, jinak si to nedovedu vysvětlit. Víím, že jsi tam udělal hroznou paseku a že tě hledalo na dvě stě německých strojů. Mluví se o tom na naší frontě ještě dnes, třebaš tam není o jinou zábavu nouze. Víš, že naši kluci dobyli první a druhou linii a že se tam usadili tak pevně, že Němci již týden se marně snaží je tamodtud dostat? Ale byl to den, Jirko! Hned, jak jsi odletěl, bylo mi tak, jako bych se díval do tvého otevřeného hrobu. Do jedenácti jsem doufal, ale pak byl konec. Víš, ten konec jsem četl z očí každého, koho jsem potkal.“

„Nevíš, co říkali u štábu?“ zeptal se Randa.

„Plukovník láteřil a pověřil prozatímním vedením letky poručíka Lamberse. Tomu nařídil, aby celá letka vyletěla podle již daného rozkazu příštího dne. Bylo po třinácté eskadře, kdyby nepřišla do štábu tvá zpráva, že jsi provedl ten nemožný úkol. Pane, to bys měl vidět plukovníka! Byl jsem u štábu hned druhý den, a protože ví, že jsme kamarádi, zavolal si mne. Neřád se rozplýval jako máslo na plotně. Taky tě pozdravuje. Dlouho však u nás nebude, protože dostane generálskou čepici. Snad na jeho místo přijde náš starý dobrý Le Grande, dej to Bůh. To je člověk, který něčemu rozumí, protože začal od píky a nevyválel si generálské lampasy u generálního štábu.“

„Pepíku, ty jsi hotový revolucionář,“ zasmál se Randa a Regině se sevřelo srdce. Fouskova řeč rozechvěla neméně silně ji jako Randu. Vycítila z ní celou vroucnost a obdivnost Fouskova přátelství a upřímnou lásku všech vojáků, ať mužstva či důstojníků, kteří měli příležitost Randu blíže poznati.

„Ale bylo mi hrozně, Jirko, víš, když ses se mnou ráno loučil a děkoval mi. Mně. Tady mě to popadlo,“ ukázal na krk, „kdybych se býval nestyděl a nechtěl ti přidělavati těžké srdce, byl bych se rozbřečel. Můžeme padnouti, zvláště ty, já to víím, ale člověk na to nemyslí, až přijde takový den, jako byl ten. To se člověk dívá opravdu zubaté do očí.“

Fousek mluvil ještě půl hodiny, ale pak doktor Dufoure rozhodně prohlásil, že se musí vzdálit a přijít až nazítří. Fousek tentokrát poslechl a vybaliv

dárky, které přinesl, políbil Randu neobratně na tvář; když odcházel, slíbil, že odpoledne druhého dne zase přijde.

„Zařídil jsem to,“ otočil se ještě ve dveřích, „aby se naši hoši dověděli, jak se ti vede. V sedm hodin, to jest za hodinu, bude mne volati náš štáb. Chceš něco vzkázat?“

„To, co jsem ti již řekl,“ povídal Randa ospalým hlasem. Rozmluva a vzrušení ho vyčerpaly tak, že na něho přicházela dřímota.

Profesor Courbine seděl ve své pracovně a četl noviny, když se ozvalo zaklepání.

„Dále,“ řekl mrzutě, protože nebyl rád, vyrušoval-li ho někdo v té jedné hodině ze šestnácti, co pracoval. Ale když spatřil Reginu, vyhladila se jeho tvář.

„Copak se stalo? Snad ne něco našemu statečnému kapitánu?“

Regina zavrtěla hlavou.

„Dnes již přecházel odpoledne, pane profesore, a chce nám odjeti co nejdříve do Paříže. Myslím však, že by to bylo předčasné. Aspoň podle mého rozumu neměl by odejíti dříve jak za čtrnáct dní.“

Profesor Courbine prohlížel si ji zpytavě.

„Jen ven s tím, Regino. Vidím, že máte něco na srdci.“

„Chtěla bych dovolenou, pane profesore. Dva roky jsem neměla jeden volný den.“

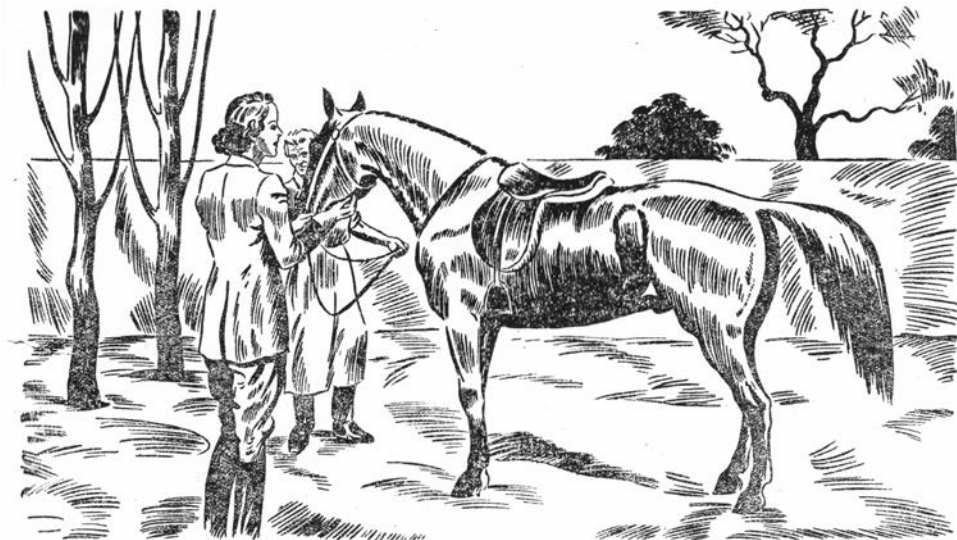
Regina mluvíc to, nedívala se na profesora.

„Hm, tak dovolenou, pravda, máte na ni právo a také ji dostanete. A kdy byste chtěla odjetí?“

„Zítřka, pane profesore!“

Profesor vstal a přešel několikrát pracovnou.

„Regino, měla byste býti ke mně upřímná, víte přece, že vás mám rád, jako byste byla mou dcerou. Něco s vámi je. Nesnažte se zapírat, pozoruji

to již skoro měsíc.“ A pak dodal vážně: „Myslím, že jste se změnila tak trochu od odjezdu kapitána Courbeta. Nu, jen se přiznejte. Máte ho ráda, Regino. Jsem starý muž a zdánlivě se nezajímám o nic než o svou vědu a o své pacienty, ale neušlo mi, že kapitán Courbet si vás předcházela. Mám-li však být upřímný, nemyslím, že by to byl vhodný muž pro vás. Známe ho trochu z vypravování. Nezměnil-li se, za mnoho nestojí. Byla by vás škoda, Regino. Kdybyste si oblíbila takového Randu, to by bylo něco jiného.“

„Nemluvte, pane profesore, o tom, prosím vás o to,“ řekla Regina prosebně a zvedla k profesorovi oči. Profesor byl v pochybách, nelesknou-li se ty oči slzami.

„Pravda, nic mi do toho není a srdce si dá těžko poroučeti. Dovolenu dostanete, budete moci odjet večerním vlakem.“

„A ještě o něco bych vás prosila, pane profesore.“

„Co budu moci udělati, to udělám.“

„Nevykládejte si to ve zlém, ale dostala jsem dnes dopis, který mne nutí, abyste mně laskavě umožnil, abych byla přeložena někam jinam. Nejrady bych šla do Nancy.“

Žádost Reginina profesora překvapila. Přešel znovu, až se zastavil před ní.

„Velice nerad vás ztratím, ale vím, že vždycky máte pro své přání nějaký dobrý důvod, proto se postarám, abyste byla přeložena v téměř postavení, jaké jste zaujímala u mne, k mému dávnému příteli Matissovi. Budete asi v Paříži o dovolené?“

„Ano, pane profesore, uchýlím se k vaší paní sestře a byla bych vám zavázána díky, kdybyste mi mohl napsat dopis pro ni, aby mne nechala po tu dobu, co budu v Paříži, ve svém ústavě.“

„Nač v ústavě?“ řekl profesor. „Odstěhujete se do jejího rodinného bytu. Já, kdybych nebyl starým mládencem, poslal bych vás k ženě. Přijďte si ráno. Budete mít všechno připraveno.“

Příštího dne odpoledne vešla Regina k Randovi nezvykle vážně.

„Přicházím se s vámi, Jiří, rozloučit!“

„Jak to?“ zeptal se překvapeně.

„Odjízím do Paříže na dovolenu a nevrátím se sem, protože nastoupím po dovolené do vojenské nemocnice v Nancy.“

„Tak do Paříže odjízdíte?“ otázal se tiše, hledě jí zpytavě do očí.

„Mylíte se, Jiří, a křivdíte mi, myslíte-li, že tam jedu, abych se sešla s kapitánem Courbetem. To, co bylo mezi námi, to nebylo nic. To byla jediná prchavá chvíle, když jsem oslábla. Člověka někdy zaskočí i vlastní srdce,“ dodala smutně. „Jsem již čtyři roky sama a sama a viděla jsem tolik neštěstí a bolesti, že jsem tím již k smrti unavena. A vy, Jiří, nespíchejte odtud. Mohl byste si uškodit.“

Měla již na rtech, že jen z toho důvodu odchází, poněvadž ví, že jestliže neodejde sama, odejde on. Ale zadržela ta slova.

„Doufám, Jiří, že se spolu ještě sejdem. Jestliže ne zde ve Francii, pak v naší osvobozené vlasti, neboť není pochyby, že Čtyřdohoda zvítězí.“

Podala mu ruku a Randa ji dlouze držel ve své dlani.
„Přeji vám štěstí, Regino,“ řekl rozechvěným hlasem.
Vyvinula ruku z jeho a rychle odcházela. U dveří se však zastavila a řekla naléhavě:

„Chraňte se, Jiří, a přijměte to místo u štábu. Udělal jste více, než byla vaše povinnost. Není také radno pokoušeti štěstí.“

Usmála se na něho a ztratila se ve dveřích.

Randa se díval na ty dveře a stále viděl její úsměv, v němž byl smutek a něco, co se dotklo jeho nervů jako elektrický proud.

„Můj Bože, kdybych se tak mýlil nebo kdyby ten darebák lhal! Bylo by mu to podobné. Podle toho, co jsem o něm slyšel od poručíka Lamberse, je to bezohledný chlap!“

V Nancy

Myšlenka, která Randu napadla, když odcházela Regina, ho již neopustila. A když ho profesor Courbine poslal po čtrnácti dnech do Paříže, snažil se setkat s Reginou. Poslal jí dopis na adresu, kterou mu řekl profesor, ale dopis mu byl vrácen s poznámkou, že Regina odjela neznámo kam. Byla to pro Randu rána, protože, jak už bývá zvykem lidí zamilovaných, si řeknou, že jestliže Reginu podezřívá neprávem, jistě byla hluboce uražena, a proto neřekla, kam odjíždí, aby jí nemohl psát. Ale téhož dne se dověděl od sestry profesora Courbina něco, co ho uvedlo v nemalý zmatek a zatvrdilo znovu proti Regině. Majitelka penzionátu povídala totiž, jak Regina pobláznila Courbeta.

„Považte, já toho chlapce přece znám, protože jsem se stýkala s jeho matkou. Měl lásek mnoho, ale Regina, to je docela něco jiného. Chodil jako studentík pod našimi okny, třebaš dvě hodiny vydržel v dešti, až se toho rozkošného dítěte dočkal. Je do ní učiněný blázen. Požádal ji o ruku. Víím to od něho. Regina se mi s tím nepochlubila. A tak, když odjela, aniž mi řekla kam, řekla jsem si, že jistě jela do Biarritzu, protože kapitán Courbet, ten blážínek, řekl jí jednou při návštěvě, že tam pojede.“

Randa toho dne pochoval bláhovou nadějí, a byl o tom přesvědčen, že je to naděje bláhová, že Reginu získá, a snažil se ji vymazati stůj co stůj ze svých vzpomínek. Nenapadlo ho to pravé, že Regina, obtěžována Courbetem, se rozhodla odjeti z Paříže, aby měla od něho pokoj. Neprchala před ním, nýbrž před Courbetem, jehož nenáviděla, přesvědčena, že se dopustil vůči ní podlosti. Dovedla si představití již, co asi Randovi řekl!

Ke konci srpna Randa byl již zdrav a cítil se svěží jako před svým zraněním. Požádal proto, aby byl přeložen k armádě v poli, a čekal netrpělivě odpověď od štábu třetí armády, jemuž byl bezprostředně podřízen. Dva dny před tím, než dostal odpověď, vzpomněl si na něho profesor Courbine dopisem, ve kterém mu oznámil, že jeho krajanka a přítelkyně Regina jest v nemocnici v Nancy. A jako kdyby osud se vysmíval Randovi, půl hodiny po přečtení toho

dopisu, když listoval ve věstníku armádním, našel tam zprávu, že kapitán Albert Courbet byl přidělen ke štábu lotrinské armády dnem 15. srpna. A štáb lotrinské armády byl v Nancy. Jak mohl pochybovati Randa o tom, co mu řekla povídavá sestra profesorova o Biarritzu? Regina je tam, kde je Courbet. Připomněl si to, co mu říkala, když se s ním loučila, a bylo mu do kousavého smíchu. Ujišťovala ho, že se mýlil, vědomě ho přelhávala. Snad počítala s tím, aby ho měla v rezervě, kdyby kapitán Courbet, známý svou přelétavostí, se jí nabažil. Randa uzavřel tuto kapitolu svého života a udělal za ní tečku. Bude lépe, když bude myslet na válku, jejíž konec nedal na sebe dlouho čekat.

Zprávy, jež docházely z front, byly pro Němce krajně nepříznivé. Byl rád, když dostal vyřízení své žádosti. Štáb třetí armády vzal na vědomí, že se vzdává své dovolené na zotavenou, a oznamoval mu, aby se neprodleně dostavil ke své letce.

Ještě téhož večera opouštěl Randa Paříž. Ke štábu dorazil krátce před večerem druhého dne, a ohlásiv se, rozjel se rovnou ke své eskadře. Nikdo ho tam nečekal. O to však byla větší radost všech, když byl poznán. Důstojníci i mužstvo se nakupili kolem něho a kdekdo mu tiskl ruku nebo se snažil se ho dotknouti. Byl dojat jak málokdy předtím a jeho srdce, které v poslední době se stávalo zahořklým, roztálo pod těmi projevy nelíčené přítulnosti a kamarádství.

U své letky však dlouho nebyl. Armádním rozkazem byl vyznamenán komandérským řádem legie, povýšen na majora a přidělen k lotrinské armádě jako velitel zvláštní letky, která byla nově zřízena. Odjížděl od třinácté eskadry, se kterou srostl za tu dobu, co u ní sloužil a jí velel, velmi nerad, již proto, že musil v Ardenách nechat Fouska.

„Pokusím se, Pepíku, dostati tě k sobě, jenom co se trochu okoukám.“

Loučení se svými podřízenými zkrátil na nejmenší míru, a stejně tak u štábu, kam byl povolán novým náčelníkem přidělených leteckých sil, plukovníkem Le Grandem, který od měsíce převzal toto velitelské místo.

„Jdete na místo, kde budete spokojen, poněvadž je to vybraná eskadra. Slouží v ní nejproslulejší letci a proti ostatním velitelům budete míti výhodu, že budete létat i sám. Nebo vás to netěší?“

„Raději bych zůstal zde, plukovníku. Zvykl jsem si na ty chlapce a stejně tak si zvykli i oni na mne. Ale co se dá dělat. Musím se přizpůsobit.“

Když vystupoval v Nancy z vlaku, napadlo ho, kdyby tak náhodou potkal Reginu. Ale odehnal tu myšlenku, poněvadž v ní cítil něco touživého. Nepodařilo se mu tedy vymazati Reginu ze svého života.

Příštího dne se ohlásil u štábu a generál, jenž byl jeho přímým představeným, mu navrhl, aby zůstal několik dní v městě.

„Mám o vás zde všechny zprávy, a tak vím, že to táhnete bez dovolené, ač jste byl dvakrát raněn. Letka má prozatím velitele a stejně nic se na frontě neděje, takže stroje zahálejí. My zde začneme ještě později, až budou Němci nahoře na nezadržitelném ústupu. Nač vrhat proti nim zbytečně síly. Náš nejvyšší velitel dobře ví, co dělá, když nás zde drží na uzdě.“

Randa nebyl jeho nabídkou nikterak nadšen, ale podřídil se, protože generál se k němu choval neobyčejně přátelsky.

Celý den věnoval krásnému čistému městu, jež bylo kdysi hlavním městem samostatného vévodství lotrinského a kde se setkal s mnohými památkami na nejoblíbenějšího vévodu Stanisława, rodem Poláka. Když se večer vracel do svého hotelu, míjel dlouhou ponurou budovu, oddělenou od ulice těžkým železným plotem. Právě když docházel k barokní bráně, vyšla z ní žena, zahalená v plášť do deště — poprchávalo totiž —, a vrazila do něho. Omluvil se jí a chtěl jít dále, když paprsek pouliční lampy padl neznámé do tváře a on ke svému nesmírnému ustrnutí poznal Reginu. Regina však poznala rovněž jeho.

„Jiří!“ vykřikla.

V tom slově bylo překvapení a radost. A již mu podávala obě ruce. Všechno, její úsměv, její pohyby byly tak přesvědčivé, že nemohl si mysliti, že hraje.

„Jiří, kde se zde berete?“ zeptala se, připojivši se k jeho boku.

„Jsem přidělen k lotrinské armádě.“

Teprve nyní si všimla jeho pásku.

„A povýšil jste.“

„Ano,“ řekl jakoby bez zájmu.

„Fousek prohlašuje, že jestliže válka potrvá dva roky, dotáhnou to nejméně na polního maršálka. Ale je to šťastná náhoda. Právě když jsem šel od pomníku Stanisława Leszczyńskiego, myslil jsem na vás.“

„Tedy jste si přeci na mě vzpomněl? Myslila jsem, že jste mě vymazal úplně z paměti.“

Randa se octl v rozpacích.

„Nemáte důvodu, abyste takhle mluvila, Regino. Ať se stane, co se stane, nikdy nezapomenu, jak jste mě pečlivě ošetřovala. Matka nebo milenka by mne neošetřovala lépe.“

Kdyby ulice byly lépe osvětleny, byl by Randa viděl, jak se Regina po těch slovech zarděla.

„Psal jsem vám, když jsem byl v lazaretě v Paříži. Profesor Courbine byl tak hodný, že mi dal vaši adresu. Ale dopis mně byl vrácen. Byla mne však navštívit vaše hostitelka, profesorova sestra.“

„A co vám vypravovala?“ zeptala se Regina nervózně.

„Ale, takové hlouposti.“

„O Courbetovi, ne?“

„Také.“

„A podle svého. Neví, že jsem odjela z Paříže jen kvůli němu, protože jsem měla jeho dotěravosti dost. Je to hrozný člověk. Myslila jsem, že jsem se ho zbavila, ale vypátral, že jsem zde, a protože má vlivné protektory, dal se přeložiti sem ke štábu. Několikrát na mne čekal, když jsem odcházela z nemocnice, ale řekla jsem mu, a posledně již formou nevybíravou, aby mi dal pokoj.“

„Ale Regino, pak nechápu,“ koktal Randa.

Regina se trochu zasmála. Byla šťastna. Ty tři měsíce, co byla sama, přemýšlela o Randovi, pitvala každý jeho pohled a došla ku přesvědčení, že jí příliš mnoho miluje, aby za ní jednou nepřišel sám. A chtěla, aby za ní přišel sám, protože neměl věřit tomu, co mu napovídal Courbet. A sotva na ni promluvil a podíval se jí do očí, cítila, že třebas se snažil zapomenouti, její přítomnost zvrátila všechny jeho úmysly. Byla šťastna a hrdá, že muž rázu Randova si ji zamiloval.

Randa se díval na ni po očku. Ten šťastný, perlivý smích ho vyvedl úplně z rovnováhy.

„Proč nemluvíte něco, Jiří?“

„Zdá se, že jste, Regino, dokonale šťastná.“

„Téměř. Dostala jsem právě dnes zprávy z domova a jsou to dobré zprávy, a pak, za týden budu již v Praze.“

Randa se zastavil.

„Ano, v Praze, kterou jsem neviděla již pět let.“

„Pojďte, Jiří, zajdeme trochu do parku. Neprší již. Musím vám mnoho a mnoho říci.“

Procházejíce se po cestičkách, chvíli hovořili o své nedávné minulosti, ale pak Regina začala o něčem, co Randu silně vzrušilo. Vypravovala mu, že již od patnáctého roku, ještě než vstoupila jako dobrovolná sestra do služeb rakouské armády, jezdívala z Paříže do Ženevy a do jiných švýcarských měst s důležitými zprávami, vyměňovanými mezi zahraničními organizacemi Čechů.

„Byla jsem nejvhodnější kurýrkou, protože kdo by podezřívával takovou žábu, jako jsem byla já.“

Randa se na ni díval s obdivem.

„Nedělala jsem to, Jiří, z nějakého mladického romantismu. Naše rodina byla vždy česká a můj tatínek nenáviděl Rakousko. A v té nenávisti vychoval mne i bratra. Bylo přirozené, že když jsem čtla hned při začátku války, že pařížští Čechové se hlásí dobrovolně do francouzské armády, řemeslníci, dělníci, živnostníci, že jsem zatoužila i já nějak pomoci Francii. Když pak padl můj otec, přidružila se k této mé touze i touha pomstít se nějak Rakousku, které mi vzalo otce. V Paříži na mne nezapomněli a před čtyřmi dny byl zde důvěrník Národní rady, aby se mne zeptal, jestli bych nechtěla jít do Čech s velmi důležitým vzkazem. Víte, v Paříži se obávají, aby se u nás doma nedopustili nějaké chyby a nezačali vyjednávat s císařem o nějaké hubené narovnání, které by však zachránilo Rakousko. Svolila jsem k tomu a pozítří odjedu.“

Randa byl znepokojen.

„Není to tak nevinné, jak si to představujete, Regino. Znáte přece naše venkovské přísloví, že když mrcha dodělává, bije kolem sebe. A tohle je špionáž.“

Regina mávla rukou.

„Nebojím se, Jiří. V nejhorším případě mohli by mne vsadit do vězení, ale to se nesmí státi, protože musím dorazit do Prahy stůj co stůj. A také tam dorazím. Uvidím maminku, uvidím náš dvůr, uvidím zahrady, které jsou

tak krásné v tomto čase. Žluté, oranžové, rudé a bronzové. Pod stromy jsou hromady vonících jablek. A pole a lesy, dým z brambořišť stoupá k nebi. A k tomu ta veliká radost, že brzy bude konec války. Kdekdo mě ujišťuje, že Němci nejpozději do vánoc budou poraženi na hlavu a vyhnáni z Francie a z Belgie.“

Randovi se z té řeči zatočila hlava. Rozpalovala ho svou vášnivostí a zase ho naplňovala smutkem. Přistihl se při myšlence, že kdyby ho měla ráda, nespíchala by tak z Nancy, když teprve dnes se setkali. Ale pak ho zavalil stud. Na co to myslí? Což nepokládal i on za nejpevnější svou povinnost vojáka, sloužícího své vlasti, ať již byl v uniformě rakouské, nebo francouzské? I ona má právo a povinnost pomoci. A nebyla by mu tak drahá, kdyby neměla odvahu k přinesení oběti.

„Neodrazuji vás, Regino, jen, proboha, buďte opatrná. Znáš ty lotry z informačního oddělení rakouské armády. Nezastavili by se před tím, že jste ženou.“

„Stejnou prosbu mám i já k vám. Šetrte se, Jiří — slíbíte mi to?“

„To je těžké. Jsem voják a musím uposlechnouti rozkazu.“

„Tomu rozumím, Jiří, ale nevrhejte se do nebezpečí. Řekla jsem vám již, že jste udělal více nežli svou povinnost. A nyní mě doprovodte domů. Obávám se, že tam bude na mne čekati Courbet.“

Randa chvíli šel po jejím boku.

„Regino,“ řekl rozechvěně a zmlkl.

Neušlo jí jeho rozrušení a pohlédla na něho se zářivým úsměvem.

„Chtěl jste mi něco říci?“

„Ano. Jistě víte, že vás mám rád.“

Docházeli k ohybu cesty, kam neproniklo ani trochu světla. Regina se zastavila a Randa proti ní.

„Ano, Regino, mám vás rád. Jistě, nemýlím-li se ovšem, máte-li mě ráda vy, mám právo věděti, co bylo mezi vámi a Courbetem.“

„Ano, máte to právo, Jiří, a povím vám to. A jako je Bůh nade mnou, věřte, že vám povím čistou pravdu. Měla jsem vás ráda, Jiří, již v Paříži, ale když jste se ke mně choval tak odmítavě, aspoň se mně to zdálo, stáhla jsem se nazpět, protože jsem se obávala, abyste mi nevyčetl z očí, jak na vás myslím. Pak jste odešel a zapomněl na mne.“

„Ne, nezapomněl jsem na vás. Stokrát ke mně přišlo pokušení, abych vám psal, ale pak jsem si vzpomněl, jak jste se se mnou chladně loučila, a řekl jsem si — ne. Myslil jsem si, že jste na mně poznala, že jste mi po matce nejdražší ženskou bytostí na světě. A nechtěl jsem se vám vnučovati.“

„Tak to bylo, Jiří, s vámi jako se mnou,“ řekla dojatě.

„A co ten Courbet?“ otázal se.

„Ano, Courbet. Snažil se mě získati stůj co stůj, hltal mě očima, mluvil ke mně lichotivě, a pak, když viděl, že to nevede k cíli, začal hrát jinou roli. Tvářil se, jako by se vzdal naděje, že mne získá, a já jsem tomu věřila. A tak se vetřel do mého přátelství. Myslíla jsem, že ho válka změnila. Nemám, Jiří,

zkušenosti s muži. Není proto těžké mne ošáliti. Je to darebák, zneužil mého přátelství a jednoho dne, když vycítil, že jsem rozteskněná a osláblá, chtěl mě získati brutálně. Strhl mě do své náruče a líbal mě. Jediný můj hřích je, Jiří, že jsem chvíli snášela jeho polibky, ale pak jsem se mu vymanila z rukou a zděšená a nešťastná, protože jsem si myslila, že jsem se zpronevěřila tobě, kterého jsem jediné milovala a miluji, utekla jsem do svého pokojíku. Tohle se stalo, Jiří, právě toho večera, kdy tě přivezli. Můžeš si představit, jak na mě působila ona shoda. Pokládala jsem to za trest.“

Zmlkla vzrušením.

Randa byl hluboce dojat. Tón její řeči více jak slova mu řekl, že se před ním otvírá jako květina. Čistá a věrná. Její oči svítily trochu nížeji před ním, upjaty k němu. Vztáhl k ní ruce a přivinul ji k sobě. Položila mu hlavu na prsa, pak se její ruce zvedly, objaly jeho šíji a stáhly jeho hlavu dolů.

„Odpusť mi, Regino,“ řekl, když vykročili po několika minutách dále, vyplašení kročeji.

„Nemluv o tom již, Jiří. Vždyť se budu moci s tebou těšiti, než odjedu, jen několik hodin. Zítra, pozítří a ještě v pátek, počítala na prstech.“

Připadala mu jako děvčátko a znovu se v něm pohnula úzkost při pomýšlení na její nebezpečnou cestu.

Když došli k domu, kde Regina bydlila, vystoupil z výklenku, kde byl skryt, nějaký muž a popošel jim vstříc. Randa, třebaš mu neviděl do tváře, poznal v něm kapitána Courbeta.

„Nech mě, Regino,“ tiše řekl Randa, „vyřídím si to s ním sám.“

„Vzpomínáte si, kapitáne, na rozmluvu, kterou jsme měli spolu poprvé a naposled? Zdá se, že ne.“

Kapitán Courbet, poznáv ho, sebou trhl a jeho tvář se kroutila vztekem.

„Zdá se mi, že jste mluvil do zdi. To však je vedlejší, protože přes svou domýšlivost a snad pro svou domýšlivost, lépe řečeno, nevíte, co to čest vůbec je. Ale řekl jste také něco jiného. Lépe vyjádřeno, naznačil jste mi způsobem, jenž vylučoval pochybnost, že mezi vámi a slečnou Reginou je tak blízký poměr, že máte právo pokládati se za jejího milence. Kapitáne Courbete, dopustil jste se podlosti.“

„Co se to opovažujete?“ vyštěkl kapitán.

„Dosud ničeho,“ řekl Randa, „odvážím se až nyní,“ a jeho ruka se mihla a dopadla s hlučným tlesknutím na kapitánovu tvář. „To je moje mínění o vás.“

Kapitán Courbet se zapotácel a jeho ruka sjela po pistoli. Ruka Randova však byla rychlejší. Sevřela mu zápěstí pravice jako svěrák.

Z úst Courbetových vydralo se zasténání, dlaň se rozevřela a Randa, vylloviv z ní pistoli, zastrčil ji do kapsy.

„Odevzdám ji zítra náčelníku vašeho štábu, kapitáne, můžete se o ni přihlásiti.“

Courbet pohlédl na něho vražedným pohledem, otočil se a odcházel.

„Snad jsi to neměl dělati,“ řekla Regina ustrašeně. „Ten jeho pohled byl hrozný. Bojím se, aby ti něco neprovedl.“

„S touhle věcí se jistě nikde chlubit nebude.“
„To vím, Jiří, ale může ti uškodit jinak. Opravdu se bojím. Budu ráda, až jedeš ke své eskadře. Pojedeš tam hned, jak odjedu, vid’?“
Randa ji místo odpovědi políbil.

Vzdušný boj

Když Randa vyprovodil Reginu na nádraží k vlaku, kterým měla odjet do Švýcarska, rozjel se ještě téhož večera k letce, jejíž velitelství měl převzít.

Eskadra byla asi patnáct kilometrů na východ od Nancy a dorazil k ní, když byla hluboká noc. Aby nebudil ostatní, lehl si jen tak, jak byl, vypůjčiv si jen dvě pokrývky v kanceláři, kam ho pustila stráž, a teprve ráno se představil překvapeným důstojníkům.

Všichni si ho prohlíželi s netajeným zájmem a obdivem. Jeho poslední kousek vynesl jeho jméno mezi trojici nejslavnějších letců, bojujících na francouzské frontě, a proto mnohé překvapila jeho hladká, mladistvá tvář a veselé, ohníčky humoru hořící oči. Stejně tak mládí, protože mu nebylo ještě pětadvacet let a vypadal k tomu o dva roky mladší. Byli zvědaví, jak se uvede.

Promluvil k nim prostě a krátce a každý z jeho podřízených cítil, že se pokládá za jednoho z nich a že chce být každému dobrým kamarádem. Největším dojmem zapůsobilo jeho prohlášení, že všechny důležité akce provede sám.

„Obávám se, kamarádi, totiž, že bych zlenivěl, a pak jsem poznal již, že to není právě příjemné povolání vysedávat v kanceláři nad rozkazy a výkazy a posílati dobré chlapce ven, leckdy s pocitem, že jdou na jistou smrt.“

Ale jak generál mu řekl, na lotrinské frontě se téměř nic nedělo. Němci pravděpodobně posunuli všechny své zálohy na západní frontu, kde ustupovali, poráženi dnem i nocí, a neodvažovali se k nijaké akci. Armádní velitelství nechtělo zde plýtvati lidskými životy, protože vědělo, že zhroucení pravého německého křídla a středu bude mít za následek i zhroucení armády lotrinské. Byla to pro Randu doba opravdového odpočinku. Za měsíc, co byl již velitelem letky, neztratila eskadra ani jediný stroj a došlo jen k jednomu poranění při průzkumném letu. Letec však měl ještě tolik síly, že se dostal v pořádku zpět.

„To jsou hotové procházky,“ říkával Fouskovi, jehož se mu podařilo dostat od třetí armády ke své letce.

„Buď rád,“ bručel Fousek. „Proběhl ses už dost, můžeš si proto odpočnouti. Ostatně, čert nikdy nespí a kdoví, jestli za několik dní se to zde nezačne vařit.“

Nezdálo se však, že dojde na Fouskova slova. Fronta jen třicet kilometrů výše byla v pohybu pod nárazem útočící armády americké, ale zde v hornatém terénu se nechtělo ani Němcům, ani Francouzům dáti do zápasu.

Klid letky, nebo lépe Randův, byl rozrušen však přece. Uprostřed října byl k letce přidělen kapitán Courbet jako Randův zástupce. Když se Randovi Courbet hlásil, Randa se mu díval dlouho do očí, ale nemohl nic vyčísti.

„To jste žádal sem vy sám?“ zeptal se pak.

Přestože to Courbet popřel, Randa byl přesvědčen, že je tomu tak. Pravděpodobně chtěl Courbet svou přítomností otrávit mu život, ale za jeho příchodem mohlo býti něco vážnějšího.

Randa si vzpomněl na Regininu úzkost a na její slova ještě na nádraží, než si dali sbohem, aby se Courbetovi vyhýbal, že ví, že je mstivý a úžasně neschválně. Rozhodl se proto Randa, že bude si na Courbeta dávat dobrý pozor.

Týden po Courbetově příchodu k letce dostal Randa příkaz, aby propátral úsek etapy za Moselou. Byla to normální práce, kterou vykonávala letka po celou tu dobu, co byl jejím velitelem.

Ustanovil k té cestě dva mladé nadporučíky, protože chtěl letěti s nimi.

„Majore,“ povstal kapitán Courbet, „dovolte mi, abych vás požádal, abych mohl letěti já. Jsem zde již týden a ještě jsem nebyl na druhé straně. Nepřišel jsem sem, abych lenošil.“

„Dobře, kapitáne, poletíte tedy vy.“

Start nebyl právě příznivý pro průzkum, protože na nebi táhly mraky, které se ploužily po svazích Vogéz a zakrývaly výhled. Viditelnost nebyla větší jak deset kilometrů při nízkém kursu tří set metrů. Byl to den, který se mohl státi snadno osudný, kdyby byli zaskočeni přesilou.

Randa však věřil sobě a kapitánovi Courbetovi, jemuž přiznával přes svou osobní nechuť, co mu patřilo. Jedinou starost mu dělal podporučík, který teprve létal tři měsíce a neprošel dosud pořádným křtem kulometné palby. Ale provedli úkol a vraceli se, aniž byli napadeni. Jen tu a tam zaštěkl zdola proti nim kulomet, ale bez výsledku.

Když byli od fronty ne dále jak dvacet kilometrů, zaslechl Randa hukot motoru. Jako střelec pozná podle zvuku pušku, tak také letec pozná podle zvuku motoru, koho má před sebou. Byli to Němci a Randa odhadl jejich počet na pět. Dal znamení oběma svým druhům, aby šli výš, aby se mohli ztratiti v mracích.

Německá letadla naneštěstí, třebaš musela tápati, mířila přímo k nim a objevila se, když letěli do okénka několik kilometrů širokého, jež vítr vyryl v mracích.

Randa dal znamení Courbetovi, aby si vzal na starost podporučíka, a sám zamířil proti dvěma německým letadlům, která letěla trochu stranou. Neměl valné chuti do boje, protože poznal, že má proti sobě nováčky, ale když se vrhl proti němu jako ostříž na holuba, musil se brániti.

Ve dvou minutách byl souboj skončen. Jedno německé letadlo se vzňalo a padalo vývrtekou k zemi, druhé, důkladně poroucháno, přistavalo kymácivým letem, ale přece jenom našlo místo, kde mohlo přistati, aniž se rozbilo.

Randa to přál onomu Němci. Neměl však kdy pozorovati jej, protože kapitán Courbet byl v nemalé tísní. Měl proti sobě dva Němce, zkušené bojovníky, z jejichž ohně unikal jen s největší námahou.

Randa se mu rozlétl na pomoc jako blesk. Zasáhl plně levý německý aparát, právě když se snášel nad Courbetovo letadlo. Letadlo vzplanulo a nechávajíc za sebou spirálu kouře, padalo k zemi. Druhý Němec unikl.

Ale co bylo s podporučíkem? Ztratil se v mraku, někde ve výši, zároveň se svým soupeřem. Randa rozeznával chod obou motorů a vycítoval každý pohyb obou soupeřů. Pojednou z mraku se vynořil Němec. Podporučík pravděpodobně se boje vzdal, protože hluk jeho letadla slábl. Vracel se tedy domů, přesvědčen asi, že Randa s Courbetem si budou věděti se svými protivníky rady. Nebylo to právě sportovní jednání, ale Randa to mladému chlapci neměl za zlé. Ostatně nebylo kdy mysliti na podporučíka, protože Němec, jenž unikl, se vracel v průvodu ještě jednoho letadla. Dva proti třem.

Randa, jenž byl spokojen s tím, že sestřelil tři Němce, dal znamení Courbetovi ku přímému letu, ale Courbet přes toto znamení, ač je jistě viděl, otočil se proti Němcům. Randa nemohl udělati nic jiného než pustiti se za ním, nechtěl-li, aby Courbet podlehl přesile.

Německé letadlo, hnědě natřené, vyrazilo proti němu. Randa se studeně usmál. Věděl, že jeho protivník nutí motor k nejvyššímu výkonu, a věděl také, že právě to se mu stane osudným. Přidal plyn a šel přímo nahoru sto metrů před Němcem. Ten podlétl pod ním, a než mohl obrátiti, byl mu Randa na zádech. Krupobití kulek zabubnovalo do Němcových nosných ploch a letadlo, zřejmě neřízené, se kymácelo a krkolomnými skoky se spouštělo dolů.

Courbet však byl znovu v tísní, protože nerozumně vyrazil proti dvěma a unikal. Němci byli jen dvě stě metrů nad ním a stříleli po něm zběsile.

Randa pomalu doháněl německé stroje. Když byl na dostřel, spustil kulomet na výstrahu, protože měl již opravdu dosti masakru, jehož byl příčinou, Němec však nešťastným manévrem nastavil mu svůj profil a jistě nejméně padesát kulek rozbilo motor a přerazilo podpěry levého křídla, které odlétlo. Osud Němců byl zpečetěn. Druhý Němec však nepozoroval, co se stalo, až když přelétli německou i francouzskou linii. Tam se snažil uniknouti, ale zaleknuv se Randy, dopustil se osudné chyby a otáčel, takže dopřál Courbetovi, který přímo zuřil, protože jeho první vystoupení nebylo právě slavné, času, aby se postavil s Němcem do zápasu na život a na smrt. Němec šel vzhůru a Courbet za ním. Randa chtě nechtě musil ho následovati. Dostali se nad mraky do plného slunce, skryti očím, které je předtím pozorovaly. Němec prováděl zoufalé úniky, ale Courbet byl za ním, chrle ze svého kulometu přival kulek. Posléze Němec, nevida jiného východiska, se rozletěl přímo k západu. A tehdy se stalo něco nepředstavitelného. Randa, jenž dával Courbetovi znamení rukou, aby Němce nechal, uviděl, jak Courbet se snáší proti němu. Zlomek vteřiny, a Randa si uvědomil celou propast bídáckého úmyslu Courbetova. Courbet ho chtěl zákeřně sestřeliti, aby s ním vyrovnal tak svůj účet. Zapomněl však, že má co dělati s Randou. Randa se uhnul a prchal. Třebas byl naplněn nesmírným hněvem, nechtěl se pustiti s Courbetem do souboje, ač se ho neobával. O Courbeta mu nešlo, ale o stroj, jehož by byla škoda.

Courbet však přidával plyn, štvál motor, že vteřinu za vteřinou se blížil k Randovi. Randa, uslyšev jeho motor přímo na svých zádech, stiskl zuby a spustil se odvážně po křídle a obrátil stroj. Ve dvou vteřinách jej vyrovnal a odpověděl Courbetovu kulometu. Cítil přitom, že jím zmítá opovržení a že zároveň v něm leželo srdce. Snad v dějinách celé války se nestalo něco tak podlého. Courbetův stroj byl zasažen naplno. Courbet jej vyrovnal, ale z nejistoty, s jakou stroj vedl, a z toho, že jeho kulomet umkl, poznal Randa, že Courbet je raněn. Spouštěl se také k zemi k nouzovému přistání. Ale co to? Vedle něho se spouštěl i Němec. Ten dosedl o zlomek vteřiny dříve a dosedl tak tvrdě, že rozbil podvozek a stroj provedl salto mortale. Otočil se naštěstí tak, že Němec nebyl poraněn a mohl z něho vylézt.

Když Randa po chvilce přistal nedaleko něho, šel již k němu německý důstojník, pokulhávaje a drže si levou ruku, která krvácela.

„Poručík von Eichhorn,“ představil se Randovi.

„Major Randa, poručíku. Neměl jste dnes štěstí. Kdyby bylo však po mém, nebyl byste zde.“

„Vím to, majore, viděl jsem, že jste dával tomu druhému znamení, aby mne pustil. Hrozný. Mohla mne ranit mrtvice, když jsem viděl, jak vás napadl. Co jste s ním měl?“

A když Randa neodpověděl, řekl jako pro sebe: „Byla to hrozná nenávist, když se dopustil takové podlosti. Bylo by dobře, kdyby již nebyl mezi živými.“

Randa nervózně přecházel místností, kde byl internován. Nebyl vězněm, ale mohl se jím snadno stát, protože smrtelně zraněný Courbet ho nařkl z toho, co udělal sám. Umírající člověk má vždycky výhodu, a pak zde byla ta příhoda s revolverem. Náčelník štábu tedy věděl, že mezi nimi bylo nepřátelství.

Pojednou se otevřely dveře a vešel generál.

„Je mi líto, majore, že jsem vás musel požádat, abyste do vyšetření té hrozný události zůstal zde. Hrozný! Kamarád napadnouti kamaráda, a to vzápětí, když ten mu dvakrát zachránil život. Vyslechli jsme poručíka von Eichhorna a ten odpřisáhl, že příhoda se odehrála tak, jak jste ji vylíčil vy. Ale to není vše. Courbet, umíraje, přece jen si uvědomil hloubku své špatnosti, když vás nařkl ze svého ohavného činu, a přiznal se. Ještě jednou, odpusťte, majore.“

Randa se hořce díval do generálových očí.

„Generále, mohu vás o něco poprosit?“

„Není třeba prosit,“ řekl generál. „Co budu moci pro vás udělat, to udělám.“

„Neměl jsem dva roky dovolenou, prosím vás proto, abych si mohl trochu odpočinouti.“

„Rozumím vám, jste tou příhodou znechucen. Zajedte si do Paříže a tam zapomenete na tuhle nechutnou věc.“

*

Do haly Wilsonova nádraží pomalu vjížděl vlak, kymáčeje se přes výhybky. Peron byl obsazen nesčetnými zástupy lidí, kteří na tento vlak čekali.

A již se ozvaly zvuky národní hymny „Kde domov můj?“. Z oken vyhlédaly osmahlé tváře mužů, oblečených v nezvyklý vojenský šat světle modré barvy. Zvláště podivné byly jejich barety.

Když přišla vážná chvíle uvítání oficiálními osobnostmi, nastalo na peroně vzrušení. Ze všech stran se ozývaly výkřiky, smích i pláč. Tam objímala stará venkovská žena svého syna legionáře, jinde voják svou ženu nebo děvče.

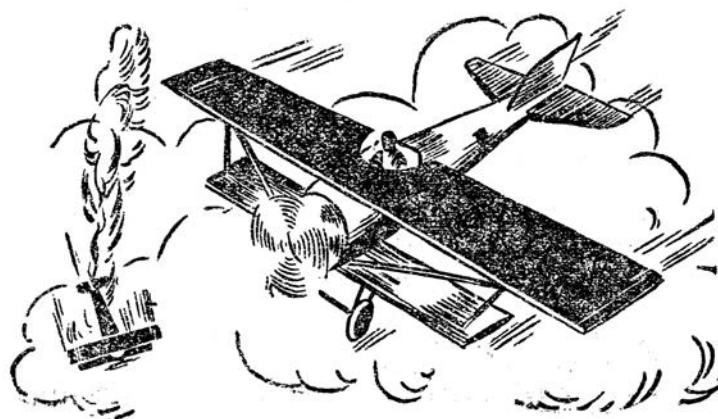
Stranou toho hlučícího zástupu stáli čtyři lidé a lítostivě se dívali na všechnu tu radost. Byl to sukovitý sedlák, vedle něho drobná žena, oblečená po venkovsku, a dvě ženy v městských šatech ve smutku. Byl to otec Randův, jeho matka, Regina a její matka. Regina s matkou nosily smutek ještě po otci a bratrovi, který padl v posledním měsíci války. Čekali na Randa a cítili zklamání, když jej marně hledali.

Pojednou se za nimi ozval hlas:

„Maminko, tatínku!“

Kde se vzal, tu se vzal, stál tu Randa. Jeho otec ho prudce objal.

Po půl hodině vycházeli všichni do dvorany, smějíce se a slzíce. Již si pověděli všechno. Randa věděl i to, že Regina provedla zdárně své poslání, věděl také, že Reginina matka počítá s tím, že si Reginu vezme nejpozději v létě, protože dvůr potřeboval hospodáře.

Román *Eskadra obětovaných* vyšel v *Románech do kapsy – Rodokapsu* 4, č. 177, 27. 10. 1938, s. 7–42. Kreslené záhlaví a tři ilustrace uvnitř románu nebyly signovány, podobně jako nebyl podepsán akvarel na obálce čísla, znázorňující bratrovražedný letecký souboj ze závěru příběhu.

V bodovém obsahu pod ilustrací na obálce byla *Eskadra obětovaných* anotována jako „román, který líčí hrdinství Čechoslováků za světové války“. Tato charakteristika odpovídala obsáhlejšímu avízu, otištěnému v předchozím čísle *Románů do kapsy – Rodokapsu*, které znělo:

Eskadra obětovaných – to bylo několik úžasně odvážných letců, kteří nabídli za světové války své služby k podnikům, při nichž hrozila jistá smrt. Nejodvážnějším z odvážných byl hrdinný Čech, který jest ústřední postavou románu *Eskadra obětovaných* od českého spisovatele Jaroslava Pokorného. Román nesmírně poutavým způsobem připomene čtenářům hrdinství Čechoslováků za světové války, kteří nám dobyli svobody a kteří vbrzku nám přes veškerou nepřízeň doby znovu dobudou konečného slavného vítězství nade všemi a nade vším.

Číslo 177 *Románů do kapsy – Rodokapsu* bylo slavnostní, vycházelo den před dvacátým výročím založení Československa. Můžeme předpokládat, že jeho obsah byl rozplánován ještě za první republiky, v době eskalace mezinárodně politického napětí a rostoucího ohrožení ze strany nacistického Německa, ve dnech všeobecné mobilizace československé branné moci. Tomu odpovídalo tematické zaměření románu i doprovodné publicistiky a reportážní fotografie, v nichž byla zřejmá tendence spojovat oslavu 28. října s oslavou branné moci. Pokorného román byl prakticky jistě dopsán ještě za první republiky, vyšel však až téměř čtyři týdny po přijetí Mnichovské dohody. Na novou politickou realitu reagovalo citované avízo slovy o „veškeré nepřízni doby“. Voláním po národní jednotě, vyzváním velikosti národa i výzvami k jeho další kultivaci se s novou realitou pokoušeli vyrovnat autoři doprovodné publicistiky: autor úvodníku *Všichni do práce pro rozvoj nového Československa*, podepsaný šifrou fl (s. 3), publicista a překladatel

Alfred Fuchs, který byl autorem fejetonu K tomuto 28. říjnu, podepsaného jeho obvyklou šifrou Draf (s. 4), přispěvatel branné rubriky, podepisující se iniciálami J. S. (články 28. říjen 1938, Není možno nezůstat si věrni, oba s. 5), autor literární hlídky s článkem Čtenářův dvacátý osmý říjen (nepodepsáno, s. 45) ad.

V prosinci 1939 zastavily úřady Protektorátu Čechy a Morava na žádost gestapa distribuci těch čísel *Románů do kapsy – Rodokapsu*, která byla vydána před 15. 3. 1939 (šlo o čísla 1–198). Zásoby neprodaných výtisků byly staženy z maloobchodní sítě, sklady nakladatelství Sběratel v Praze v Kozí ulici č. 5 s přibližně půlmilionem sešitů zapečetěny a německá tajná policie provedla posouzení obsahu jednotlivých čísel. Na základě této revize byla přibližně čtvrtina ze zajištěných čísel v květnu 1940 opětovně uvolněna do prodeje. Číslo 177 s *Eskadrou obětovaných* se nacházelo mezi těmi, jejichž další distribuce povolena nebyla.

Literatura: Jaroslav Pokorný: *Eskadra obětovaných* [anotace příštího svazku edice], *Romány do kapsy – Rodokaps* 4, č. 176, 20. 10. 1938, s. 41.

Prameny: Národní archiv, fond Policejní ředitelství Praha II – oddělení tiskové, spolkové, bezpečnostní a dopravní, č. kart. 282, sign. 194/37 Romány do kapsy, zejména: Telegram ústředny policejního ředitelství č. 5381 z 12. 12. 1939; Geheime Staatspolizei, Staatpolizeileitstelle Prag an die Polizeidirektion, Pressestelle 22. 5. 1940, Oběžník Presidia zemského úřadu v Praze z 4. 6. 1940 – Periodický tiskopis *Romány do kapsy – Rodokaps*; částečné uvolnění zajištěných čísel.

Pavel Janáček (ed.)

Eskadra obětovaných a jiné příběhy ze starých románů do kapsy

Antologie

Vybral, sestavil a průvodní texty napsal Pavel Janáček
Edičně zpracovala Milena Vojtková
Redigovala Milena Vojtková ve spolupráci s Petrem Šámalem
Résumé přeložil Melvyn Clarke
Obálka, grafická úprava a sazba Stará škola (staraskola.net)
Fotografie autorů vesměs pochází z fondů Literárního archivu Památníku národního písemnictví, Regionálního muzea v Kolíně, Archivu bezpečnostních složek, Vojenského historického archivu a ze soukromých sbírek, na obálce knihy je použit výřez z obálky Rozruchu 2, č. 98, 10. 11. 1939
Přílohu tvoří zmenšené faksimile Rodokapsu 4, č. 177, 27. 10. 1938
Tisk Finidr, s. r. o., Český Těšín

V tomto souboru první vydání

Vydal Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i.,
Na Florenci 1420/3, 110 00 Praha 1

Praha 2018

ISBN 978-80-88069-74-4
ISBN 978-80-88069-75-1 (soubor)